

מסכמים שנה

מיזם הכתיבה אורט מוצקין - גיליון ראשון

אלול תשפ"ד, ספטמבר 2024

תלמידים, מורים והורים יקרים,

"כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו" (אבות ה, י"ז).

לכולנו יש מגוון דעות בנושאים שונים, וכולנו משוכנעים שדעתנו היא הצודקת ביותר, ושאל האחרים רק ישמעו מה שיש לנו לומר - גם הם ישתכנעו בצדקת דברינו. לשם כך אנו משתמשים בטיעון, המשרת אותנו כדי לשכנע אחרים בעמדתנו על אודות סוגיה מסוימת.

טיעון (ארגומנטציה) הוא צורת תקשורת על נושאים שנויים במחלוקת. הטוען טענה יודע שיש מי שחושב אחרת ממנו, לכן הוא מנסה לשכנע באמיתות דעתו או עמדתו באמצעות מערך הצדקות המוביל למסקנה המתבקשת - דעתו של הטוען. בטיעון טבוע חותמו וקולו האישי של הכותב.

ברגשות של גאווה והתרגשות, אנו שמחות להציג בפניכם את הגיליון הראשון של "מסכמים שנה", העיתון הדיגיטלי של מיזם הכתיבה. אסופה זאת היא טנא צנוע של מאמרים פרי עטם של תלמידי אורט מוצקין, הלומדים במסגרת המיזם.

בכיתה י' ביחידה הראשונה של המיזם, הנקראת "לשם שינוי", התלמידים נחשפו לסיפורים של צעירים שהתגייסו לשנות את העולם. דרך אותם סיפורים, הם הבינו שהכוח לשנות נמצא גם בידיים שלהם ושיש להם כוח להשפיע על המציאות. התלמידים בחרו לכתוב על נושא מדם לבם, שבו הם מבקשים לחולל שינוי ולשנות את המציאות הקיימת, למען מציאות טובה יותר (מתוך סביבת הלמידה בmoodle "מיזם הכתיבה - יחידה 1 לשם שינוי").

כעת, לאחר שנה של פילוג בעם, אנו בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל" בה מוכיחה החברה הישראלית, חברה שבתוכה קיימים מתחים ומחלוקות, את חוסנה ואת אחדותה נוכח אתגרים קשים ביותר. בעת זו בולטים בחברה הישראלית ערכים של אחדות, של מעורבות, של ערבות הדדית, של שותפות ושל אחריות. בכיתה י"א ביחידה השנייה של המיזם, הנקראת "שבט אחים ואחיות", התלמידים בחרו סוגיה או שאלה המטרידה אותם ביחס למלחמה, הם הביעו את דעתכם על אודות האתגרים העומדים בפני החברה הישראלית ביחס לסוגיה או לשאלה שנבחרה, בחנו אותה והתייחסו לערכים המגשרים, הבולטים בתקופה זו.

מטרת המיזם היא להוביל את התלמידים להיות כותבים מיומנים וביקורתיים המודעים לסביבתם. התלמידים כתבו כתיבה טיעונית דיאלוגית מתוך הניעה פנימית, התנסו במהלכי כתיבה תהליכיים ורכשו כלים להתבוננות עצמית. כמורות בתיכון, אנו רואות בהוראת הכתיבה הארגומנטטיבית ובהשמעת קולם של הצעירים חשיבות חברתית-חינוכית: הגברת הזיקה של צעירים לחברה, חיזוק הלכידות החברתית מחד גיסא והעצמתם של הצעירים מאידך גיסא. ככל שיהיו כותבים מיומנים, ביקורתיים ומעורבים יותר, כך ירגישו חיבור עמוק יותר לקהילות ולחברה שלהם.

אנו מזמינות אתכם לקרוא את העיתון, ולהתרשם מהעשייה הברוכה של תלמידינו. ברור לנו שהתהליך כולו תרם רבות להתפתחותם האישית והלימודית של התלמידים, והעיתון מהווה עדות מרשימה ליכולותיהם ולכישוריהם.

אנו רוצות להודות למנכ"ל קריית החינוך, הגב' שרה פינטו, שמאמינה בתוכנית ובעקרונות שהיא מקדמת, ולכל התלמידים שהשתתפו במיזם הכתיבה. אין לנו ספק שלא תשכחו את שיעורי עברית.

בהערכה רבה,

רווית אסרף - מורה לעברית ומנחה מחוזית לעברית בעל יסודי, מחוז חיפה

יאנה קורמן - מורה לעברית

ספיר לוז ראובן - מורה לעברית

בר עמר - מורה לעברית

תוכן עניינים:

“שבט אחים”

י"א 3 - לינוי ברמן המפונים מהדרום ומהצפון בעקבות המלחמה

י"א 3 - מעיין ברמן.....מעשי אינוס ופגיעה מינית באירועי ה7 באוקטובר

י"א 3 - ליאן פייטלסון.....האתגרים בהם נתקלים משרתי המילואים

י"א 3 - דגן חן..... קונים “כחול לבן”

י"א 3 - רומי ביטאן.....עסקה בכל מחיר (?)

י"א 2 - נטע קאי.....ימין ושמאל אחרי ה7 באוקטובר

י"א 2 - הודיה יפה.....האנטישמיות בעולם

י"א 2 - מעין הופשטיין..... החזקת נשק במדינת ישראל

י"א 2 - אנה פוגצ'וב..... השפעת המלחמה על ענף התיירות

י"א 2 - טל תימרמן..... סרטוני האימה מה7 באוקטובר, האם להפיץ אותם או לא?

י"א 1 - זיו ציטרין..... מדוע נפער בור גדול בהסברה הישראלית?

י"א 1 - רוי גסר..... איך תראה עזה ביום שאחרי?

י"א 1 - שליי ביטון..... כרטיס 'אדי'

י"א 1 - יהונתן קושרסקי..... חובת התרומה למדינה

י"א 1 - דניאל ליהיא..... איסוף הראיות לפשעי המין המחרידים של מחבלי החמאס

י"א 1 - איילון דוחובני..... מתן עונש מוות למחבלים

י"א 1 - אלון בן דוד..... האם יש להנציח את נרצחי השבעה באוקטובר ביום משלהם?

י"א 1 - גונדריט אבטה..... הלם קרב ופוסט טראומה

“לשם שינוי”

י7 - אמה זינגלבוים..... חשיבותה של דמות קבועה עבור ילדים צעירים

י7 - מאור סרנגה..... תחבורה ציבורית בשבת

י7 - עידו זהר..... חשיבות תנועות הנוער

י7 - עמית אוקמיאנסקי..... שינוי שיטת ההיבחנות

י7 - נטע אברבך..... אימוץ כלבים

י1 - נועה טרוסט..... הרדיפה לשלמות כמודל היופי בקרב בנות נוער

י1 - נועם שמול..... הקבוצה הגזענית של המדינה

י1 - אורעד שמריהו..... הילדים של חורף 23'

י1 - נועם בן דוד..... מכתב לרמטכ"ל

י1 - מיתר גור-אריה..... למה אני כאן?

י1 - שליו אשגרה..... שבירת תקרת זכוכית בעדה האתיופית

י1 - דיאנה שבצוב..... הבינה המלאכותית: השמדת היצירות בתחום האומנות

י1 - שחר הררי..... חברו הטוב ביותר של האדם? מצבם של הכלבים בישראל

י"א 3 - לינוי ברמן י"א 3

המפונים מהדרום ומהצפון בעקבות המלחמה

בבוקר יום שבת, חג שמחת תורה בתאריך ה- 7.10.2023 החלה מתקפת פתע רחבת היקף של ארגוני הטרור ובראשם החמאס על עשרות יישובים ובסיסי צבא באזור **עוטף עזה**. מתקפת הפתע החלה במטח חריג בהיקפו של רקטות לעבר יישובי העוטף ואזורים מרוחקים יותר, כמו גוש דן, שפלת יהודה, השרון, ירושלים ובאר שבע. בנוסף למטחים, חדרו לישראל כ-3,000 מחבלים שהשתלטו על בסיסי צה"ל, כבשו יישובים, ביצעו מאות פשעים נגד האנושות, רצחו כ-1,144 ביניהם נשים, ילדים, קשישים ואזרחים זרים, מתוכם 357 בני אדם נרצחו בטבח בפסטיבל נובה. חטפו לרצועת עזה 248 חיילים, אזרחים ישראלים וזרים, ובכך היה יום זה ליום הקטלני ביותר ליהודים מאז השואה. מדינת ישראל פתחה במלחמה כנגד ארגון הטרור חמאס שברצועת עזה ובעקבות כך החלה התחממות בגבול הצפוני של המדינה בגלל ארגון הטרור חיזבאללה שבלבנון. בראשית המלחמה החליטה הממשלה על פינוי תושבים מיישובים בדרום הארץ ובצפונה. על פי נתוני פיקוד העורף במהלך מלחמת חרבות ברזל עזבו את בתיהם למעלה מ-250,000 תושבים. כ-164 אלף תושבים קיבלו הנחיה להתפנות מהמדינה ובמימונה וכ-100 אלף עד 150 אלף מתפנים התפנו ללא קבלת הוראת פינוי מהמדינה. התושבים המפונים התפנו לכ-377 מרכזי קליטה ב-54 רשויות מקומיות. הרשויות העיקריות שבהן שוהים מפונים הן: אילת, מועצה אזורית תמר (אזור ים המלח), ירושלים, תל-אביב, טבריה, חיפה, מועצה אזורית מטה יהודה ועוד (וייסבלאי, 2023).

למלחמה ולפינוי זה השפעות רבות ומשמעותיות על המפונים בהיבטים שונים שעליהם אדבר בכתיבתי.

ההיבט הראשון שאתייחס אליו הוא היבט כלכלי. המשפחות שפוננו נשארו בחוסר וודאות, הורים בעלי עסקים או הורים שמקומות העבודה שלהם נמצאים בקווי העימות נקלעו לקשיים בעקבות המלחמה ואינם יודעים מתי המצב יחזור להיות יציב. הם נעדרים מעבודתם לתקופה ארוכה ובלתי ידועה, תקופה שבה ההוצאות ממשיכות. כיום, תכנית המענק היומי למפונים עומדת על 200 שקל למבוגר ו-100 שקל לילד עד גיל 18 לתקופה של 30 ימים. התכנית מיועדת לתושבי היישובים שניתנה החלטת ממשלה לפנותם, ושאינם מתארחים בהסדר אחר במימון המדינה (מערכת 'PassportNews', 2023). יש הטוענים שתכנית זאת

מותאמת למצב הקיים מבחינת תקציבי הממשלה וצורכי המפונים, מאחר וזמן הפינוי לא ידוע ותקציב הממשלה מוגבל. אמנם המדינה מעניקה למפונים תושבי הדרום והצפון סיוע כלכלי אך הוא מצומצם יחסית, ואיננו מספיק כדי לפרנס את המשפחות שברוב המקרים ההורים המפרנסים לא יכולים לעבוד כלל או באופן מלא בעקבות הפינוי. בחלק מהמקרים בתים ואזורים הוחרבו כליל, ניזקו ונבזזו, הממשלה חייבת לעזור לתושבים ולהשקיע כספים בשיקום מקומות אלו. המפונים נתקלים בקשיים של חוסר בציוד בסיסי של שנשאר בביתם ואין להם גישה אליו כמו בגדי חורף מחממים, כלי אוכל ובישול שונים, משחקים לילדים קטנים, מוצרי חשמל ועוד. כדי להמשיך בשגרת חיים נוחה, עליהם לרכוש מכספם מוצרים אלו, בזמן שמצבם הכלכלי לא מאפשר, הם נתונים לתרומות של אנשים אחרים מאחר ופיצוי המדינה לא מספיק אפילו לממן להם קורת גג. כמו כן, בעלי עסקים רבים פונו מבתיהם ולא יכולים לתפעל את עסקם או שלקוחותיהם מפוזרים ברחבי הארץ והכנסתם נפגעת. הוצאות על העסק כמו שכירות, ביטוח, חשמל וארנונה לא מפסיקות, הוצאות אלו יכולות להגיע לעשרות אלפי שקלים בחודש. חודש שבו בעלי העסקים רק מפסידים כסף על שמירת העסק. **המפונים נכנסים לקשיים כלכליים** ולחובות גדולים שיהיה להם קשה מאוד להחזיר ולהשתקם מהם ביום שאחרי המלחמה, הם מפחדים שהמדינה לא תדאג לעזור להם להשתקם.

ההיבט השני שאתייחס אליו הוא היבט חינוכי. אחד מתחומי הפעילות של מערכת החינוך במלחמת 'חרבות ברזל' הוא מתן מענה חינוכי ומסגרות חינוכיות לתושבים שעזבו את בתם בשל הלחימה. כ-48 אלף ילדים ובני נוער פונו מבתיהם מאז שפרצה המלחמה (טרבלסי חדד, 2024). התלמידים שפנו מיישובי הדרום והצפון פוזרו בעשרות יישובים בישראל, ובתי הספר פוצלו. בכל רשות מקומית ומרכז שקלטו את התלמידים ניתן להם פתרון חינוכי שונה. עשרות אלפי התלמידים המפונים מתקשים לחזור למערכת החינוך ביישובים שקלטו אותם, ושיעורי הנוכחות שלהם בלימודים נמוכים מאוד — כך עולה ממקורות במערכת החינוך. לפי הערכות, רק כמחצית מעשרות אלפי התלמידים המפונים בכל שכבות הגיל מגיעים באופן קבוע ללימודים בבתי הספר הזמניים שהוקמו, במרכזי החינוך ובבתי הספר שבהם נקלטו. במערכת החינוך חוששים מעלייה משמעותית בשיעור הנשירה בקרב תלמידים מפונים, ומפגיעה גדולה בשיעור הזכאות לבגרות (דטל, 2023). מעבר לכך, למערכת החינוך תפקיד משמעותי ביותר לתלמידים המפונים במגוון היבטים הקשורים בחיי התלמידים ובני משפחותיהם: יצירת מסגרת ושגרה עבור הילדים ובני משפחותיהם, שמירה על רצף חינוכי ולימודי, בניית חוסן אישי, חברתי וקהילתי, תמיכה בהמשכיות ובשיקום הקהילות, הגברת חוויית הביטחון, המוגנות והיציבות עבור התלמידים והצוות החינוכי ומתן אפשרות להורים לשוב לעבודתם או להתפנות לעיסוקים נדרשים אחרים. על אף חשיבותה של מערכת החינוך ותפקידה בחייהם של התלמידים בייחוד בתקופה זו, קשה לקיים שגרת לימודים רצופה לתלמידים שמפונים מבתיהם. כמו כן, תלמידים רבים שהתפנו מאזורי העימות חווים קשיים נפשיים **וישנה עלייה גבוהה בחרדות ובדיכאון בקרב ילדים** ועל כן עליהם לקבל עזרה גדולה יותר מבית הספר.

היבט נוסף שאתייחס אליו הוא היבט ביטחוני מוסרי. מתחילת המלחמה מרחפות שאלות היום שאחרי: האם יהיה למפונים לאן לחזור, באיזה מחיר - כלכלי ואישי - ואיך מתגברים על חוסר האמון הגורף אל מול המדינה. תפקידה וחובתה המוסרית של מדינת ישראל היא לספק ביטחון וחיים שקטים לתושבים המתגוררים בגבול הצפון ועוטף עזה על מנת שישבו לבתיהם, זהו תהליך ארוך ולא פשוט אך אין ברירה אחרת. בזמן המלחמה עלו קולות שונים המבטאים את הקושי של תושבים אלו. במאמרה של בראל (2023), מספר איתמר רביבו, ראש המועצה האזורית חוף אשקלון: "גם ראשי היישובים וגם התושבים המפונים עצמם רוצים לחזור הביתה, אבל אנחנו דורשים שתהיה מציאות אחרת. קודם כל מציאות ביטחונית, שהאיום הביטחוני יוסר כליל, הן איומי חדירה והן איום רקטי. אחרי עשרים שנה של טרור בעוצמה כזו או אחרת, מגיע ליישובי העוטף לחיות חיים נורמליים, חיים שגורתיים, להסתובב ביישוב או על חוף הים ללא פחד. אנחנו רוצים שהתושבים שלנו יחיו בשקט ובשלווה כמו שמגיע להם, ואחרי השבת הנוראית הזאת אנחנו נמשיך לעמוד על זה". יתר על כן, כבר כעת, עוד לפני שהתלקחה המערכה בצפון, יש מי שמדברים על עזיבה. במאמר של שדה (2023), טוען גורם המקורב למונהלת: "זה מתחיל מבעיית אמון, יש בעיית אמון בין הממשלה לציבור, וזה הדבר הראשון שיצטרכו להתמודד אתו. כל אזור, לא משנה איפה שהוא גר, מוודא טוב-טוב שהדלת לבית שלו סגורה. ההפתעה התודעתית הזו תקפה את כל המערכת. לכן

חשוב לעשות כאן עבודת עומק, בתהליך שבו גם ישותפו התושבים באזור עוטף עזה. המטרה היא לייצר מהלך שיחזיר להם את השליטה לחייהם". יפעת בן-שושן, תושבת נתיב העשרה מוסיפה: "לדעתי תהיה עזיבה בכל אחד מהישובים. דיברתי עם חבר'ה מכפר עזה, מקיבוץ גבים ועם אנשים משדרות. גם שם תהיה עזיבה וכבר עכשיו אנשים מחפשים דירות לעבור אליהן בשכירות. זה קורה אצל כולם, התחלת החיפושים האלו" (שדה, 2023). לנוכח קולות אלה חייב לדאוג לביטחון ולשיקום אזורי העימות, שכן אסור לנו **להפקיר את התושבים** שיחליטו לחזור להתגורר באזורים אלו ויש לפעול כדי למנוע עזיבה מרובה.

כאזרחית במדינה אני מרגישה חובה מוסרית למפונים, בכל ההיבטים ובמיוחד בביטחון. הרי אם התושבים לא יחזרו לביתם, האויב השיג את מטרתו, לגרום לנו להרגיש מפוחדים וחסרי הגנה במדינה שלנו. עלינו לעשות כל שביכולתנו למנוע מצב זה ולהראות לעולם שאנחנו לא מאוימים ונשארים חזקים. המסקנה העולה לאור דבריי היא שחייב לדאוג להעלות לסדר היום את מצוקת האזרחים המפונים כדי שהממשלה תדאג להם בכל ההיבטים והתחומים שהצגתי בכתיבתי. מעזרה כלכלית ושיקום האזורים, לפיקוח על החינוך של הילדים המפונים וסיפוק ביטחון עתידי.

רשימת מקורות:

בראל, ע. (2023). "התושבים צריכים לחיות בשקט ובשלווה". "כנסמדיה".

<https://kenes-media.com/%D7%A7%D7%95-%D7%9C%D7%9E%D7%95%D7%A9%D7%91/%D7%94%D7%AA%D7%95%D7%A9%D7%91%D7%99%D7%9D-%D7%A6%D7%A8%D7%99%D7%9B%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%97%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A9%D7%A7%D7%98-%D7%95%D7%91%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%95%D7%94>

דטל, ל. (2023). "אין הבנה של הקושי": 80% מתלמידי התיכון שפוננו לא מגיעים לבית הספר". "The Marker".

<https://www.themarker.com/news/education/2023-11-27/ty-article/0000018c-0c59-ddff-a3bc-bcfdc93b0000>

וייסבלאי, א. (2023). "שירותי חינוך לתלמידים מפונים מבתיים בתקופת מלחמת 'חרבות ברזל', "הכנסת".

https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/cac8692c-ba92-ee11-8162-005056aa4246/2_cac8692c-ba92-ee11-8162-005056aa4246_11_20361

טרבלסי חדד, ת. (2024). "אלפי ילדים שפוננו ללא מענה חינוכי: "מתמודדים עם התמכרויות ודיכאון". ynet.

<https://www.ynet.co.il/news/article/yokra13743997>

מערכת "PassportNews" יוצאת לדרך תכנית המענק היומי למפונים בסך 200 שקל למבוגר ו-100 שקל לילד. (2023).

<https://passportnews.co.il/article/187042>

שדה, ש. (2023). "האמון אבד, השיקום ימשך שנים: מלחמת היום שאחרי של יישובי העוטף רק החלה". "שומרים".

<https://www.shomrim.news/hebrew/war-distrust>

י"א 3 - מעיין ברמן

מעשי אינוס ופגיעה מינית באירועי ה7 באוקטובר

בבוקר של ה-7 באוקטובר, ישראל הותקפה במתקפת פתע רחבת היקף של ארגוני הטרור, כשארגון החמאס הוא שעמד בראשם. המתקפה התחילה במטח של רקטות לעבר אזור עוטף עזה ומאוחר יותר התרחבה לאזורים נוספים. במקביל חדרו לשטחי ישראל אלפי מחבלים, הם השתלטו על יישובים באזור העוטף, תקפו בסיסים של צה"ל, רצחו, חטפו וביצעו פשעי מלחמה מזוויעים באזרחים רבים שלנו, ביניהם נשים, ילדים, קשישים ועוד. בעקבות המתקפה הכריזה מדינת ישראל מלחמה על ארגון חמאס, מלחמה זו נקראת "[מלחמת חרבות ברזל](#)". כחלק מהטבח בפסטיבל "[נובה](#)" וחדירת המחבלים לבתים ובסיסי צה"ל, פורסמו עדויות מהמתקפה, צפינו בסרטונים מזעזעים שפורסמו ברשת ביום זה. בסרטונים אלו ראינו נשים וצעירות נלקחות בכוח וברוטליות כאשר אוחזים בהן עשרות גברים אלימים וחמושים, נשים שהופשטו והוצגו לעיני כל במהלך חטיפתן חצי עירומות. היינו עדים למקרים קשים, בלתי נתפסים של אלימות מינית. ההנחה, שמבוססת על עדויות הגורמים שמצאו וטיפלו בגופות, היא שמרבית הנשים שנפגעו – נרצחו לאחר מכן. תחילה הסיפורים היו בגדר שמועות, בחלוף הזמן ובעזרת חקירות של מחבלי חמאס ועדויות של ניצולים, חלקי הפאזל התחברו וחשפו לנו את התמונה המלאה - פעילי החמאס קיבלו הוראות להשחית, לאנוס ולהתעלל בנשים, במהלך המתקפה וגם בשבי. בשבועות שעברו מאז אותו יום שבת מתגלים בכל יום פרטים נוספים לגבי הברוטליות של הפשעים שלהם. ניתן להתייחס בסוגיה זו במספר היבטים.

ההיבט הראשון שברצוני להתייחס אליו הוא ההיבט הבריאותי. אלימות מינית מערערת את הנפגעות ומביאה אותן למצב קיצוני של חוסר אונים ותחושת ערעור הביטחון והיציבות בסדר העולם שלהן. בעת הזו ועם פרוץ המלחמה ההשלכות של האלימות המינית שהתרחשו השפיעו מאוד על כל תחומי חייהן של הנפגעות באופן קיצוני. הפגיעה עלולה להתפתח ל[הפרעת דחק פוסט טראומטית](#), לקשיים פסיכולוגיים, חברתיים, רגשיים ותפקודיים. ההשלכות של פגיעה מינית חמורה כמו אונס על הבריאות הנפשית והפיזית ועל איכות החיים של הקורבנות עלולות להיות דרמטיות, הרסניות. פגיעה מינית במהלך מלחמה או שבי משלבת רבדים טראומטיים רבים ומתמשכים. אני סבורה שהמדינה מחויבת לתמוך - פיזית ונפשית בכל נפגעות המין של המלחמה, אותן הנשים חוו פגיעה קשה וכרגע מנסות להשיב מעט יציבות למציאות שלתוכה רוסקו. אורית סולציאנו, מנכ"לית איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית טוענת שמערכת בריאות הנפש בישראל הורעבה במשך שנים ועכשיו היא חייבת להיות רגישה לטראומות וטראומה מינית בפרט. להמון אנשים התעוררו טריגרים לטראומות קודמות או לחשיפות חדשות והמלחמה ערערה לחלוטין את היציבות של נפגעים רבים. היא קוראת לרופאים, גניקולוגים, מטפלים בתחום של הכשרות לטראומה וטראומה מינית להיות רגישים באופן מיוחד לנפגעים (פארי 2023). כדי לדבר על הטראומה, הנפגעות עוברות תהליך עצמי עמוק עד שהן מרגישות מספיק בטוחות ומוכנות לבקש סיוע ולהגיע לטיפול. לכן, על המטפלים לגלות רגישות מוגברת כלפי הנפגעות, לוודא שהן מרגישות בנוח ולא להעמיס עליהן בשאלות פולשניות. באומן ובנשק (2023) סבורות כי: " אחד החסמים לקבלת טיפול הוא תחושת הבושה והרצון להסתיר את החוויה הטראומטית, ודאי כשעיני כל העם מתבוננות, מתעדות

ומרחמות. התפקיד של מעגלי התמיכה האישיים והרפואיים הוא לייצר מרחב בטוח עבור האישה, להדגיש בפניה שאין זו אשמתה ולאפשר לה טיפול מהר ככל האפשר".

יתרה מכך, ההיבט השני שאתייחס אליו בכתיבה שלי הוא ההיבט המוסרי. מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר הובילה לא רק לטבח הקטלני ביותר שידעה ישראל, אלא גם למעשי אונס ואלימות מינית בלתי נתפסת כלפי נשים, נערות וילדות. אונס ואלימות מינית שימשו ככלי נשק בהתקפה הזו של חמאס - שימוש בנשים כנשק במלחמה מוכר כיום כפשע מלחמה, ובהחלט פשע נגד האנושות. הדיווחים על אונס המוני ואלימות מינית מבוססים על מקורות מרובים, בהם עדויות מניצולים מפסטיבל המוזיקה נובה ברעים וממקורות אחרים שראו כיצד אונסים נשים לפני שהן נרצחו או נחטפו. חיים אוטמזגין, מפקד יחידות מיוחדות ב"זק"א, יחד עם עשרות מתנדביו הוא היה בין הראשונים שנכנסו לאזורי הטבח של המסיבה ברעים ושל קיבוצי עוטף עזה. חיים מתאר סיטואציה בלתי נתפסת שחוה באחד מהקיבוצים. הוא וחברי הצוות נכנסים לתוך בית, שם הם רואים חדר ממ"ד שבצמוד לדלתו שתי נשים אבא ובת יריות. כאשר בחדר ממול נמצאת בחורה בת 19 עם מכנסיים מופשלים (ברבי ג'קמן 2023). בכתיבה של שני (2023) מוצגת עדות נוספת היא של רז כהן מאשקלון - קצין משוחרר מסיירת מגלן. רז מתאר כך: "הסתכלתי בין הענפים וראיתי שהם מתחילים למשוך אותה מכל מקום, מפשיטים אותה. הייתה שם תנועה... הוא אנס אותה. לא הצלחתי לשמוע אותה, לדעתי הם חסמו לה את הפה. אני מסתכל ורואה שהבחורה כבר לא זזה, אבל המחבל עדיין ממשיך לאנוס אותה". המעשים שנעשו בשבעה באוקטובר הם זועתיים תחת כל טיפת מוסר אנושי. אין להם ולא יכולה להיות להם הצדקה. אי אפשר להסתכל על מה שקרה שם אחרת, לא ניתן לעוות את המציאות. מחבלי החמאס ביצעו פשעי מלחמה על בסיס מגדר באופן מובהק – פגיעה מינית שיטתית ומתוכננת, שממדיה מפלצתיים. אף על פי פשעי המלחמה האיומים, ארגוני הנשים העולמיים לא השמיעו קול משמעותי מאז אותה השבת השחורה. ארגוני הנשים התמקדו רק בהשפעת המלחמה על תושבי עזה, ובקושי פרסמו תגובה בנוגע לפשעים המתמשכים נגד הנשים הישראליות. ארגון הנשים של האו"ם, שהוא הארגון הבכיר ביותר האחראי להגנה על נשים פרסם הצהרה כמעט כשבוע לאחר מכן ב-13 באוקטובר, הצהרה זו לא כוללת לישראל או לקורבנות הישראלים, אלא מביעה דאגה אך ורק למשבר ההומניטרי בעזה וחוזרת על התמיכה בנשים העזתיות בלבד. ב-20 באוקטובר הארגון פרסם הצהרה שנייה שגם בה לא הייתה התייחסות לפשעים שבוצעו נגד נשים ישראליות. במאמרה של ברבי ג'קמן (2023) אורית סוליציאנו שולחת מסר לארגוני הנשים: "אני שואלת מנהיגות עולמיות, איך אתן לא מתביישות לשתוק שתיקה כ"כ רועמת, כשנערות ונשים עברו פגיעה כ"כ קשה? זו בגידה מוסרית וההיסטוריה לא תשכח לכן את זה. אני קוראת לכן להתעשת ולגנות את מעשי חמאס". המצב הזה הוא בלתי נתפס, ארגון הנשים של האו"ם הוא ארגון בינלאומי שמחויב לעמוד לצד נשים מכל המוצאים, האזרחיות והרקעים. אך כשמדובר בנשים יהודיות, יש היעדר תגובה מצד ארגוני זכויות הנשים. שתיקה זו הכעיסה מפורסמים רבים כמו: גל גדות, דיוויד שווימר, לינור אברג'יל ועוד. כתוצאה מכך הם יצאו כנגד ארגוני הנשים של האו"ם ברשתות החברתיות ובאמצעי תקשורת נוספים. גרא- מרגלית (2023) טוענת: "למרות שהסכסוך והמלחמה הם מצבים מורכבים, השבעה באוקטובר היה אירוע פשוט מבחינה מוסרית. זאת עמדה לגיטימית להתנגד למלחמה בעזה. אבל מי שמחפשת להצדיק את שבעה באוקטובר, לא שייכת למחוזות זכויות נשים ואדם".

במתקפת החמאס ב-7 באוקטובר בוצעו פשעי מלחמה מזעזעים, פגיעות מיניות באופן שיטתי כלפי נשים ישראליות. חלקן רקדו במסיבה וחלקן היו בבית שלהן לפני שמחבלי החמאס הגיעו למקום. עלינו להגיש לנשים שהיו קורבן לפגיעה מינית במלחמה זו סיוע פיזי ונפשי איכותי ככל האפשר. לצערנו לרובן אנחנו כבר לא יכולים לעזור, אך חשוב להתמקד באלו שנותרו, לסייע ולתמוך כדי שיוכלו לשקם את עצמן ולהיבנות מתוך ההריסות. פגיעה מינית בעת מלחמה היא לא בלתי הפיכה – רבות משתקמות וחיות חיים מלאים, אך זה לא קורה מעצמו. חובתנו המוסרית כמדינה היא להושיט יד תומכת, עוזרת ומקבלת לאותן הנשים.

רשימת מקורות:

באומן, ד, בנשק, מ. (2023). "איך מערכת הבריאות צריכה להתמודד עם טראומה מינית במלחמה".

<https://www.haaretz.co.il/health/2023-10-22/ty-article/0000018b-55ec-d5d2-afef-d5fd1b550000>

ברבי ג'קמן, ה. (2023). "עדויות קשות נוספות על פגיעות מיניות בגברים ונשים במתקפת חמאס". "מאקו".
<https://www.mako.co.il/health-news/local/Article-a52f88d1be51c81027.htm>

גרא - מרגלית, מ. (2023). "הארגונים הפמיניסטיים בעולם הפקירו מאות נשים, נערות וילדות מישראל".
 "מגזין את".

https://www.atmag.co.il/%D7%A9%D7%91%D7%A2%D7%94-%D7%91%D7%90%D7%95%D7%A7%D7%98%D7%95%D7%91%D7%A8-%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%94%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D/#google_vignette

פארי, א. (2023). "עדויות על פגיעות מיניות במהלך מתקפת חמאס". "מאקו".
<https://www.mako.co.il/health-news/local/Article-a2b337c5d066b81027.htm>

שני, י. (2023). "ראיתי איך הפשיטו ואנסו אותה, לא יכולתי לעשות כלום": עדויות חדשות למעשי האונס של החמאס. "כאן".
<https://www.kan.org.il/content/kan-news/local/655200>

י"א 3 - ליאן פייטלסון

האתגרים בהם נתקלים משרתי המילואים

מתקפת הפתע הרצחנית שביצע החמאס ב-7 באוקטובר גרמה לתדהמה גדולה בקרב כל האוכלוסייה בארץ. היו כאלה שנכנסו לחרדות, היו כאלה שסירבו לצאת מהבית והיו את אלה שפתחו את הארון, הוציאו את המדים המקופלים ויצאו למילואים. בטבח הרצחני שביצע החמאס בדרום הארץ, נרצחו למעלה מ-1600 חיילים ואזרחים חפים מפשע ונחטפו מעל ל-200 אנשים, ביניהם ילדים, קשישים ופעוטות. אותו טבח, הוביל לתחילתה של מלחמת "חרבות ברזל". כ-360 אלף אנשים התגייסו לשירות המילואים מאז פתיחתה של המלחמה. כולם עזבו את הבית ואת העבודה, והלכו לשרת את המדינה ואותנו. מהלך הגיוס החל במהלך אותה שבת שחורה כשהמילואימניקים קיבלו צו 8, פקודת גיוס מיידית של חיילי המילואים לצה"ל. המילואימניקים קמו ועזבו את הכל - את המשפחות שלהם, את העבודות שלהם, את העסקים שלהם, מבלי לדעת לאן פניהן מובילות ומה יקרה הלאה. למרות כל זאת, המילואימניקים לא מקבלים את הערכה שהם זכאים לה. רבים מהם נשארים מאחור ונפגעים בקשת של היבטים - העסקים שלהם נפגעים, המעסיקים שלהם מפטרים אותם, המשפחות שלהם קורסות כלכלית וסובלות מפחדים וגעגועים נוראיים.

אז איך זה שלמרות כל מה שהם נותנים לנו, למרות ההקרבה שלהם, הם נשכחים מאחור? איך זה שהממשלה משתיקה את האנשים שבלעדיהם לא תהיה לנו מדינה? איך זה בכלל אפשרי?

בעקבות המלחמה המילואימניקים נתקלים באתגרים כלכליים משמעותיים שמשפיעים על חיי היומיום שלהם ושל משפחותיהם ויוצרים עבורם מצב כלכלי קשה שהם צריכים להתמודד איתו. בעוד רוב השכירים ממשיכים לקבל את משכורתם ולא נפגעים מהמלחמה, [מנגנון התשלום לעצמאיים](#) מתקשה להציע למילואימניקים פתרון לפגיעה הכלכלית שאותה הם חווים. האם המדינה תדאג לפיצוי ראוי עבורם? ככל שהזמן עובר, רבים כבר הבינו שזה כלל לא בטוח. לפי מאמרה של שפיר (2023), העצמאיים שמשרתים בצה"ל נפגעים בשני אופנים מרכזיים - אובדן לקוחות ואובדן כלכלי ישיר. שני האופנים גורמים בסופו של דבר להפסדים כלכליים עצומים שאיתם יצטרכו המילואימניקים העצמאיים להתמודד ביום שאחרי המלחמה. מצד אחד, המילואימניקים בעלי העסקים מתקשים לספק שירות ללקוחות שלהם, והלקוחות כתגובה פונים למתחרים. לדוגמא יועץ משכנתאות בעל עסק עצמאי. כשהוא גויס למלחמה מן הסתם שלא יהיה זמין ולכן הלקוחות שלו שזקוקים למענה ייגשו למישהו אחר. פגיעה זאת היא פגיעה לטווח הארוך, שכן אותם הלקוחות לא יחזרו, דבר שגורם לירידה משמעותית במוניטין של העסק. זה לא נגמר כאן, המילואימניקים העצמאיים לא רק מאבדים את הלקוחות שעבדו כל כך קשה בשביל להשיג, הם גם לא מקבלים את הפיצויים הכספיים שהם זכאים להם, ולכן רבים מהם קורסים כלכלית ונאלצים לסגור את העסקים שלהם. אלפי עצמאיים עזבו את העסקים שלהם כדי להתגייס למילואים, אך ההוצאות השוטפות של העסק והתשלומים שהם צריכים לספק לעובדים השכירים שלהם לא נעצרו עם עזיבתם. את ההוצאות האלה הם נאלצים לשלם לרוב מכספם האישי, משום שהתגמולים שהמדינה מספקת למילואימניקים עצמאיים לא בהכרח מכסים את ההפסדים שלהם. גורל העסקים של המילואימניקים תלוי בממשלה - בתגמול המילואים שהם יקבלו לפי החוק ובפיצויים שהם עשויים להיות זכאים להם על פגיעה בעסק לפי תוכנית הסיוע הכלכלית (גאמס, 2023). בשני תחומים אלה קיימים בעיות. בתגמול המילואים יש תקרה שעלולה לקפח עצמאיים בעלי הכנסה גבוהה. בתחום הפיצויים, אישרה לאחרונה הממשלה [מסלול פיצויים מהיר למילואימניקים](#) אך גם הפיצויים האלה לא מספיקים. עצמאיים רבים זועקים ומבקשים מהממשלה שבאמת תקשיב לצרכים שלהם ולא תנסה לייפות את המצב (לוקש וכידון, 2024). בדצמבר האחרון התקיים [דיון סוער בוועדת הכספים](#). אחד האנשים שהיו נוכחים בדיון היה ליאור מושייב, בעל עסק משפחתי בבאר שבע שגויס למילואים יחד עם אחיו, בדיון אמר מושייב לנוכחים: "אני לא יודע איך אסיים את היום שלי. אני מפחד להעביר אשראי לסימילאק של הילדה, המקרר ריק. לא קיבלתי כלום, שקל" (יעקבי-הנדלסמן, 2023). לצערנו, מושייב הוא לא היחידי שנקלע לקשיים כלכליים רק בגלל שרצה להגן על המדינה שלו, וכמוהו יש עוד אלפים. המדינה לא מציעה להם פתרונות יעילים שיפתרו את הבעיות הכלכליות שאליהם נקלעו וכתוצאה מכך, המילואימניקים נכנסים ל"לופ" אינסופי שיהיה להם קשה מאוד לצאת ממנו ביום שבו המלחמה תגמר.

גם בתחום החינוך המילואימניקים חווים אפליה. בעוד התותחים בחזית עדיין רועמים והחיילים עוד נלחמים בשטח, שנת הלימודים באוניברסיטאות ובמכללות ברחבי הארץ נפתחה כסדרה בסוף דצמבר האחרון כשספסל הלימודים חצי ריק. אלפי המילואימניקים שמקריבים את עצמם ימים ולילות למעננו, פעם אחת נוספת מוצאים את עצמם נלחמים על זכויותיהם. עם פתיחת הלחימה דנו רבות בעניין הסטודנטים שמשרתים במילואים עד שלבסוף הגיעו למתווה, שגם הפעם, משאיר את המילואימניקים מבלי שום פתרון יעיל. על פי נתוני המועצה להשכלה גבוהה מספר הסטודנטים שילמדו השנה צפוי לעמוד על כ-332 אלף סטודנטים. כאשר כ-18% מהם עדיין נמצאים בשירות המילואים (כוה'ינוף, 2023). לאחר דיונים רבים, הפתרון שנמצא הוא "פעִימה" נוספת לפתיחת שנת הלימודים שתכלול מרתון של השלמות חומרים (סלע, 2023). פתרון זה מוכיח שהמוסדות החינוכיים לא מבינים את המצב שבו אנו נמצאים. רבים מהמילואימניקים לא ראו את משפחתם מאז אותה שבת שחורה, הם איבדו חברים בשטח, נלחמו על חייהם וחלקם אף סובלים מפציעות פיזיות כמו גם פציעות נפשיות. כיצד אותם סטודנטים אמורים לשבת באולם הרצאות וללמוד אחרי מה שחוו וראו? אנחנו כולנו מבינים כי החיים ממשיכים גם לצד הלחימה, וכי אין ברירה אלא לפתוח את שנת הלימודים במוקדם או במאוחר. אבל יש להבין את הבעיה שאנו ניצבים לפניה ולהציע פתרונות רלוונטיים ויעילים בעבור הסטודנטים שנלחמים כעת בעזה. הבקשה ממילואימניקים

שיצאו עכשיו מפעילות מבצעית של למעלה מארבעה חודשים, לשבת ולעבור מרתון מזורז של השלמות בלימודים היא בקשה בלתי הגיונית ואינה תואמת את המציאות בה אנו נמצאים. יש להבין כי המילואימניקים צריכים ליווי אישי, שיעזור להם להשתלב בהדרגה עם תמיכה נפשית ועם בניית מערכת השלמות אישית. המילואימניקים צריכים להתרכז בלחימה, הם צריכים להתרכז בלהגן על עצמם ועל המדינה שלנו, ולא להתעסק בהשלמות של חומרים, באיזה קורס מתקיים כרגע באוניברסיטה והאם הם יכולים להתחבר לזום או לא. סרן מור, סטודנט שכעת משרת במילואים, מרגיש שהפקירו אותו והתחילו את השנה בלעדיו בעוד שהוא וחבריו תורמים למדינה, מגנים על האזרחים שלה ומקריבים את עצמם (טרבלסי - חדד, כידון וכהן, 2024). מור הוא לא היחיד. מילואימניקים רבים משמיעים את קולם, מביעים את החששות שלהם, דורשים מהממשלה ומהאוניברסיטאות להבין אותם, לעזור להם ולהציע להם פתרון שיוכלו להסתמך עליו. עם זאת, ראשי האוניברסיטאות מתקשים למצוא פתרון שכזה. אין מענה אפקטיבי ויעיל למילואימניקים שעדיין נמצאים בשטח ולא יודעים לאן הם חוזרים. מה יהיה איתם ביום שאחרי? איך שלימו חומר כה רב? כיצד יצליחו לגשר על הפערים שנוצרו? אלה הן השאלות שחייבות להיענות. ההיבט החינוכי הוא דוגמא נוספת לזלזול שחווים האנשים שזכאים להוקרה הגדולה ביותר שלנו.

לסיכום, המילואימניקים הם האנשים שבזכותם יש לנו מדינה, הם האנשים שמוכנים להקריב את עצמם, למעננו, למען המדינה שלהם. הם יצאו להילחם מבלי לחשוב פעמיים, לקחו את המדים ואת הנשק ויצאו לשטח. לאנשים האלה מגיעה מלוא התמיכה שלנו. מגיע להם שקט נפשי מבלי לדאוג לכסף ולהשלמות של חומרים בלימודים. מגיע להם לחזור הביתה בידיעה שדואגים להם. אבל לצערי הרב, זה לא מה שקורה בפועל. במאמר זה שפכתי אור על שני היבטים מתוך היבטים רבים שבהם המילואימניקים נפגעים, ולכול אחד מההיבטים האלה, אין פתרון ממשי שעוזר למילואימניקים. בזמן שהם נלחמים בשטח ולא יכולים להילחם למען הזכויות והפיצויים שמגיעים להם, אנחנו, העורף צריכים להילחם בעבורם. אנחנו צריכים להשמיע את הקול שלהם ולעשות הכל על מנת לצמצם את הפגיעה בהם, להבטיח להם את הזכויות שמגיעות להם ולעזור להם להשתלב חזרה בחברה גם ביום שבו תגמר הלחימה. כולי תקווה שהמציאות ההזויה שנכפתה עלינו תגמר בקרוב וכל המילואימניקים יחזרו בחזרה לעבודה ולספסל הלימודים ונוכל כולנו לחזור לחיים שקטים ושלווים יותר.

רשימת מקורות:

- גאמס, נ. (2023). "מאבקם של המילואימניקים העצמאים: "אני לא בטוח שיהיה לי עסק לחזור אליו כשהמלחמה תיגמר". "The Marker".
- טרבלסי חדד ת, כידון ש וכהן נ. (2024). "מילואימניקים מרגישים שהשאירו אותם מאחור: מתווה חזרת הסטודנטים ללימודים- והביקורת". "Ynet".
- יעקבי-הנדלסמן, ה. (2023). "המילואימניק שיצא מעזה בוועדת הכספים: 'המקרה ריק, אין לי אוכל לילדה'". "ישראל היום".
- כוג'הינוף, ל. (2023). "בלי חיילי המילואים: נפתחה שנת הלימודים האקדמית". "כאן".
- לוקש א, כידון ש. (2024). "אם אין כסף לפצות עצמאיים שיגידו את האמת וישחררו אותם ממילואים". "Ynet".
- סלע, א. (2023). "האוניברסיטאות בחרו להמשיך בחיים, בלי המילואימניקים: 'מי שהתגייס נדפק'". "וואלה".
- שפיר, נ. (2023). "העצמאיים שגויסו למלחמה יוצאים נגד שיטת התשלום". "גלובס".

י"א 3 - דגן חן

קונים "כחול לבן"

מאז מתקפת הפתע הרצחנית של ארגון הטרור "חמאס" על מדינת ישראל, שהביאה להירצחם של אלפים ולחטיפת מאות ישראלים מבתיהם, שינתה מדינת ישראל את פניה. בין השאר, השפעות המלחמה על החקלאות הישראלית וכן יחס מדינות העולם לישראל, הביאו את הצרכנים הישראלים לרכוש יותר ויותר מוצרים ותוצרת חקלאית "כחול לבן". עם זאת עדיין רוב האזרחים ורשתות המזון לא מספיק רוכשים מתוצרת הארץ וכן מעדיפים לייבא סחורה מחו"ל. למעשה, מתחילת המלחמה, כשליש מהישראלים מקפידים יותר לבדוק את ארץ הייצור של המוצרים שהם רוכשים. לפי כתבתו של באקאלו (2023), 40% מהצרכנים יהיו מוכנים לשלם 10%-20% יותר עבור מוצר ישראלי ו-81% הצהירו שיחרימו מוצרים על רקע יחסן של מדינות הייצור לישראל.

מהו מוצר ישראלי? על פי אתר משרד הכלכלה והתעשייה (עודכן ביום 29.9.2023), "מוצר ישראלי הוא מוצר שמחיר המרכיב הישראלי בו, מהווה לפחות 35% וכתוצאה ממנו התקבלו מוצרים אחרים או שונים". ניתן לזהות מוצרים ישראליים באמצעות סימון אריזות המוצרים בתו "מיוצר בישראל". כל בתי העסק והמוצרים שמסומנים "מיוצר בישראל", מופיעים בקטלוג האינטרנטי "[קונים כחול לבן](#)", באמצעותו ניתן להתרשם מהמוצרים הישראליים הקיימים. לרכישת מוצרים שיוצרו בישראל יתרונות רבים, במספר היבטים שונים.

ראשית, מבחינה כלכלית, [מלחמת "חרבות ברזל" הביאה לפגיעה אנושה בחקלאות הישראלית](#), בפרט באזורים הקרובים לגבולות. מאז ה-7.10, חקלאים ויצרנים רבים נותרו עם יכול שנפגע משריפות, מירי רקטי או מהיעדר טיפול מסור ומתמשך של חקלאים, המלווים בשגרה בעובדים זרים שעזבו את הארץ לאור המלחמה (מערכת 2023, Ice). כתוצאה מכך, מעבר להרס היבול, רבים מהיצרנים הישראליים נותרו ללא עבודה וללא אופק תעסוקתי לתקופת הזמן הקרובה. על מנת לחזק את החקלאים ולאפשר למדינת ישראל להמשיך לשמור על [עצמאותה ועוצמתה הכלכלית](#), שתורמת רבות ליכולתה של המדינה לתפקד כמדינה ריבונית שאינה תלויה בייבוא חיצוני, חשוב שאזרחי המדינה יתגמלו את היצרנים והחקלאים הישראליים בהעדפת הייצור הישראלי. יתרה מכך, קניית מוצרים שיוצרו בישראל תורמת לצמצום האבטלה, שגברה מאז פרוץ המלחמה. על כל מיליארד שקלים המושקעים כיום ביבוא מוצרים ותוצרת חקלאית ממדינות זרות, לו היו מופנים ליצירת מקומות עבודה חדשים לישראלים, ניתן היה לייצר כ-2700 מקומות עבודה (אתר משרד הכלכלה והתעשייה, 29.9.2023). נתון זה, מצביע על יכולתו של הציבור הישראלי לחזק את עצמו ולדאוג לעצמו בכוחות עצמו – דווקא בתקופה קשה זו.

בראי השיקולים החברתיים, לייצור חקלאי ישראלי תרומה משמעותית. חיזוק הייצור הישראלי אשר מביא, כאמור, ליצירת מקומות עבודה לישראלים, מחזק לא רק את הכלכלה, אלא בכלל את המרקם החברתי שכל כך מאפיין את החברה הישראלית. שגשוג התעשייה והחקלאות הישראליים יוצרים מעין תגובת שרשרת, שכן רכישה בעסקים מקומיים וחיזוק הייצור המקומי, משפיעים גם על תחושת הציונות, הגאווה הלאומית,

אהבת המולדת ומחזקים את אחדותה של החברה הישראלית סביב הרצון המשותף לתמוך באלו שנפגעו במלחמה, ולחזק אחד את השניה כעם אחד. בעיני, הירתמותו של העם להתאחד מאחורי החקלאים אשר עבודתם נפגעת יום-יום בחזית המלחמה, חרף הקשיים האישיים, עשויה סוף סוף לאחות את הקרעים שנפגעו בעמנו, מרובה ההבדלים והמחלוקות. זאת ועוד, כפי שצוין לעיל, חלק משמעותי מהתעשייה החקלאית הישראלית ממוקם [בקצוות הארץ – מצפון ומדרום](#). כתוצאה מכך, רבים מהעוסקים בתחום הייצור, החקלאות והתעשייה מתגוררים ומועסקים בפריפריות, היכן שאין הרבה תעסוקה מגוונת בהשוואה למרכז הארץ. לכן, ברכישת מוצרים "כחול לבן", אנו ממשיכים לפתח תשתיות ותעסוקה לתושבים בפריפריה ובכך עוזרים לצמצם את הפערים החברתיים בין מרכז הארץ לקצותיה. כך, לא רק שאנו עוזרים לקדם כלכלה איתנה, אלא גם חברה שיוויונית וצודקת יותר. (דוסטר, 2015).

[המתנגדים](#) לעמדת ביחס להעדפת ייצור ישראלי על פני ייבוא ממדינות זרות, טוענים כי הגברת הייבוא הוא כלי משמעותי למלחמה ביוקר המחיה בישראל. זאת מתוך התפיסה כי הכנסת רשתות זרות לישראל תגדיל את התחרות מול היצרנים הישראליים ובכך תביא להוזלת מחירים של מוצרי צריכה. עם זאת, לאור מכלול השיקולים שהצגתי מעלה, דווקא בימים אלה חשוב לא להיתלות בייבוא ממדינות זרות שכן פיתוח תלות כזו, ולו לשם הורדת המחירים, עשויה לפגוע בחוסן הלאומי, באחדותנו כעם ובפרנסת העובדים והחקלאים הישראליים.

לדעתי, כאזרח וכפעיל בתנועת הנוער "המש"צים", רואה חשיבות רבה בצריכה ישראלית וחיזוק עובדי הכפיים בארץ. בחופשת חנוכה האחרונה, בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל", לקחתי חלק בטיול מש"צים, במסגרתו השתתפתי בהתנדבות בשדה חקלאי בו מגדלים מלפפונים. במסגרת ההתנדבות, חבריי ואני סייענו לחקלאים המקומיים בקטיפת המלפפונים, לאחר שהחקלאים נותרו ללא העובדים הזרים שעזבו את הארץ עם פרוץ המלחמה. החקלאי המקומי סיפר שהדרך הכי משמעותית לתרום למאמץ החקלאי היא התנדבות וסיוע לעובדים בשדות החקלאיים והדגיש את חשיבות העדפת הייצור הישראלי על פני הייצור הזר. זאת, לאור העובדה שמתחילת המלחמה, העסק החקלאי בבעלותו נפגע קשות ואף עמד בפני קריסה של ממש, בדומה לעסקים וליצרנים חקלאיים רבים אחרים בארץ. לכן, אני וחבריי לתנועה הבטחנו לחקלאי שנפעל ככל שביכולתנו, לרכוש כמה שיותר מוצרים שיוצרו בישראל, ולפעול כדי לשכנע כמה שיותר אנשים נוספים סביבנו לעשות זאת גם – הבטחה שהחקלאי שאירח אותנו במקום עבודתו, העריך מאוד.

לסיכום, הסוגייה של חיזוק החקלאות והייצור הישראלי בכלל היא עבורי מקור לגאווה לאומית. מבחינתי, רכישת "כחול לבן" והגברת המודעות לתועלות הרבות בכך היא מטרה נעלה, בייחוד בימים קשים אלה. בהיבט הכלכלי יש לתמוך ככל האפשר בעמנו הקרוע ובחקלאים האומללים שפרנסתם נפגעה. בנוסף, אין לשכוח את ההיבט החברתי כאשר אנו כחברה במיוחד בימים הללו צריכים להתאחד ולהיות כעם אחד ולרכוש תוצרת ישראלית, תוצרת "כחול לבן". לכן, על מנת שמדינת ישראל תתעלה על המשבר שפקד אותה ותחזור לשגשג מבחינה חברתית, כלכלית ומדינית, עלינו כחברה לעמוד מאחורי החקלאים שנותרו בחזית, ולרכוש כמה שיותר מוצרים "כחול לבן".

רשימת מקורות:

- אתר משרד הכלכלה והתעשייה. (29.9.2023). "מהו מוצר ישראלי ואיך מזהים אותו?" באקאלו, ל. (2023). "על רק המלחמה". N12.
דוסטר, מ. (2015). "כל הסיבות כולן לקנות כחול לבן. MAKO
מערכת (2023). Ice. "קונים כחול לבן, שומרים על הבית, ICE.

עסקה בכל מחיר (?)

ב-7 באוקטובר, ערב שמחת תורה, פלש צבא הטרור של חמאס אל תוך יישובי עוטף עזה וביצע טבח נוראי בכ-1400 אזרחים וחיילים בתוך ביתם ובשטחים הציבוריים. כתוצאה מכך הכריזה מדינת ישראל על מלחמת חרבות ברזל. מתקפת הפתע הטרוריסטית כללה פשעי מלחמה רבים: רצח נשים, זקנים וילדים, עריפת ראשים, אונס, שריפת אנשים בעודם בחיים ועוד זוועות אחרות. פשיטה זו כללה בין היתר גם חטיפת אזרחים, חיילים ועובדים זרים ללא הבחנה והובילו אותם בכוח לעזה. אזרחים חפים מפשע נלקחו מבתיהם ונותקו ממשפחותיהם באכזריות. החזקתם של החטופים מנוגדת לדין הבין-לאומי והמעשים שביצעו מחבלי החמאס מנוגדים לאנושות ולמוסריות של האדם. החטופים מוחזקים במקומות שונים ברצועת עזה, חלקם בבתיים של אזרחים פלסטינים וחלקם במנהרות חמאס. אני סבורה, כי כל אזרח אשר נלקח מביתו, צריך להיות במחשבותינו. אנו בתור העם, צריכים למצוא את הדרך להחזירם אלינו וכמה שיותר מהר, צריכים לעשות הכל עד שאחרון החטופים יחזור. בין המדינה לבין אזרחיה קיים חוזה לא כתוב ובו ברור כי חובת המדינה להגן על אזרחיה וכל שכן, לדאוג להחזרת חטופים ושבויים מכל מקום שהוא בעולם. ערך זה הוא ערך עליון במדינתנו ובחברה הישראלית בפרט-ערבות הדדית.

השבויים חיים עדיין בתנאים מחפירים ומסכני חיים. שבויים נזקקים בדחיפות לטיפול בתרופות מצילות חיים ובטיפול פציעות שנגרמו להן ממחבלי החמאס, אך לא מקבלים זאת. בדו"ח של ינקו (2023) המתבסס על מידע ראשוני, וכן ממידע שהתקבל מחטופים ששוחררו, נכתב כי רבים מן החטופים קטועי איברים, פצועים בעקבות אונס, חטופים הסובלים ממצבים כרוניים כמו פרקינסון, טרשת נפוצה, מחלות לב, סרטן וכן גם חולים עם צרכים מיוחדים כמו אוטיזם ודמנציה או פעוטות אשר אינם מקבלים עזרה או טיפול לו הם זקוקים. לפי מאמרו של גל (2023), מיה רגב ששוחררה מהשבי, העידה שליידה אושפז גיא, שעבד כמנהל במה של להקת היהודים במסיבה. גיא היה מאושפז במשך שמונה ימים ולבסוף מת מפצעיו. הוא נורה במהלך חטיפתו בידי מחבלי חמאס והיה ניתן להציל את חייו לו היה מקבל טיפול רפואי הולם. בשני מקרים אחרים, סיפר קמלמן (2023) על שבויים בודדים הוחזקו בשבי בתוך בניין שקרס מהפצצות צה"ל, הצליחו להימלט והסתתרו במשך ארבעה ימים. אך לאחר בריחתם, נתפסו שוב על ידי אזרחים עזתים שהחזירו אותם לידי החמאס, לייסורים הקשים. השבויים איבדו את עצמאותם וחופשם הבסיסי.

פרג' (2023) הציג במאמרו את העדות של החטוף תאילנדי, וויצ'יטאן, לאחר ששוחרר סיפר כי המחבלים הכו חטופים ישראלים בכבלי חשמל וישנם תיעודי וידיאו המוכיחים כי חלק מהנשבים הוצאו להורג לאחר שנשבו על ידי מחבלי חמאס.

אחד הילדים החטופים ששוחררו תיאר כי הילדים הוכרחו לצפות בסרטונים מהטבח תוך איומים בנשק וילד אחר סיפר כי סיממו אותם וסומנו בגופם על מנת שיזהו אותם במידה וינסו לברוח. כמו כן, בשבי, החטופות שמרו זו על זו, ימים רצופים ללא שינה וזאת כדי שאף אחת לא תישאר לבד. חשוב לציין כי מדובר בפגיעה בריאותית, לילות רבים ללא שינה, מובילים את השבויים למצבים שמסכנים אותם. כאשר אנשים לא ישנים מספיק לאורך תקופה, הם נמצאים בסיכון מוגבר כאשר 48% מתוכם עלולים לפתח או למות ממחלות לב בטווח הרחוק ובין היתר, חוסר שינה מגביר את הסיכון למחלות קשות ומסכנות חיים כגון: סוכרת מסוג 2, מחלות לב וכלי דם, סוגים שונים של סרטן והשמנת יתר. יתרה מכך, מחסור בשינה משפיע לרעה על תפקוד המערכת החיסונית והתמודדותה עם דלקות וזיהומים. מן הראוי להזכיר, כי שבויים רבים מוחזקים עם

פציעות וללא תנאים המאפשרים את הטיפול הנדרש. המחסור בשניה מוריד את הסיכוי שלהם לשרוד בתנאים הללו.

מלבד מצבם הפיזי של השבויים, המחבלים גרמו לנזק פסיכולוגי רב בקרב החטופים. ירדן רומן גת, ששחררה משבי חמאס לאחר 54 ימים, [בראיון עם רשת CBS האמריקאית](#), שיתפה את הסכנה הממשית למצב החטופים בפרט- הנשים המוחזקות בשבי חמאס. ירדן סיפרה כי לאורך כל התקופה בה הוחזקה, השגיוח עליה כל הזמן וחוטפיה יכלו לעשות כל דבר שרצו. השבויות קיבלו חיג'אב וסיפרה כי זו הייתה ההגנה היחידה שלהן. גת (2023) הוסיפה: "זה היה אחד הרגעים הכי מפחידים בחיי, הפחד הזה לא היה כזה קיצוני כל הזמן, אבל הוא אף פעם לא נעלם הוא כל הזמן שם". בסופו של הריאיון, אמרה ירדן, "צריך לפעול כדי להחזיר את כל החטופים הביתה ולא נפסיק עד שכולם יחזרו".

מנגד לשחרורם של השבויים בכל מחיר, היו מתנגדים לשחרור החטופים בטענה כי המחיר שאנחנו משלמים גבוה מדי. (שיח, 2023) טוענת כי [עסקת שליט](#) היא זו שהובילה למצב הביטחוני הרעוע במדינה ואילו משפחות החטופים היו מודעים לכך שעסקה זו תוביל לשבעה באוקטובר, הן ודאי היו מתנגדות לה ובצדק. נוסף על דבריה, אמרה כי המדינה אחראית על החזרתם של כל החטופים אבל לא בכל מחיר וכי המחיר שאנו נדרשים לשלם עבורם מופקע. בנוסף לכך, היא טוענת שלמדינה יש חלק נרחב בחייהם של האזרחים שנחטפו ולצערנו אחריות זו כשלה בשבעה באוקטובר. אף על פי כן, למדינה יש אחריות לתקן את העוול, להחזיר את כל החטופים ולסייע להם לחזור לחיים תקינים ככל האפשר. ברור שרק החזרת חטופים חיים לחיק משפחותיהם עשויה להחזיר לנו צבע לפנים ולזקוף את קומתנו הלאומית. החטופים מוחזקים ללא תנאים הומניטריים בסיסיים, בניגוד לכל אמנה בינלאומית ומבלי לאפשר לאנשי הצלב האדום לבקרם. יש להבין שחטופים הם קורבנות חפים מפשע, שנלקחו בכפייה ונמצאים במצב של סכנת חיים וסבל קשה. החובה המוסרית והאנושית היא לפעול בכל דרך אפשרית לשחרורם ולהבטחת שלומם וביטחונם. עלינו להחזיק באחריות מוסרית כלפי החטופים ומשפחותיהם, תוך איזון ראוי עם שיקולים ביטחוניים והגנה על חפים מפשע נוספים.

מיה שם, אחת החטופות ששחררה אחרי 55 סיפרה [בראיון בחדשות 12](#) שבמשך שלושה ימים הייתה פצועה עם ירי ביד שקשורה לחתיכות פלסטיק. רק לאחר שלושה ימים, ניתחו את ידה ללא משככי כאבים, ללא הרדמה ואמרו לה כי משם לא תצא בחיים. הם הוחזקו בחדר קטן שבו צפו עליהם כל היום שני מחבלים ובחנו אותם. מיה סיפה כי העיניים שלו ופניו חקוקים בראשה, הוא בחן אותה והיא פחדה ש"ידפוק כדור בראשה" כדבריה. היא קיבלה מזון פעם ביום ואף היו ימים שלא קיבלו מזון כלל. יתרה מזאת, היו גם חוקים שהוטלו עליה- אסור לדבר, אסור לבכות ואין אור יום. מיה הרגישה כלואה וללא יכולת להבטיח את ביטחונה ושלומה, גם לאחר חזרתה הביתה.

בעקבות המצב הבטחוני, אנשים נותרו עם פוסט טראומה, פחד לצאת לרחובות ולחזור לחייהם כפי שהיו פעם. הציבור חווה טלטלה משמעותית ומתמשכת בשל האירועים הקשים. תושבי ישראל מתמודדים עם מצב ביטחוני חסר יציבות ומחוסר הודאות המטלטלת אותם.

למרות כל הייסורים שעברו השבויים, הם העידו וסיפרו על מצבם בשבי כדי שכל העולם יהיה מודע למצבם וישנה את המצב של החטופים שעודם בשבי. שאלת החזרת החטופים היא סוגיה שאין לגביה עוררין, והיא מוסכמת על כלל הציבור, אולם לשאלת המחיר ישנן דעות רבות. מגוון הדעות מתחלק בין אנשים שאיבדו את יקיריהם בעקבות שחרור מחבלים בעסקת שליט, לבין אזרחים שאיבדו את יקיריהם במלחמה זו ולא רוצים לראות את הרוצחים משוחררים וישנן דעות שטוענות ששחרור מחבלים עם דם על הידיים הוא סוג של כניעה לטרור ופגיעה בחוסן העם.

אין ספק כי המחיר ששילמה המדינה בעבור עסקת שחרור החטופים הראשונה היה מחיר סביר שלא פגע ברגשות ציבור כזה או אחר ולא פגע ביכולת הצבא להמשיך ולנהל את המערכה. במידה והמחיר יהיה כבד יותר, באופן שבו תיפסק הלחימה מבלי להכריע את החמאס ומנגד שחרור מסיבי של מחבלים עם דם על

הידיים יביא לטלטלה חברתית ופוליטית במדינה, ולתחושת החמצה של תושבי העוטף שחווים טרור למעלה מעשרים שנה ומצפים לניצחון מוחץ ומיגור החמאס למרות כל ההישגים שנצברו עד עתה.

רשימת מקורות:

גל, ש. (2023). "משפחתו של גיא אלוז קיבלה עדות ממיה רגב על מותו בשבי" <https://www.mako.co.il/news-military/6361323ddea5a810/Article-f3c3e3353df1c81027.htm>

גנות, ג. (2023). "חטופות היו עושות 'משמרות' אחת על השנייה, שאף אחת לא תישאר לבד" https://www.ynet.co.il/news/article/rkp2jilvp?utm_source=taboola&utm_medium=referral&utm_content=internal

גת, י. (2023). "העדות המטלטלת של ירדן: השומרים היו גברים הם ראו בי שלל-לא יכולתי להתנגד לדבר" <https://www.ynet.co.il/news/article/hjvub8tl6>,

שיח, פ. (2023). "החזרת החטופים, אבל לא בכל מחיר" <https://www.srugim.co.il/867939-%D7%94%D7%97%D7%96%D7%A8%D7%AA-%D7%94%D7%97%D7%98%D7%95%D7%A4%D7%99%D7%9D-%D7%90%D7%91%D7%9C-%D7%9C%D7%90-%D7%91%D7%9B%D7%9C-%D7%9E%D7%97%D7%99%D7%A8>

י"א 2 - נטע קאי

ימין ושמאל אחרי 7 באוקטובר

בינואר 2023 פרצה מחאה כלל-ארצית בנוגע לרפורמה המשפטית שהחלה לאחר הבחירות של הכנסת ה-25 של מדינת ישראל, שהסתכמו ברוב של תומכי ראש הממשלה בנימין נתניהו, והשתייכו בעיקר לימין הפוליטי, הציוני והדתי. בלב המחאה הייתה הדאגה שהחקיקה החדשה תאפשר לממשלת ישראל הטרייה בעצם להפוך

את המדינה לדיקטטורה, שבה הממשלה תוכל להחליט על אישור כל חוק ללא מעצורים. רוב הציבור הישראלי התנגד לחקיקה החדשה בעוז, כולל השמאל הפוליטי, אך היו גם מעטים מהימין הפוליטי שתמכו ברפורמה והקימו מחאות נגד למחאה המרכזית. מיליוני אנשים מחו, והמאות לרוב התדרדרו לאלימות בין המוחאים לבין הכוחות המשטורתיים שניסו לשמור על הסדר. זו הייתה רק אחת מעשרות קונפליקטים בין הימין והשמאל הפוליטיים בישראל. במקרה זה, הרשות המחוקקת של המדינה- שהורכבה ברובה מימין פוליטי- נגד הציבור הרחב שמחא כדי לשמר את הדמוקרטיה של מדינת ישראל- הכוללת, לדוגמה, שימור שוויון זכויות בין נשים לגברים (רעיונות המשויכים לאידיאולוגיות של השמאל הפוליטי). תשעה וחצי חודשים לאחר מכן, עשרה ימים אחרי תחילתה של מלחמת חרבות ברזל, צץ במרחב האינטרנטי סרטון קצר של קמפיין חדש: "אין ימין ושמאל". הקמפיין וסרטון המודעה עודדו את הצופה להפסיק להשתמש במונחים "ימין" ו-"שמאל" בהקשר הפוליטי שלהם, והביאו מספר נימוקים לבקשה זו. מאז תחילתו של הקמפיין רבים השיבו על המסר שלו בטענות שהוא מזיק לחברה הישראלית, ושהאחדות שהוא שואף אליה רק פוגעת במדינה ובשיח העכשווי. לפני שנוכל לגשת לשאלה האם הקמפיין באמת מזיק לחברה הישראלית, צריך להבין את ההבדלים בין הצדדים הפוליטיים בישראל שאנו מדברים עליהם.

ימין- הימין הפוליטי בישראל מתמקד בלאומיות יהודית ובמימוש אידיאולוגיה זו במדינה באמצעות הציונות. הוא שם דגש על הערכת המולדת ולאומנות, משא ומתן קשוח עם מדינות ערב, הרחבת גבולות המדינה ונטייה לפעילות צבאית.

שמאל- השמאל הפוליטי בישראל מתאפיין באידיאולוגיות של שוויון, זכויות אדם ו**סוציאליזם**. לדעתי המסר והמטרות של הקמפיין אכן יכולים לתרום למצב במדינת ישראל, ואם יופחת או יופסק לחלוטין השימוש במונחים "ימין" ו-"שמאל", השיח הפוליטי במדינה ישתנה לטובה.

קודם כל, ראינו מוקדם יותר באותה שנה שסכסוכים בין האידיאולוגיות של ימין ושמאל בפוליטיקה יכולים להוביל במהירות לאלימות- פיזית או מילולית- בין שני הצדדים. כן, המחאה נגד הרפורמה הייתה בקנה מידה הרבה יותר גדול מהסכסוכים שמתקיימים בפוליטיקה ומחוץ לה ביום-יום, וכן, זהו לפעמים פשוט טבעו של סכסוך בין שני צדדים, והנושא לא משנה. לא חסרות דוגמאות בהיסטוריה של האנושות על קרבות ומלחמות שנפתחו בגלל אי-הסכמה של בני-אדם. אך אנחנו בזמן של מלחמה, זמן שבו החשיבות של אחדות בעם, עזרה לזולת ואמפתיות היא גדולה מאי-פעם. בסקר שפורסם על ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה ב- 31 באוקטובר 2023 על האם הציבור הישראלי תומך יותר בראשי הצבא או בממשלה בניהול המלחמה, אפשר לראות כי רק אחוזים מעטים בלבד מאלו שהשתייכו עם ימין, שמאל ומרכז ביחד תמכו בראש הממשלה (בנימין "ביבי" נתניהו) לנהל את המצב המלחמתי בארץ- רק עד 20% בימין הפוליטי ו-13% בשמאל הפוליטי, בעוד שהתמיכה בראשי הצבא הייתה גבוהה יותר במידה משמעותית- עד 80% בצד השמאל הפוליטי, ו-41% בימין הפוליטי. אחוזי התמיכה האלו מראים איך הרפורמה המשפטית והמחאה השאירו את עקבותיהן בציבור הישראלי, וברמת האמון שהוא מסכים לשים בידיה של הממשלה הנוכחית. הרפורמה והדיון הפוליטי שסובב אותה פילגו את האוכלוסייה במדינה בדרגות שונות- אולם אם הייתה אי-פעם תקופה שבה חשוב לשים בצד את המחלוקות, היא עכשיו.

למרות ההיסטוריה העכשווית של הדיון הפוליטי בישראל, ישנם עדיין אלו שמסרבים לתת לימין ושמאל להישכח. סלע (2023) טוען כי הקמפיין ומטרתו מביאים רק לאחדות תפלה, זיוף לשם המראה' שהדרך לשמר את הדמוקרטיה של מדינת ישראל ולמצוא את האמצעים הטובים ביותר שבהם לנקוט במצב המלחמתי היא דווקא לקיים שיח וויכוח פעילים על האידיאולוגיות של המדינה ולהחליט ביחד איך היא צריכה להתנהל בעתיד: "זה חלק מהחיים שלנו כחברה דמוקרטית. ואם יש משהו שאנחנו נלחמים עליו בימים אלה ממש – הוא לא רק על עצם קיומנו, אלא גם על המדינה שבנינו. [...] ואם אנחנו רוצים שזה יחזיק מעמד, אנחנו צריכים להכיר בכך שיש ויכוח אמיתי – ויכוח שמתנהל בין ישראלים לישראלים. לדעת לא להסכים ועדיין להכיר בכך שכולנו [...] באותו הבית." סלע אומר כי וויכוחים על בין הצדדים השונים בפוליטיקה הם חלק טבעי מעצם קיומה של מדינה דמוקרטית, אך אני לא מסכימה. השוני בין הצדדים הפוליטיים רק מחריף את הפילוג והמחצה המטאפורית בין קבוצות שונות בישראל, כפי שראינו במחאות הקודמות למלחמה. המושגים "ימין ושמאל" נותנים לאנשים בחברה הרגשה שאלו שתומכים בצד "הנגדי" להם שונים בתכלית באידיאולוגיות ובמוסרים, ושפשרה איתם היא בלתי-אפשרית- האפשרויות היחידות הן או "ימין" או "שמאל", עם מעט מאוד חפיפה באמצע. עוד דעות כנגד הקמפיין אומרות:

"דווקא עכשיו, כשאסון 7 באוקטובר ערב את הקלפים ואת התפיסות של ישראלים רבים לגבי הסכסוך, חשוב שיתעורר דיון ציבורי באפשרויות המדיניות ובאופני הפעולה השונים שאפשר ו/או צריך לנקוט." - הרסגור (2023). העניין הוא, שלדעתי הסיכוי לעתיד פוליטי רגוע ומסודר (בהשוואה ללפני המלחמה) בישראל הוא לא מזהיר. המחאה הביאה לוויכוחים חריפים מאוד אי-פעם על הדמוקרטיה או אי-דמוקרטיה בישראל, ואני לא מצפה שהמצב ישתפר בהרבה בעתיד הקרוב אם הדיונים ימשיכו באותה הדרך. מאז תחילת המלחמה צפות הרבה האשמות על מי אחראי לכשל הביטחוני שהביא לאירועים של 7 באוקטובר - גורמים בתוך הממשלה, או מישהו מחוץ לה. באותו סקר של המכון הישראלי לדמוקרטיה 44% מאנשים שמשתייכים לשמאל פוליטי ציינו כי נחוץ לבדוק את נושאי האחריות בכשל המדיני כבר עכשיו, בתקופת המלחמה, ולא לחכות עם החקירות עד סופה. זאת ועוד, בשנים האחרונות המצב של הכנסת הנבחרת בישראל רחוק מציב - בשנים בין 2020 ל-2022 התקיימו 3 בחירות נפרדות לכנסת (כולל של הכנסת העכשווית, מס' 25) בעוד שבעבר הייתה תקופה של לפחות שנתיים בין בחירות. הציבור הישראלי, או אפילו רוב הקולות בו, לא מצליח להסכים על איזו ממשלה עדיפה - ימנית או שמאלית, נתניהו או לפיד, וכו'. אבל אם שני הצדדים האלו יוכלו לחבור יחד, לשכוח את הדקויות של מי "שמאל" ומי "ימין" ולהתרכז בלנהל את המדינה - שלא להזכיר לעבור מלחמה - הם יוכלו להגיע להסכם, או לפשרה, שגם הציבור הישראלי יוכל להאמין בה: להאמין שאנחנו מסוגלים לנצח, לעזור לנפגעי המלחמה ולבנות מחדש את הבית. בעוד שהמאחה על הרפורמה פילגה את המדינה, האיחוד יוכל להחדיר בה אופטימיות, מוטיבציה ותקווה לעתיד. באותו קו המחשבה, גנור (2023) מציין: "האסון הזה יביא איתו רוח ישראלית חדשה [...] המשמעות ההיסטורית של ימין ושמאל כמעט ולא תהיה קיימת, משב הרוח החדשה הזו תביא איתו ישראליות אחרת [...] שמבוססת על יושרה והדדיות, שדואגת לחינוך, לבריאות לביטחון החוץ והפנים." אני מסכימה שהאירועים של 7 באוקטובר ומלחמת חרבות ברזל עזרו לנו לפקוח את העיניים ולראות שהמשמעות של ימין ושמאל לא משמעותית בתמונה הגדולה כמו שחשבנו קודם. אני מאמינה שהפרדה של המושגים ימין ושמאל (בהקשר לקבוצות חברתיות באוכלוסייה הישראלית) מהמשמעות הפוליטית שלהם תוכל להוביל לדיון וגם לוויכוח נעימים ומתורבתים יותר בחברה על אידיאולוגיות ומוסרים.

בשאלון שערכתי כחלק מכתובת של מאמר זה, קיבלתי דעות של קבוצת אנשים בנוגע לקמפיין - האם הוא עוזר לחברה הישראלית או פוגע בה, האם הדיון שהוא מעלה רלוונטי למצב המלחמה ועוד. 25% משמשיבים הגדירו את עצמם כמשתייכים לימין הפוליטי, בעוד שכ-27.5% משתייכים לשמאל. 55.6% ענו שהקמפיין מושפע ונוצר ישירות בגלל המצב המלחמתי הנוכחי בארץ. 85.3% אחוזים מכל העונים הסכימו שמטרת הקמפיין היא חיובית - לאחד את אזרחי מדינת ישראל בזמן העכשווי ולעודד שיח מקבל ומכיל יותר בציבור. 48.7% מסכימים על הפסקת שימוש במונחים "ימין" ו"שמאל" - מכיוון שהם מיושנים וגם מכיוון שהעונים האמינו שהפסקת השימוש תתרום לשיח הפוליטי בישראל. בנוסף לכך גם 39.5% מהעונים טענו שהקמפיין נחוץ לציבור הישראלי בזמן זה.

ישנו עוד היבט אחד שיש להסתכל עליו בדיון של השאלה האם להפסיק להשתמש במונחים "ימין" ו"שמאל" - השקפת שאר העולם על המצב במדינה. בעוד שנכון שיש מדינות שמתנגדות למעשיה של מדינת ישראל ותומכות במדינות ערב, וגם שהאנטישמיות העולמית בעלייה משמעותית משנים קודמות, הדעות הללו הן לא כלל-עולמיות. במאמר "לא כל העולם נגדנו, ולא במקרה" מאת רוזן (2023) מצוין כי חלק ניכר מהשמאל העולמי תומך במדינת ישראל ומגנה את פעילויות הטרור שקרו ועדיין קורות במלחמה. אחדות פוליטית של הציבור והממשלה בישראל תשדר לעולם את חוזקה של מדינת ישראל בעת המשבר - מדינה שאפשר לתמוך בה. המאמץ המלחמתי בארץ לא רק מתמצת רק בחזית הפיזית; מראה של אחדות וחוזק של הציבור הישראלי ישפיע רבות על המאבק המדיני והשקפת העולם עלינו. מאבק דמוקרטי ודיפלומטי יוכל לתרום לשנות את מצב הבורות בעולם בנוגע למלחמה במדינת ישראל ולהמיר את דעת הקהל העולמית להיות בעד ישראל ונגד פעילויות הטרור. המאבק הזה, בניית המדינה מחדש לאחר המלחמה ושימור העקרונות והמוסרים של הדמוקרטיה בישראל יהיה אפשרי רק אם ננטוש את המושגים המפלגים אותנו ונחליט ביחד לחיות לא כ- "ימנים" ו"שמאלנים", אלא כשבט אחדים אחד, אומה אחת.

רשימת מקורות:

גנור, א. (24 באוקטובר 2023) ["בעקבות האסון: המשמעות של ימין ושמאל כמעט ולא תהיה קיימת | דעה"](#). מעריב online.

הרמן, ת, ענבי, א. (31 באוקטובר 2023) ["סקר אוקטובר 2023: מיעוט זעיר בציבור \[7%\] סומך על רה"מ יותר מעל ראשי הצבא בניהול המלחמה"](#) - המכון הישראלי לדמוקרטיה.

הרסגור, ל. (10 בנובמבר 2023) ["דווקא עכשיו- ימין מול שמאל"](#) - ynet.

סלע, א. (22 באוקטובר 2023) ["יש ימין ויש שמאל: בן כספית ועמית סגל הם תרופה לאחדות מזויפת"](#) - TimeOut.

רוזן, נ. (6 בדצמבר 2023) ["לא כל העולם נגדנו, ולא במקרה"](#) - תלם.

[אין ימין ושמאל](#) - הסרטון המקורי מ-17 באוקטובר 2023, ערוץ VLU, [הגדרת ימין](#) (ויקיפדיה) [הגדרת שמאל](#) (ויקיפדיה) והגדרת [סוציאליזם](#) (המכלול) [המחאה נגד הרפורמה המשפטית](#) - המכלול

י"א 2 - הודיה יפה

האנטישמיות בעולם

אנטישמיות היא תופעה טראגית הדוגלת בהתנגדות, שנאה או התמרמרות כלפי יהודים בגלל מוצאם היהודי. ההיסטוריה מלאה בדוגמאות רבות של אירועים ותקופות בהם התרחשה אנטישמיות, כגון: רצח העם היהודי בשואה, גל של אירועים אלימים כלפי יהודים ועוד. מאז השבעה באוקטובר, המאבק נגד האנטישמיות הוא נושא העולה פעמים רבות בארץ ובעולם. יהודים וישראלים נתקלים, לא רק באויבים מבית, אלא גם באיומים ומעשים של אנטישמיות ברחבי העולם. אתגרי הצד הישראלי והיהודי בהתמודדות עם האנטישמיות בתקופת המלחמה העכשווית לא ידועים בעולם ואף מוכחשים על ידי רבים. בעידן המודרני, היהודים חווים התקפות גם במרחב הווירטואלי ברשת וגם בסביבה הפיזית, על רקע יהדותם. עקב המצב הנוכחי, חוזרת ועולה השאלה האם נוכל לתקן את מצב האנטישמיות, להשפיע על דעת הקהל הבינלאומית על מדינת ישראל ולהציג בצורה משכנעת את הצד שלנו בסיפור המסובך הזה.

מצב הביטחון הנפשי והפיזי של יהודים בקשר לאנטישמיות הוא דבר חשוב ומורכב. יש להבין שאחד האתגרים המרכזיים איתם עלינו להתמודד הוא תחושת חוסר הביטחון והחשש שנובעים מהתפשטות האנטישמיות ברשתות החברתיות. כשאני גולשת ברשתות החברתיות ונתקלת באמירות אנטישמיות ובאמירות שווא על ישראל, אני חשה מפוחדת, וסביר שכך גם יהודים וישראלים נוספים בארץ וברחבי העולם. למרות שרבים טוענים שהאנטישמיות אינה משמעותית, אני ועוד יהודים רבים ברחבי העולם מרגישים חוסר ביטחון ופחד כתוצאה מן האנטישמיות ההולכת וגוברת לאחרונה. מממצאי הסקר שערכתי במסגרת כתיבת מאמר הטיעון בנושא האנטישמיות, עולה כי רוב העונים השיבו כי נתקלו במקרי אנטישמיות שונים עקב המלחמה. נראה כי תופעת

האנטישמיות הרבה שהייתה קיימת מאז ומעולם רק התחזקה עקב מלחמת "חרבות ברזל", ואף מהווה ביטוי כיום של אנטי ציונות. הבורות ברשתות החברתיות הפתיעה אותי, שכן ישנן כ-50 מדינות מוסלמיות (או בעלות רוב מוסלמי), ואילו ליהודים יש מדינה אחת בלבד - לאן אמורים ללכת היהודים אם הם אינם רצויים באף מקום אחר. מדינת ישראל הייתה אמורה להיות המקום הבטוח לעם היהודי, אף על פי שבעת גם בארצנו קיימת סכנה גדולה לקיומנו. אם מדינת ישראל לא תתקיים, ביטחון היהודים לא יתקיים גם הוא! למרות העובדות הללו, אנשים ברחבי העולם ממשיכים לקרוא קריאות פרו-פלסטיניות, אנטי-ציוניות, וכפי שהסברתי כאן עכשיו- אנטישמיות!

ככל שאחוזי האנטישמיות עולים כך עולים גם ההצדקות לגביה. [מקלודין גיי](#) (2023)- נשיאת הרווארד לשעבר שטענה שכאשר הדיבור הופך למעשים קיימת הפרה של מדיניות של המוסד נגד בריונות והטרדה, כלומר כל עוד רק אומרים אמירות אנטישמיות לא מבצעים מעשים אנטישמיים זה לא נחשב בריונות או הטרדה באוניברסיטת "הרווארד", הצדקה נוספת המטרידה רבים היא- אז מה אם יהודים מקבלים שנאה, כך הם ירגישו את כאב הפלסטינאים בעזה. אמירות שכאלו מטעות רבים, פוגעות בכבוד ובביטחון היהודים והישראלים ואף מסכנות חיים. מאז שבעה באוקטובר, שיעור מקרי האנטישמיות עלה בכשלוש מאות ועשרים אחוזים, למרות שהמצב בעזה איננו האשמת ישראל בלבד. יתרה מזאת, חרף ההסברה שישראל עושה, אנשים בעולם נוטים להתעלם מן העובדה שישראל אפשרה מתן סיוע הומניטרי ואף הסכימה להפסקת אש זמנית לצורך כך, אך היה זה דווקא החמאס שהפר את אותה הפסקת שהוא בעצמו ביקש. מצער שעמדת רבים בעולם הייתה ועודנה נגד היהודים ומדינת ישראל, חרף המתקפה הברברית והבלתי מוצדקת שחווינו בארצנו מצד החמאס. האמירות המזוועות והשקירות ברשתות חברתיות, מציגות שקרים על ישראל ומסלפות את העובדות וההיסטוריה. ארגונים פרו-פלסטינאים ברשתות החברתיות מעלים טענות מופרכות ומגוחכות על ישראל ועל ההיסטוריה של הקונפליקט הישראלי-פלסטיני. על פי כמה מן המקומות, מאתיים החטופים שנחטפו מבתיים בשבעה באוקטובר, לא נפגעו בזמן חטיפתם, או בכלל לא נחטפו, ולישראל אין כל סכנה מצד מחמאס ועוד. אמירות אלו רק מדגישות את חשיבות [ההסברה](#).

חשיבות ההסברה הישראלית ברחבי העולם היא קריטית לצורך קבלת תמיכה מהקהל הבינלאומי. מנקודת מבטי, על אף שפרסמנו הסברה רבה על הצד שלנו במלחמה, דעת הקהל הבין לאומי עדיין לא הושפעה באופן משמעותי, לכן אסור לנו בשום פנים ואופן להפסיק! פעולות ההסברה עשויים לקדם תמיכה נוספת מצד גורמים שונים בעולם, וכך גם חושבים רבים מהמשיבים על הסקר שביצעתי במסגרת כתיבת המאמר. על מנת להבטיח שאחריותה ופעולותיה של מדינת ישראל יתקבלו בהבנה רחבה ותמיכה מחברה הבינלאומית, אנחנו חייבים להמשיך ואף להגביר את פעולות ההסברה. ההסברה תסייע לחשוף את הקונפליקטים והאתגרים שמדינת ישראל עומדת בפניהם, ותבהיר את ההיבטים ההיסטוריים והביטחוניים המורכבים של המציאות המקומית בישראל. באמצעות הסברה מדויקת ופתוחה, ניתן לבנות תמיכה והבנה יותר רחבה, מה שיכול להוביל להקל על מערכות הקשר בינלאומיות ולחיצוק העמיתות עם מדינות אחרות.

חרף אחוזי האנטישמיות הגוברים ולמרות ההאשמות הנוראיות המופנות כלפי מדינת ישראל והסכנות הגוברות ליהודים וישראלים ברחבי העולם, אני נוטה להאמין כי ישנה תקווה. למרות השקרים הרבים המופצים ברשתות החברתיות, קיימים אנשים ישרים וחכמים שבוחנים את נושא המלחמה ולא מאמינים בעיניים עצומות לכל מה שמופץ ברשת. לשמחתי קיימים פוליטיקאים, מפורסמים ואנשים בעלי השפעה שהביעו את תמיכתם בצד הישראלי ובמאבק היהודי על האנטישמיות. אך למרות זאת השאלה על מצב האנטישמיות ביום שאחרי חוזרת ועולה שוב ושוב. סוגיה זאת היא מסובכת ביותר. אמנם לא קיימת תשובה חד משמעית לשאלה הנידונה, אך אנו יכולים להתבסס על מלחמות ומבצעים נוספים שהתרחשו בעבר - בהם גם נחשפנו לביקורת ושנאה מצד העולם. היות שמדינת ישראל היא מדינה המוקפת באויבים, כל כמה שנים ישנו אירוע בטחוני הגובה חיים של אנשים משני צדדי הלחימה, אך לרוב קיימת התייחסות רבה יותר לצד המנוגד לנו ובעקבות כך אחוזי האנטישמיות נוטים לעלות. מעט מנחם שזמן מה לאחר סיום אותם אירועים מלחמתיים בעבר, מקרי האנטישמיות פחתו והייתה אפשרות להביע תמיכה בישראל ללא סיכון ביטחון משמעותי. לפיכך אני מאמינה שגם זמן מה לאחר מלחמת "[חרבות ברזל](#)", נוכל להרגיש בטוחים פעם נוספת בעולם, אם כי בהתחשב בסדר גודל המלחמה אני מאמינה שיתכן שהזמן שנחכה עד קיום יהיה ארוך יותר מפעמים קודמות.

שאלה נפוצה נוספת היא- האם נוכל לבקר במדינות זרות בביטחון? על פי הסקר שביצעתי, רוב המשיבים אינם מרגישים בטוחים כלל כאשר זהותם הישראלית/יהודית חשופה כיום, לכן הם יבחרו להסתיר את זהותם הישראלית/יהודית במדינות זרות ואף ברשתות החברתיות. לצערי הרב אינני מופתעת מהתוצאות, שכן אני מניחה כי רובנו לא היינו רוצים לסכן את ביטחוננו או להתעמת עם אנשים שנגדנו בחו"ל וברשתות החברתיות. מצער מאד כשאנו כיהודים וישראלים, אחרי כל התלאות שעברנו במהלך ההיסטוריה, עדיין נאלצים לעיתים כה קרובות להסתיר את זהותנו ולהילחם על זכותנו הבסיסית לחיים, ביטחון ושלוה בארצנו. ולמרות זאת, אני מאמינה שכחברה מוסרית ונאורה עלינו לקבל את כל שכנינו ללא הבדלי דת וגזע, כפי שמדינת ישראל הצעירה התחייבה לעשות במגילת העצמאות ועושה משך כל שנות קיומה, אך העולם ממשיך להפיץ שקרים איומים. למה אנחנו כישראלים נאלצים להסתיר את זהותנו, אף על פי שנלחמנו ביושר במשך עשרות שנים ארוכות כדי להיות במדינה שלנו, ועדיין איננו חיים בביטחון.

החשיבות למאבק באנטישמיות רק הולכת וגוברת בכל יום ויום. אנטישמיות מזיקה לחברה ומפרקת את יסודותיה. בעידן של רב תרבותיות וחברה גלובלית, הכרזה על שנאה לפי מוצא דתי או תרבותי פוגעת בעקרונות השוויון, החופש וההיגיון. אנטישמיות או גזענות בכללה מפלגת ומעמתת בין אנשים, ומסכנת את הסיכויים שלנו כאנושות להתקיים יחד וליצור עולם בטוח, משגשג ובר-קיימא לכולם. קיימת השפעה רבה למלחמה באנטישמיות לצורך שיפור הביטחון של הקהל היהודי/ישראלי בארץ וברחבי העולם. אנו מסיקים כי קיים קשר ישיר וקריטי בין אמירות פרו-פלסטינאיות לבין התפשטות האנטישמיות ברשתות החברתיות. האירועים האחרונים רק משקפים לנו את חובתנו להרים את קולנו, במטרה לסייע לקהל היהודי להתמודד עם האתגרים הנובעים מהתפשטות האנטישמיות ברשת, ובמטרה שינוי התנגדות העולם למדינת ישראל שהיא המקום הבטוח ביותר ליהודים. אני סבורה בכך שבקרוב אנשים בחברה הבין לאומית יבינו את חשיבות שימור על ישראל כמקום בטוח ומקום לגיבוש זהות יהודית, ושזהו האמצעי המרכזי למניעת התפשטות האנטישמיות. במידה ונמשיך להסביר ולהרים את קולנו, אני מאמינה שנוכל לשנות את המצב.

רשימת מקורות:

אדלסון ד. (6 באוקטובר 2023), אתר: "ynet", צפו: התשובות המרתיעות של ראשי האוניברסיטאות הגדולות בארה"ב על האנטישמיות בקמפוסים.

ישראלי א. (29 בנובמבר 2023), אתר: "ערוץ 7", גרמניה: עלייה של 320% באירועים האנטישמיים

ויקיפדיה, העולם המוסלמי .

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D_%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%A1%D7%9C%D7%9E%D7%99

כמות המדינות המוסלמיות בעולם

איתיאל י. (12 בדצמבר 2023) אתר: "וואלה", זינוק במקרי האנטישמיות בארה"ב מאז 7 באוקטובר: "מוצפים בשנאה"

עלייה במקרי האנטישמיות

תוצאות הסקר: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1suLT-N2rbzkcULRsxxVV0uBDW0CjbNAJZadSbA35a9k/edit?usp=sharing>

י"א 2 - מעין הופשטיין

החזקת נשק במדינת ישראל

כחלק ממתקפת הטרור ופרוץ [מלחמת חרבות ברזל](#) בשבעה באוקטובר ואי יכולתם של האזרחים להגן על עצמם עלה הצורך בהגמשת והקלת מתן רישיון לנשיאת נשק אישי. בחודשיים האחרונים הוגשו פי 3.5 בקשות לרישיון נשק בהשוואה לשנה שעברה. האזרחים מרגישים חוסר ביטחון ורוצים להחזיק בבעלותם כלי נשק על מנת להגן על עצמם ועל משפחתם. אנחנו יכולים לדבר על חשיבות נשיאת כלי נשק פרטי, על סכנות ואיבים אשר אורבים לנו מכל פינה. ניתן גם לדבר על אלימות קטלנית נגד נשים, אלימות בחברה הערבית, ועלייה בתמותה. פעם הלכתם לקניון והשומר שאל אותם אם יש לכם נשק? רובנו נענה בשלילה ונכנסנו לקניון, אך ישנו ציבור המבקש לשנות תשובה זו לחיובית. [העמותה לקידום תרבות הנשק בישראל](#) דוגלת בכך שיהיה ליותר אזרחים פרטיים נשק, בשביל מטרה זו הוועדה חושבת להוציא צו המתיר החזקת נשק ללא רישיון נשק. בעצם יכול להיות מצב שבו אזרחים יוכלו לקנות נשק במכולת ברחוב, ולא יבקשו מהם רישיון או יבדקו את הרקע שלהם. בישראל, כמו במדינות רבות בעולם, ישנם קריטריונים מחמירים בכל הנוגע לנשיאת נשק, ובניגוד לארה"ב – זו אינה זכות שניתנת לכל אזרח באופן אוטומטי. לרישיון נשק מספר תנאי סף, כמו שהייה בישראל במשך שלוש שנים לפחות לפני הגשת הבקשה, וכן שליטה בעברית ברמה בסיסית. נדרש המבקש לעבור גם הכשרה מתאימה בירי ואף נחוצה גם חוות דעת של משרד הבריאות (רקע פסיכיאטרי תקין) וחפות מכל עבירה פלילית. תנאים אלה מצמצמים מאוד את מספר האזרחים המורשים לשאת נשק. כמו כן, הליך האישור מלווה בעלויות כספיות, בכל שלוש שנים על אדם לחדש את הרישיון, עלות אגרת רישום ואימון חובה היא בסביבות 700 ש"ח, לא כולל עלות הנשק. בסוף ההליך, המבקש חמוש אך תשוש.

רבים טוענים ששימוש בנשק עלול להביא לשימוש לא נכון של הנשק ולתוצאות מזיקות. נתן (2020) טוען כי אין ספק שנשק בידים בלתי אחראיות מסוכן ביותר, בהיותו חפץ בעל פוטנציאל הרס רב. כלומר, כאשר אין צורך ברישיון להחזקת נשק יש סיכויים גבוהים יותר שהנשק יגיע לידיים הלא נכונות כמו משפחות פשע או אנשים עם עבר פלילי. מחקרים מהעשור האחרון מראים ששיעור מקרי המוות שנגרמו כתוצאה מכלי ירייה עולה ככל שיש כלי נשק רבים יותר בידים פרטיות, בעצם ישנו מתאם ברור בין מידת הנגישות לכלי נשק בבעלות פרטית לבין מקרי רצח וטרור במיוחד בהקשר של אלימות במרחב האינטימי בתוך הבית והמשפחה. קורץ (2023) מציין כי חקר שנערך ב־106 מדינות הראה שמספר מקרי המוות, בהמתה או בהתאבדות, עמד על 10.6 אחוז לכל 100 אלף תושבים בארה"ב, לעומת מדינות אירופה: 2.7 אחוז בצרפת, 2.1 אחוז בקנדה, 0.9 אחוז בגרמניה, 0.6 אחוז בספרד. בעצם מחקר זה מוכיח כי במדינות כמו ארצות הברית, שבהם נשק נמכר לכל דורש, יש מקרי פשיעה וטרור רבים יחסי למדינות אחרות בעולם. כמו כן שטיינהרט (2023) מסביר כי זמינות הנשק לצעירים מגיל 18 הביאה בזמן האחרון לגל הבלתי נגמר של רציחות המוניות בבתי ספר. על פי הווישינגטון פוסט, מאז 1999 אירעו 380 מקרי ירי בבתי ספר, 42% מהם בבתי ספר יסודיים או בחטיבות ביניים, בהם מתו מעל 400 איש. אחד המקרים המזעזעים היה [טבח בבית הספר היסודי סאנדי הוק שבקונטיקט](#) בשנת 2012, שגבה 27 חיי אדם- רובם היו ילדי כיתה א'. המפגע היה צעיר בן 20 בלבד, חמוש ברובה AR15, הגרסה האזרחית של הרובה הצבאי M16. אותו כלי הריגה שימש גם [בטבח בתיכון פארקלנד בפלורידה](#) ב־2018. גם כאן הרוצח היה צעיר, רק בן 19, והוא רצח לא פחות מ־17 בני אדם, מתוכם 14 תלמידים. המקרה האחרון היה [טבח](#)

[בבית הספר יסודי בטקסט](#). הרצח היה רק בן 18. חמוש באקדח ורצח 21 חפים מפשע. עכשיו תחשבו מה היה קורה בישראל, ריבים קטנים, כמו חנייה, יכולים להפוך בקלות מאוד לזירת רצח.

עוד הוסיף נתן (2020) כי אזרחים שלא עברו אימונים אינטנסיביים רבים, אינם מיומנים להתמודד עם סיטואציות כאלה. מבחינתו, חימוש בנשק פירושו הרשאה להוצאה להורג. תגובה לא מיומנת בעת שעת צרה או לחץ, עלולה לגרום למוות מיותר של חפים מפשע. בעצם במצבי קיצון אנשים מתנהגים בפזיזות וכנראה שלא יוכלו לשלוט בעצמם. קבלת ההחלטות שלהם יכולה להיות שגויה, וכנראה שהתגובה שלהם יכולה להיות לא צפויה ואף קיצונית. לפי תוצאות סקר שערכתי ניתן לראות שרוב האנשים שענו על [סקר](#) ציינו שבמצבי לחץ הם לא יכלים להגיב כראוי ואף לא יחשבו בהיגיון באותו הרגע. יתר על כן מעט מאוד אנשים יכולים לדייק בריות שלהם, כאשר האימונים פחות אינטנסיביים רוב הסיכויים שאנשים לא ישלטו בצורה טובה בנשק שלהם. בעצם הקליע יכול לפגוע בכל דבר שמסביב כמו רכוש ציבורי ופרטי, ובמצבים מסוימים הם יכולים לפגוע גם באנשים בסביבה.

סיבה נוספת להימנע מתפוצה רחבה של כלי נשק היא החשש מפגיעה בנשים, לדברי פוקס (2022) אין לעשות בהקשר הזה הבחנה בין נשק מוסדי לנשק פרטי: "עשר נשים נרצחות מדי שנה בירי. בשנת 2020, 12 נשים נרצחו בנשק, מתוכם 4 נשים נרצחו בנשק ברישיון ועוד אחת בנשק אבטחה. ב-2019 נרצחו 6 נשים, מתוכן אחת ברישיון פרטי והשאר לא ידוע. לא צריך הבחנה בין אדם שמחזיק ברישיון מתוקף העיסוק שלו, לבין אדם שמחזיק רישיון פרטי. צריך להסתכל על זה בצורה יותר רחבה וגם לזכור שלא רק מדובר במתאבדים אלא גם אירועי רצח פליליים בישראל. אמנם הנשק הלא-חוקי אחראי לרוב מקרי הרצח הללו, אבל מדי שנה נגנבים 200 כלי נשק חוקיים שעוברים למטרות פליליות. אי-אפשר להפריד בין הסיכון לחיי אדם בנשק לא-חוקי או נשק ברישיון". גלעד (2023) טוענת כי רצח נשים הוא תופעה קשה בחברה הישראלית ויש להילחם בה בכל האמצעים העומדים לרשותנו, לרבות צמצום ההיתרים לנשיאת נשק אישי או אפסנת נשק של חברות אבטחה בבתים פרטיים. עוד מוסיף שמחקרים רבים הראו שהסיכוי של אדם שחי בבית שיש בו יש נשק למות מירי כפולים משל אדם החי בבית הנטול נשק, וכי נשק בידיים פרטיות מעלה את הסיכוי לפגיעה בנשים על ידי בני זוגן פי 7.

לעומת זאת כפי שניתן לראות במדינות מסוימות כמו שווייץ, ששם יש יותר נשק פר אדם מאשר ארצות הברית, אחוז מקרי הפשיעה והטרור ירודים בהשוואה למדינות אחרות. בעצם ניתן להסיק כי הימצאות נשק פרטי בידיהם של אזרחים עשויה להוות תוספת כוח לכוחות הביטחון. לדוגמה בישראל, בשנים 2016-2023 היו לפחות 51 פגיעות טרור נבלמו על ידי אזרחים, שעשו שימוש נכון ומיומן בנשקם הפרטי. לדוגמה אירוע דקירה משנת 2021 בכפר סבא, בו אישה בת 62 ניצלה כתוצאה מירי של אזרח שחלף בזירה ושמע את צעקותיה. כלומר, ישנה חשיבות להימצאות נשק להגנה עצמית בידי אזרחים, במרחב הפרטי ובציבורי, כאשר המשטרה אינה נמצאת במקום כדי להגן עליהם. במחקרים רבים בחו"ל הוכח שחלוקת רישיונות מעטים לנשק מפחיתה את תדירות מקרי הרצח, כולל רציחות של נשים, את תדירות מקרי האונס, את רמת הפשיעה ואת מספר ההתאבדויות. פוקס (2022) טוענת כי אנו מתמקדים על נשק פרטי שמסייע למניעת הסלמה של אירוע ביטחוני שבסופו הציל חיים, אבל ישנם מקרים רבים אחרים שנשק ברישיון, בעיקר פרטי, גבה חיי אדם. נדרשים הרבה יותר כוחות משטרה מיומנים, כי התפיסה לא יכולה להיות שנפריט את התפקיד הזה לאזרחים פרטיים. זהו תפקיד שצריך להישאר במשטרה. בעצם היא מסבירה שלמרות שישנם מקרים שנשק הציל חיי אדם, עדיין רוב המקרים שהנשק הוא היה הגורם המרכזי למוות. כמו כן לפי [סקר](#) שערכתי ניתן לראות שכאשר יהיה יותר נשק ברחובות אנשים יחיו בפחד מתמיד מהחברה דבר זה יעלה את מצב החרדה של אנשים או לגרום לכך שאנשים יפסיקו לסמוך אחד על השני. קורץ (2023) מחזק ומוסיף שכאשר למאות אלפי אנשים פרטיים יהיה רישיון נשק והם יסתובבו עם אקדחים. זה יפגע קודם כל בנשים, שיעור ההתאבדויות יעלה, וככל שיש לך יותר נשק במרחב הציבורי בחברה האלימה שלנו שנמצאת כיום על הקצה - ייעשה בו שימוש: בריבים בין שכנים, בוויכוחים על חנייה ובכביש, אפילו בהפגנות, ודאי שכנגד אזרחים ערבים באווירה של ההסתה, הגזענות והחשדנות הקיימת.

לפיכך ניתן למצוא טיעונים רבים בכל נקיטת עמדה בנושא תמיכה או התנגדות לצו המתיר החזקת נשק ללא רישיון נשק. אפשר גם לנסות להקשיב לשני הצדדים יחדיו, לתאם כוונות. ייתכן כי התשובה נמצאת באיזון שבחיבור שני העמדות ביחד. איחוד למען שמירה על ערכי הדמוקרטיה וחופש הפרט, יחד עם שמירה על ביטחון האזרחים. אז פעם הבאה שתצאו לרחוב תסתכלו על אדם מסיים ההולך ברחוב ותבחנו אותו. האם הוא נראה

לכם אחראי מספיק להחזיק בנשק? האם הוא נראה בנאדם שמתמיד להתאמן עם הנשק, כך שלא יפגע באנשים חפי מפשע שעוברים בסביבה? האם הוא נראה לכם מתמודד בצורה טובה במצבי לחץ, האם הוא נראה כשיר לתפקיד? ובעצם האם אתם סומכים עליו שלא ישלוף סתם ככה נשק בפומבי ויאיים עליכם איתו. עכשיו תדמינו את החיים שלכם כאשר שלכמעט כל אדם שעובר ברחוב יש נשק וכך אתם שואלים את עצמיכם את השאלות האלה על כל אדם בסביבה ותוהים האם אפשר להפקיד את החיים שלכם בידיים שלהם. האם הייתם רוצים לחיות בעולם כזה? אתם כבר יודעים את התשובה. אל תשכחו- אקדחים לא הורגים אנשים. אנשים הורגים אנשים. אבל אתם יודעים, אקדחים עוזרים מאוד.

רשימת מקורות:

גלעד ה. (31 בינואר 2023) "שליש מהנשים נרצחו ע"י גברים עם נשק ברישיון": האזהרה שבקואליציה לא שמעו. ynet.

נתן א. (11 בספטמבר 2020) הגנה אישית או מקרי מוות מיותרים? הוויכוח על אחזקת נשק פרטי בישראל. מעריב.

פוקס נ. (1 באפריל 2022) "לא מחכה לפיגוע נוסף": היזנוק בבקשות לנשק אישי והסכנות. ynet.

קורץ ע. (30 באוקטובר 2023) כלפי מי יכוונו כלי הנשק שבן גביר מחלק ביום שאחרי המלחמה? כלכליסט.

שטיינהרט ח. (9 במאי 2023) הלובי, התיקון לחוקה והטבח הבא: המחלה שהורגת את ארה"ב. גלובס.

[תשובות לשאלון](#)

י"א 2 - אנה פוגצ'וב

השפעת המלחמה על ענף התיירות

מלחמת חרבות ברזל התחילה ב-7/10/2023 כאשר אלפי מחבלים פרצו את גבול ישראל עם עזה והתחילו לשוטת בשטח ישראל בחיפוש עקב גברים, נשים, ילדים וקשישים חפים מפשע שבהם הם יוכלו לבצע את מעשי הזוועות שלהם. יום זה שינה את פני ישראל. כיום עברו כבר יותר מ-90 יום מאז תחילת המלחמה, ואנו מתחילים לראות את ההשפעות של מלחמת "חרבות ברזל" על ענפים שונים בחיי היום יום שלנו, כאשר אחד מהם - הוא ענף התיירות. בעקבות מלחמת חרבות ברזל, ענף התיירות בקריסה, מבחינת תיירות פנים, ותיירות החוץ. ואם המדינה לא תעשה משהו בנושא, ההשלכות יהיו קשות מאוד עבור המדינה, ועבור כל אחד מאזרחיה.

ראשית, מבחינת תיירות החוץ, בתקופה זו אין ביקוש. לפי אפרים קרמר (2023): "בצד הביקוש, קברניטי המלחמה צופים לנו מלחמה ארוכה. גיוס המילואים הינו הגדול ביותר מאז מלחמת יום הכיפורים, וכאשר כל כך הרבה אזרחים מגויסים או חשופים לסכנות המלחמה אז פחות אנשים יחשבו על טיסה לחו"ל. בנוסף, המלחמה צפויה

להעמיק את המשבר הכלכלי ולהעביר חלק מהאוכלוסייה לקו העוני."

משמעות מילותיו של קרמר הן כי אחת מהסיבות שהענף במצב קשה היא שאין ביקוש לכרטיסי טיסה, או לתיירות פנים-ישראלית. הוא מסביר כי הסיבה לכך שאין ביקוש לכרטיסי טיסה היא שיש גיוסי מילואים הגדול מאז מלחמת יום הכיפורים, כאשר יותר מ-400,000 אנשי מילואים גויסו. בישראל כ-3 מיליון ילדים בגילאים 0-17. כלומר, כ-1 מתוך 15 אנשים גויס. כל אחד מאיתנו מכיר חבר, קרוב משפחה, בעל, או אב שגויס. ומשום כך- זה הגיוני שרוב האזרחים לא ירצו לטוס לחו"ל, כי איזו אישה תרצה לטוב לחו"ל לבד בלי בעלה? או כאשר יודעת כי הוא נמצא בסכנת חיים ודואגת לו?

יתר על כך, טלי לאופר, מנכ"לית התאחדות משרדי הנסיעות בישראל, מחזקת את טענתו של קרמר במאמרה של ליפשיץ-קליגר (2023) וטוענת: "השמיים אולי פתוחים, אבל אין מי שיטוס. עברו שבועיים מתחילת המלחמה וענף משרדי הנסיעות כבר נכנס למצב קשה מאוד ואין לדעת עד מתי". יתרה מזאת, המצב במדינה מסוכן כעת. כמעט כל יום יש יריות טילים לעבר ערי העוטף והמרכז, ולכן, כאשר על האזרח הישראלי מופעלים לחץ ופחד כאלו, הרוב יעדיפו להישאר בבית בביטחון, מאשר לטוס לחו"ל. כלומר- בגלל שאין מי שיטוס ואין ביקוש לכרטיסים, אחרי רק שבועיים מתחילת מלחמת "חרבות ברזל" אך ענף התיירות גבר במצב קשה מאוד.

שנית, המלחמה פוגעת גם באזרחי המדינה העובדים בענף התיירות או ענף המלונות. כך לדוגמא טוענים זומר, אורבך, הדר ועציון (2023): "סוכנויות הנסיעות הגדולות והקטנות כאחד סובלות גם הן מעצירת הפעילות נוסעים. בארץ פועלות כ־400 סוכנויות וכ־4,000 מארגני טיולים, שספגו עד כה ירידה של 850 מיליון דולר בהכנסות, כולל ביטול לחודשי הקיץ. מספר המועסקים בחברות אלו מגיעה לכ־7,000, כאשר 30% מהם כבר הוצאו לחופשות ללא תשלום. 23% כבר פוטרו או מצויים בהליכי פיטורים. מעל ל־20% ספגו בעקבות המשבר קיצוצי שכר או הפחתה בהיקף המשרה.", מכך ניתן להסיק כי כבר אלפי עובדים פוטרו או יצאו לחופשה ללא תשלום, ואלפים נוספים חוו ירידה בשכר עקב המלחמה. אך אלו לא רק אלפי אנשים שנשארו ללא עבודה או עם שכר נמוך יותר, אלא אלפי משפחות ישראליות שחוו ירידה באיכות החיים עקב המלחמה, ומאות מהם חוות קושי לשלם אפילו עבור צרכים בסיסיים.

אך עובדי חברות התעופה וסוכנויות התיירות הם לא היחידים שחווים קשיים מהמצב. כך מוסיפים זומר, אורבך, הדר ועציון (2023): "בענף המלונאות, שגלגל בשנה שעברה כ־12 מיליארד שקל, מעריכים את הנזק השנתי בכ־5 מיליארד שקל. בענף מועסקים כ־41 אלף עובדים, כאשר 10,000 מהם כבר נשלחו לחופשה ללא תשלום ואיומי הפיטורים מאיימים על 10,000 עובדים נוספים". המספרים כעת עומדים כבר על עשרות אלפי בני אדם. אך זה עוד לא הכול. לאחר מכן זומר ושותפיו (2023) ממשיכים ומסבירים: "גם בענף השכרת הרכב חשים היטב את המשבר. ל"כלכליסט" נודע כי השבוע הקפאו החברות את תכנית ההצטיידות שלהם לקראת גלי התיירות של חג הפסח מול יבואני הרכב בהיקף של 4,000 ל־5,000 רכבים."

כעת אנחנו כבר מדברים על קנה מידה אחר. אלו הם לא רק מאות או אלפים. אלו עשרות אלפי אנשים שחיהם השתנו בעקבות המלחמה. עשרות אלפי אנשים שחווים את ההשפעות של המלחמה, בדרך זו או אחרת. אנשים שחלקם מתקשים לשלם עבור אוכל לילדים, וחשמל בבית. והמשבר הוא לא רק מבחינת בני האדם. מדובר פה במיליארדים של שקלים שהמדינה וחברות התעופה מעבדות עקב המצב. כמו כן, עקב סקר שערכתי, מצבם הכלכלי של 4/5 אנשים העוסקים בענף התיירות נפגע עקב המלחמה.

ואם המצב עדיין לא נראה נורא מספיק, או שאתם חושבים "טוב. כשיגמר המצב הכול יחזור לקדמותו", הפעם כנראה זה לא המצב. כך טוענת קנה (2023): "זו אינה הפעם הראשונה שבה ענף התיירות בישראל מושבת בשנים האחרונות. גם בימי הסגרים והמגבלות של מגפת הקורונה, הענף לא פעל במשך חודשים ארוכים, ועובדיו הוצאו לחל"ת מתמשך. ואולם ברגע שהוסרו המגבלות, הישראלים מיהרו להזמין חופשות שוב, וכבר בקיץ 2020 נראתה התאוששות בתיירות הפנים — בעיקר בבתי מלון ובאטרקציות באילת ובים המלח. הפעם, מעריכים בענף התיירות כי ההתאוששות תהיה אטית. מצב הרוח הלאומי לא צפוי להשתקם במהירות,

והמלחמה שמשפיעה על הכיס של כולם תגרום לאנשים לבזבז פחות על מותרות. בנוסף, גם תחושת הביטחון בתוך ישראל נפגעה קשות, ותדחה גם את חזרתם של התיירים מחו"ל".

כלומר קנה טוענת שלמרות שעם ישראל ידוע באהבתו לטוס לחו"ל ולטייל, ככל הנראה הפעם המצב לא יהיה ככה. הדבר שהשתנה הפעם היא שבניגוד לקורונה, שלמרות שהייתה מגפה קשה, אך בעיקר עצרה את רובנו מלטוס בכך שהיו הסגרים ואיסור עולמי לטוס, אירועי ה-7.10 השפיעו על רובנו נפשית, והורידו את מצב הרוח הלאומי. רובנו מכירים מישהו שנרצח או נחטף, אך גם אם לא, הכאב והפחד על אלו שנרצחו או נחטפו, נמצא בתוך כולנו. כל יום אנו שומעים חדשות על חיילים חדשים שנהרגו, או על קומפיין #BRINGTHEMHOMENOW של משפחות החטופים הנועד להעלות מודעות לגבי חשיבות החזרת החטופים הביתה. אירועי ה-7.10 הם אסון לאומי שייקח זמן רב להשתקם ממנו, ובמצב של היום, העם הישראלי עדיין לא בשלב של לנוח ולצאת לחופשה, אלא מצב של כוונות מלאה ופחד.

יתר על כך, לפי סקר שערכתי, מתוך 41 עונים, 9 לא מתכננים לצאת לחופשה מחוץ לארץ בשנת 2024, 22 ככל הנראה מתכוונים, ו-10 לא בטוחים. כמו כן, לפי תוצאות הסקר, 8 אנשים אינם מתכוונים לצאת לחופשה בארץ בשנת 2024, 24 ככל הנראה מתכוונים, ו-9 לא בטוחים.

הבדל משמעותי נוסף הוא שימור העובדים בתקופת הקורונה בניגוד לעכשיו. כך טוען ליאור גלפנד, במאמרו של זילברמן (2023): "לנו, ככל הנראה, אין השפעה מה יקרה במערכה. הדבר היחיד והמרכזי שאנחנו צריכים לדאוג לו בתור ענף של תיירות נכנסת, שירדנו ביום אחד מ-100 ל-0 הוא שימור העובדים. הוכחנו בקורונה שהעובדה שהצלחנו לשמר את כוח האדם במשרדים, גרמה לכך שהחזרה הייתה יחסית מהירה". כך, ממילותיו של גלפנד נובא שעם המדינה לא תשקיע כסף בענף התיירות, לא תהיה אפשרות לשמר עובדים, ולכן, החזרה לשגרה תהיה גם איטית. כי איך אפשר לצפות שהכל יהיה כמו שהיה לפני, כאשר כבר ברגע זה 23% מהעובדים פוטרו? וגם אם להעסיק עובדים חדשים, ייקח זמן רב להכשיר אותם, ועד שהמצב יחזור לקדמותו.

ומכל אלא נובע שענף התיירות בקריסה מוחלטת, המצב בו קשה, ואם המדינה לא תשקיע כסף בענף ובשיקומו, התוצאות יהיו נוראות. כבר עכשיו אנחנו רואים את מה שקורה בענף התיירות. את הפיטורים, את מיליוני השקלים שכל יום המדינה והחברות השונות מאבדות. אך למרות כל זאת, אנחנו לא רואים כרגע תמיכה מהמדינה בנושא. אני מקווה שבעתיד הקרוב אנחנו נראה את המדינה עושה משהו בנושא הזה, אך כרגע, אני יכולה רק לקוות.

רשימת מקורות:

אפרים ק' (2023). "השפעת המלחמה על התיירות: אילו יעדים ירדו מהמפה ומה יקרה למחירי הטיסות?" (וואלה). נמצא ב-12.01.2024 ב- <https://travel.walla.co.il/item/3620562>

זומר נ', אורבך מ', הדר ת', עציון א' (2023). "1368 עובדי פוטרו, 14 אלף הוצאו לחופשה: ענף התיירות במניחה חופשית" (כלכליסט). נמצא ב-12.01.2024 ב- <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3800130,00.html>

זילברמן ס' (2023). "אם המדינה לא תעזור, ענף התיירות הנכנסת לישראל יתחסל" (PassportNews). נמצא ב-12.01.2024 ב- <https://passportnews.co.il/article/186797>

ליפשיץ-קליגר א' (2023). "ענף התיירות שרד את הקורונה – ואז פרצה המלחמה: המצב קשה, תוכנית הסיוע היא לעג לרש" (ynet). נמצא ב-12.01.2024 ב- <https://www.ynet.co.il/vacation/flights/article/by3axhmmt>

פוגצ'וב א' (2023). סקר בנושא: "השפעת המלחמה על התיירות בארץ (הן פנים והן חוץ)"(Google Forms).

נמצא ב-

https://docs.google.com/forms/d/15OA2qQxOY5Rsn2wwDC_kunPxtSq70tiBwuKoF8w_lhc/edit#responses

קנה ה' (2023). "ענף התיירות משותק: העצירה כמעט מוחלטת, כל ההזמנות עד סוף השנה בוטלו" (TheMarker). נמצא ב-12.01.2024 ב- <https://www.themarker.com/news/aviation/2023-11-13/ty-article/0000018b-c4b6-df10-adeb-d6b6d63d0000>

י"א 2 - טל תימרמן

סרטוני האימה מה7 באוקטובר, האם להפיץ אותם או לא?

ב7 באוקטובר ב6 בערב ביום שבת, פרצו מחבלי ארגון הטרור לעבר שטחי ישראל, נכנסו ליישובים, רצחו משפחות ולוחמים ושינו את שגרת חיינו לרעה למשך החודשים הבאים. נפגענו בהרבה מובנים כתוצאה מההתקפה זו, ליבנו נשבר לרסיסים ונפגענו מנטלית משמעותית. בעת הלחימה ב7 באוקטובר מחבלי החמאס השתמשו ברשתות החברתיות וצילמו את זוועות הטבח ופרסמו מאות סרטונים ברחבי הרשת. אזורי המדינה גם צילמו סרטונים והפיצו סרטונים כדי לשתף את הזוועות, אך כמה זה באמת תורם לנו? ממשלת ישראל יצרה סרט זוועות במשך 40 דקות שמשתף את כל סרטוני הזוועות מה7 באוקטובר וזאת כדי להציל את ההסברה הישראלית ולשתף את הזוועות ברחבי העולם ובעיקר לחברי כנסת, עיתונאים ולמשפיענים: הסרט הוקרן לדמויות הוליוודיות בלוס אנג'לס וניו יורק, ב־5 בדצמבר הוקרן הסרט לראשונה במוסד אקדמי בארצות הברית באוניברסיטת הרווארד, ב־14 בנובמבר הוקרן הסרט בפני הקונגרס של ארצות הברית ועוד. בנוסף לסרט הזוועות, החמאס מפרסם סרטונים של החטופים מה7 באוקטובר ומשתמש בלחימה פסיכולוגית כדי לפגוע בנו. בדומה לסרטוני הזוועות גם בסרטוני החטופים יש שיתוף רב ברחבי המדינה וייתכן וזה פוגע במורל שלנו ופוגע במשפחות החטופים. סרטונים אלו צולמו ממצלמות הראש של חמאס וחמאס פרסם סרטונים אלו באינטרנט.

יש הטוענים שיש לשתף את סרטוני האימה ולפרסם את סרט הזוועות כחלק ממאבק הסברתי כדי להסביר את מצבה של מדינת ישראל ולהראות בצורה טובה יותר את מקומה ואת ההצדקה שיש לה את הזכות להגן על עצמה, כנגד המוני תומכי פלסטין שלא מבינים את הסכסוך וטוענים שתקיפות ה7 באוקטובר לא קרו. הדבר לא ייתכן מכיוון שפרסום של סרטוני האימה ופרסום של סרטוני החטופים מה7 באוקטובר הם שיתוף פעולה תקשורתי עם החמאס ותורם להפצת הטרור ברשתות חברתיות וגורם לעוגמת נפש, טראומות פסיכולוגיות קשות, אלימות תקשורתית והפצת הרג והתעללות בבני אדם חפים מפשע, בקרב הציבור הישראלי. סרטונים אלו פוגעים במורל הציבור הישראלי וייתכן ופוגעים בתפקוד אזרחי מדינת ישראל. בנוסף לפרסום של תומכי

פלסטיין ברשתות החברתיות אשר מסיתים נגד ישראל ומפיצים סרטונים נגד ישראל, סרטונים אלו פוגעים בדעת קהל העולמית כלפי ישראל. זוהר (2023) מציינת, סרטוני טיקטוק שהציגו את "המכתב לאמריקה" שכתב אוסמה בן-לאדן הפכו לווריאליים. הרעיון מאחורי הסרטונים הוא לעודד תעמולה פרו-פלסטינית בקרב צעירים. הסרטון מצדיק את ההתקפות של 11 בספטמבר כנקמה מותרת על פי הקוראן. טיקטוק הסירה את התוכן הזה ואסרה לפרסם אותו, אך זאת רק לאחר שרבים כבר הספיקו להיחשף אליו ולמעשה להאמין לסרטונים אלו. סרטונים וטרנדים כאלו מעודדים אנטישמיות ברחבי הרשת, וכיום יש מאות סרטונים אשר מעודדים הסתה נגד ישראל.

אך כתוצאה מהמחדל ההסברתי שמתקיים כרגע במדינה וממעשי ההסתה של תומכי פלסטיין ברשתות החברתיות יש המתנגדים להגבלת סרטוני האימה וסרט הזוועות וטוענים שיש להציג מעשים אלו לאישיים נכונים ברחבי העולם אשר יכולים לתרום בעמדת ישראל ולתרום להסברה הישראלית ולגרום לעוד כוכבי רשת ומשפיענים עולמיים לגנות את חמאס ואת מעשיהם. אוראל (2023) מציינת את תגובתו של שחקן הוליוודי מוכר לאחר שצפה בסרטון הזוועות. "אני מאמין שאם העולם יראה את זה, זה ישנה את הדרך שבה אנשים רואים את ישראל ואת המלחמה הזאת. אף אחד לא יוכל להכחיש יותר שדברים כאלה קרו". השחקן התייחס גם לכוכבי הוליווד שנמנעים מהבעת תמיכה בישראל. "ראיתי הרבה אנשים שסבלו מגזענות בעצמם ולא צייצו או העלו פוסט אחד שתומך בישראל, זה מאוד מצער". [מסקב](#) שערכתי רוב העונים חושבים בדומה לדעת המתנגדים וטוענים שיש להקרין את סרט הזוועות בפני האנשים המתאימים וטוענים שסרטי האימה (אשר צולמו ממצלמות הראש של חמאס) נותנים תחושה של נקמה נגד החמאס. ומאמינים שהקרנת סרט הזוועות תתרום רבות להסברה הישראלית בעולם ותגבש דעת קהל מאנשי תקשורת ומשפיענים מתחומים שונים, לדוגמא: חברי כנסת, שחקנים מפורסמים וכתבים ועוד. סרט אשר נועד לשתף את הזוועות שהעם שלנו עבר ב7 באוקטובר ולתרום להבנת המשבר שמדינת ישראל הייתה בו. בתקווה שסרט זה ישפיע על האנשים הנכונים לתמוך בישראל ככל האפשר ולשתף את האמת ברשתות החברתיות ולתמוך בהסברה הישראלית. אבל ייתכן וככל שמפרסמים את סרט "הזוועות" יש הגברה של הסיכויים שסרטון זה ידלוף לאינטרנט ויגיע לאנשים הלא נכונים. וככל שסרט הזוועות מפורסם יותר, מתקיימת פגיעה בזיכרון הנתבחים ופגיעה בריאותית ופיזית בצופי הסרטונים. לפי דביר 2023 היו שמועות של הדלפת סרט הזוועות באינטרנט ואנשים שצפו בו טוענים שזהו הסרט האמיתי והוא יכול לגרום לנזק אדיר בקרב בני נוער וילדים אשר משתמשים באפליקציות כמו טיקטוק, אינסטגרם ועוד והם עלולים להיחשף לסרט זה ולקבל צפייה טראומטית אשר עלולה להזיק לתפקודם הבריאותי והפיזי. "עם זאת, נראה כי חלקים מהסרטון מצאו את עצמם ברחבי הרשת, אנשים שצפו בסרטון טוענים כי מדובר בסרטון הרשמי. צפייה בו יכול לגרום נזק אדיר עבור הילדים הצעירים. בשעות האחרונות רצות ברשת הודעות של הורים שקוראות למנוע מהילדים צפות בסרט וכי ניתן לזהות אותו על פי תצלום של דגל ישראל כיתוב של 47MIN שמתייחס לאורכו". מה שמחזק למה צריך להגביל פרסום הסרטונים וכמות הסיכון במעשה זה.

כמו כן הפצה ל סרט הזוועות וסרטוני האימה ברשת יכולים לגרום להתפרצות תחלואה ולסכנה בריאותית בקרב בני הנוער, לפי פרופסור פרוכטר ככל שתהיה חשיפה יותר של הסרט תהיה דליפה של הסרט לרשתות החברתיות ואמר ש "הרחבה של מעגלי הצפייה בדברים הנוראיים האלו תוביל לנזקים לצופים. הצפייה יכולה להביא להתפרצות של תחלואה מלאה, עלייה בדיכאון ושימוש בתרופות הרגעה". ישנו טיפול רב באנשים שנחשפו לסרט וקיבלו תסמינים פוסט טראומטיים. ברגע שסרט זה ידלוף תהיה התפרצות תחלואה ומשבר בריאותי.

הגבלה של הפצת סרט הזוועות וסרטוני האימה היא ההחלטה הנכונה עבור המדינה. היא תמנע סיכויים של דליפת סרטונים לרשת ותשמור על בריאות התושבים ושמירת התושבים מכל אותם "מלחמות פסיכולוגיות". לאור מקרי ההדלפה והסיכון של אותם סרטונים שיגיעו לאנשים הלא נכונים יכולה להצדיק את ההגבלה. לדעתי זו טעות של הממשלה במאבק פרסום סרט הזוועות לפוליטיקאים ואנשים חשובים (כמו בהוליווד). בסופו של דבר הסרט יודלף וזו תהיה מכה חזקה לבריאות מדינת ישראל ולמצב הנפשי של מדינת ישראל. כשראיתי את סרטוני האימה מה7 באוקטובר הזדעזעתי מסרטונים ובלילה באותו יום היה לי קשה להירדם מרוב המחשבות על הטבח ואני מתאר מה היה קורה אם סרט זה היה מתפרסם ברשת בנוסף לכל הסרטונים שקיימים ברשת, אני מתאר את הנזק הבריאותי והנפשי שסרט זה יכול לגרום. הסרט הוא חמר נפץ! ואם אף אחד לא יעצור אותו, הוא בסוף "יתפוצץ עלינו". יתר על כן, יש גם להגביל ולמצוא פתרון שיגביל את סרטוני האימה אשר יוצרים

מלחמה פסיכולוגית נגדנו כפי שהדלפה של סרט הזוועות עלולה לגרום. מתחילת המלחמה מערך ההסברה אכזב, ולא היה מספיק משמעותי כדי למנוע חוסר ידע לגבי המלחמה בקרב הציבור העולמי. מערך ההסברה הישראלי לא תפקד כמו שציפו ממנו מתחילת המלחמה וכיום יש חוסר ידע עצום לגבי סיבות המלחמה בישראל והאנטישמיות עולה מיום ליום.

רשימת מקורות:

אור-אל, איילת (09.11.2023) "תחת אבטחה כבדה: סרטון הזוועות של חמאס הוקרן בפני גורמים בהוליווד". ynet. <https://www.ynet.co.il/entertainment/article/hk0jll5ma>

דביר, נועם (09.11.2023) "'סרטון הזוועות' מסתובב ברשת - צה"ל מכחיש". ישראל היום <https://www.israelhayom.co.il/news/education/article/14804915>

זוהר, נטלי (22.12.23) "תומכי חמאס מציפים את טיקטוק בתכנים נגד ישראל - והאמריקאים קונים את זה". ynet. <https://www.ynet.co.il/digital/technology/article/h1ucky11vp>

פריד, מ' (08,11,2023) "'יכול להביא להתפרצות תחלואה': הרופאים נגד פרסום סרט הזוועות". המאמר עם פרופסור וויכטר. ערוץ 2000 <https://www.tv2000.co.il/article/36757>

צורי, מתן (30.10.2023) הטרור הפסיכולוגי של חמאס: פרסם סרטון של 3 חטופות. ynet <https://www.ynet.co.il/news/article/s1nyl4amp>

י"1 - זיו ציטרין

מדוע נפער בור גדול בהסברה הישראלית?

מטרתו של מאמר זה היא לבחון מדוע נפער בור גדול בהסברה הישראלית? כיצד הוא משפיע על תדמית ישראל במהלך מלחמת 'חרבות ברזל' עד כה? מדוע לקח זמן רב לגוף כלשהו להרים את הכפפה? ובנוסף, האם יש טעם להסברה הישראלית?

על פי מילון מילוג, הסברה היא:

1. מידע הנועד להציג גוף, אדם או פעולה באור חיובי; תעמולה.

2. עזרה להפוך משהו לברור יותר; הבהרה.

מלחמת חרבות ברזל החלה ב-7 באוקטובר 2023. ביום זה פתח ארגון חמאס במתקפה משולבת על ישראל, בדגש על יישובי עוטף עזה, מתקפה עזה שכללה ירי רקטות מסיבי לעבר הדרום, וחדירת חוליות בנות אלפי מחבלים מרצועת עזה לערים וליישובים שבגבול הרצועה. החוליות רצחו כ-1,400 אזרחים ואנשי ביטחון ישראלים וחטפו כ-240 אזרחים וחיילים לתוך שטחי הרצועה. הקבינט המדיני-ביטחוני אישר את מצב המלחמה, שנקראה "חרבות ברזל", בכפוף לסעיף 40 לחוק יסוד הממשלה, וישראל פתחה בגיוס נרחב של אנשי ונשות מילואים (המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2023).

בתחילת המלחמה התמונות עצמן מהטבח הנוראי הופצו ברחבי העולם, והן היוו למעשה את ההסברה עצמה בצורה הטובה ביותר. כלומר, תמונות מזויזות על סף הבלתי נתפסות היוו למעשה את החומר ההסברתי. מבחינה אישית עליי לציין כי התמונות והידע אשר הופץ ב-7 באוקטובר ולאחריו היוו כלי הסברתי גם לי ולחבריי. אני חושבת שלפני ה-7 באוקטובר היינו מנותקים מהמצב המדיני, מהסיכונים מסביב, אפילו מבחינת ידע בסיסי אודות אויבינו וגבולות ארצנו. מעולם לא עלה שייח בנושא לפני, וניתן לומר בצורה ברורה כי לא היינו מודעים למצב. ההתקפה הבלתי נתפסת על תושבי ישראל ב-7 באוקטובר וכל הנלווה אליה היוו כלי הסברתי עבורנו כבני נוער. התחלנו לקרוא יותר, להבין יותר, להרגיש אחריות אישית, להפיץ את האמת עד כמה שניתן ולקדם את נושא ההסברה. אלו נעשו מתוך תחושת שליחות פנימית, רצון אמיתי ותשוקה שבערה בכל אחד מאיתנו. עובדה זו נכונה לרבים מאוכלוסיית ישראל אשר הפיצו ללא הפסקה סרטונים, תמונות וידע הסברתי.

אך בפועל, המצב בישראל מבחינה הסברתית הדרדר לשפל עד להתפטרותה של שרת ההסברה, גלית דיסטל-אטבריאן, כחמישה ימים לאחר פרוץ המלחמה. דווקא בתקופה שבה זקוקה המדינה למשרד זה נואשות, באופן אבסורדי התפטרה השרה ומשרד ההסברה נסגר. לדברי השרה, היא עמדה בראש משרד מיותר: משרד חדש, שקיבל תקציב ראשוני רק לפני 17 שבועות, ושאין לו תפקיד ממשי בתחומי ההסברה. חוסר תפקודו של המשרד בלט בימים הראשונים של המלחמה, שבהם אנשים וגופים לא-ממשלתיים הם שהובילו את מאמצי ההסברה של ישראל בזירה הבין-לאומית. נראה שגם הממשלה הבינה זאת, וב-22 באוקטובר היא החליטה לסגור את משרד ההסברה.

פעילות יעילה של משרדי הממשלה הכרחית בשגרה, ועל אחת כמה וכמה בשעת חירום כמו זו שאנו חווים. מדובר בדיני נפשות! הכישלון של משרד ההסברה ממחיש את אחת התופעות הבעייתיות והמזיקות ביותר בשירות הציבורי בישראל: ריבוי משרדי ממשלה עקב פיצול משרדים קיימים או הקמת משרדים חדשים, תופעה שהתעצמה בממשלות האחרונות. במכתב ההתפטרות שלה, דיסטל-אטבריאן הדגימה את הבעיות העיקריות שנגרמות בשל כך. מעבר לבזבוז מיותר של כספים על המשרד החדש, הבעיה העיקרית היא פיזור הסמכויות בנושא ההסברה בין משרדים רבים. כך, לדבריה, פעילויות ההסברה בזירה הבין-לאומית פוזרו בין לפחות ארבעה משרדים: משרד רה"מ (מערך ההסברה), החוץ, התפוצות וההסברה. התוצאה הטבעית היא שמשרדים ממשלתיים שונים מקדמים במקביל ובלא תיאום הדדי תוכניות שונות ואף סותרות (שפירא, 2023). באופן אישי חשתי שאני מתחילה להתעצב אידיאולוגית וגיבשתי ביקורת בלתי פוסקת על תפקוד הממשלה. כלומר, המצב גרם לי להתעניין בפוליטיקה ולהבין עד כמה מדינתי חשובה לי. הרגשתי כי ההתפטרות שלה מעידה על כשלון כלשהו של הממשלה, ועל הצורך לקחת את הנושא לידינו ולעשות כל מה שניתן על מנת לפצות על התפטרותה. אמנם לאחר המתקפה הקשה הרגשנו תמיכה מהעולם, הרגשנו כי קיימת הבנה של הזוועות אשר נעשו במדינתנו, אך ידענו כי מדובר בתמיכה זמנית בלבד.

גלי הכעס והשנאה לא איחרו להגיע. עם הזמן לאחר שישראל התקיפה בעזה, הופצו תמונות ברחבי העולם של הצד השני. עובדות אלו הובילו לצורך הולך וגובר בהסברה ישראלית בזירה הבין לאומית. בהתאם לכך, אומר לשם (2023), שכל שמתארכת המלחמה משתנה המסגור של ישראל בדעת הקהל בעולם. את תמונותיהם של הילדים, הנשים, הזקנים והגברים, קורבנות טבח 7 באוקטובר, מחליפות תמונות ילדים, נשים, זקנים וגברים בעזה. זו דרכה של התקשורת, שעוסקת הרבה יותר בחדש ובמידי ולא מספיק בהקשר.

אחת הדוגמאות הבולטות ביותר אשר הובילו לכעס ותסכול רב עבורי ועבור כל אזרח יהודי הייתה הפצת השקר בדבר הפצצת בית חולים בעזה על ידי ישראל, כאשר בפועל בית החולים הופצץ על ידי הג'יהאד האיסלאמי. דובר צה"ל, תת-אלוף דניאל הגרי, מסר ב-18 באוקטובר 2023 הצהרה באנגלית לאמצעי התקשורת הזרים, והציג ראיות לכך שהפיצוץ בבית החולים אל-אהלי בעזה אירע כתוצאה מפגיעת שיגור כושל של הג'יהאד האיסלאמי. אחת הראיות שהציג היא [הקלטת שיחה](#) בין מחבלי חמאס אחרי הפיצוץ בבית החולים - שבה הם נשמעים אומרים כי מדובר בשיגור של הג'יהאד האיסלאמי.

"ב-18:15, נורה מטח רקטות על ידי חמאס לישראל", אמר הגרי. "ב-18:59, מטח של כעשר רקטות נורה על ידי הג'יהאד האיסלאמי מבית קברות באזור. באותו הזמן, 18:59, התקבלו דיווחים על פיצוץ בבית החולים בעיר עזה. על-פי המודיעין שלנו, חמאס בדקו את הדיווחים, הבינו בבירור שזה היה שיגור כושל של הג'יהאד האיסלאמי, והחליטו לפתוח בקמפיין שקרי כדי להסתיר את האמת. כחלק מתעמולה זו, הם אפילו ניפחו את מספר ההרוגים". כלומר, נוצר מצב אבסורדי בו אנו צריכים להוכיח שלא ביצענו מעשה זה. במקרה זה ההסברה של דניאל הגרי היתה יעילה ביותר, כאמור, הוא דיבר באנגלית ונתן הוכחות חותכות לפיהן, "ניתוח של תצלומים אוויריים מאשר כי לא הייתה פגיעה ישירה בבית החולים, רק במגרש החנייה הסמוך לו", המשיך הגרי. "ניתן לראות סימני שריפה ללא מכתשים או נזק לתשתיות של בניינים באזור. זאת בניגוד לנזק שהיה נגרם אם היה מדובר בתקיפה אווירית, שכן היינו רואים מכתשים ונזק לתשתיות הבניינים, שני דברים שלא זוהו בתקרית הזו. גודל הנזק שאנחנו רואים כאן הוא תוצאה של ראש הקרב של הרקטה של הג'יהאד האיסלאמי. אבל ניתן לראות שרוב חומר הנפץ התפוצץ בפגיעה, כתוצאה מהמעוף הקצר של הרקטה (בגלל שהשיגור כשל). חלק ניכר מהנזק נגרם מהדלק שהיה במנוע הרקטי".

דובר צה"ל אמר כי אנחנו יכולים לאשר כי לא הייתה תקיפה של צה"ל - מהיבשה, מהים או מהאוויר - שפגעו בבית החולים. המכ"ם שלנו איתר רקטות ששוגרו על ידי מחבלים מעזה באותו הזמן של הפיצוץ. מסלול המטח היה מעל בית החולים. בנוסף, ישנם שני סרטונים עצמאיים שתיעדו את אחד הטילים נופל ונוחת בתוך עזה, בהם נראה כי הוא ליד בית החולים (זיתון, 2010).

עם זאת, עליו להדגיש שעצם העובדה שהעולם מיהר להאשים אותנו, כולל בעיתונים בינלאומיים, ללא בדיקת עובדות, במהירות הבזק, מעידה עד כמה חשובה ההסברה עבור ישראל. עד כמה אנו עומדים

לביקורת מצד העולם, באופן אבסורדי, גם על מעשים שלא ביצענו. הסברה יעילה היא קריטית להעברת המסרים בדבר מוסריותה של ישראל והנכונות מצידה לעמוד בחוקי הדין הבינלאומי ולפגוע בכמה שפחות אזרחים חפים מפשע. גם העיתוי בדבר חשיפת התחקיר והצגתו לעולם, לא נעשתה בחופזה, אלא לאחר חקירה ומציאת עדויות חותכות לחפותנו.

כחלק ממערך ההסברה, יש לציין את 'סרטון הזוועות' בו מתועדים במשך 40 דקות המעשים הבלתי נתפסים של מחבלי חמאס, ממצלמותיהם שלהם. הסרטון נערך על ידי צה"ל והופץ תחילה למספר אנשים מצומצם, לאחר מכן בהאג ובהוליווד ([בסיועה של גל גדות](#)), ולאנשים בעלי השפעה ומובילי דעת קהל. הסרטון המזעזע העלה את המודעות לטבח הנוראי. לדוגמה, ג'ון ספנסר האמריקני ציין בחשבון הטוויטר שלו לאחר שצפה ב"סרטון הזוועות" של צה"ל מהטבח של 7 באוקטובר. השרשור הגיע לחשיפה אדירה, וכולל בתוכו תיאורים מזעזעים מהנראה בסרטון (נינה פוקס, 2023).

מקביל לכל הנעשה, הבין עם ישראל את חשיבות נושא ההסברה. אזרחים מן השורה לקחו על עצמם את נושא ההסברה. לדוגמה, [יוסף חדאד](#), [נועה תשבי](#) ושאר אומנים ואנשי תקשורת. מדובר בסלבריטאים אשר אינם מעורים בפוליטיקה, ואשר החליטו על דעת עצמם לקדם את ההסברה במלחמת חרבות ברזל. יש לציין כי יוסף חדאד הוא משפיען ערבי-נוצרי, הוא מיצג את האוכלוסייה הערבית ועל כן קולו חשוב ביותר. "כל החברה הישראלית התייצבה להסברה שנותנת אורך רוח ונשימה לחיילי צה"ל ולפעילותם", כשאתה עושה הסברה ישראלית, בטח אחרי אירועי 7 באוקטובר, אתה לא באמת חושב על כסף. אני לא מקבל שום תמיכה מהממשלה והתמיכה היחידה מגיעה מאנשים פרטיים. החברה הישראלית מתייצבת ונותנת גב וזה באמת מרגש. יש לנו אפילו תורם בן 15 מסח'נין שתורם מדי חודש לעמותה 50 שקל מתוך דמי כיס של של 200 שקל. כתבתי לו שהתרומה האמיתית זה שהוא מאמין בנו וזה הדבר הכי טוב שהוא יכול לעשות עבורנו" (חדאד, 2023). נועה תשבי היא שחקנית בינלאומית עם עשרות אלפי עוקבים אשר בכוחה להפיץ מידע לעוקביה בארה"ב ולעורר מודעות כלל עולמית.

מציאות זו גורמת לי לשאול כיצד אני וחברותיי יכולות לקדם את ההסברה עבור ישראל, כפי שעשו רבים אחרים במהלך מלחמת חרבות ברזל? ישנן מספר דרכים עיקריות בהן אני ובנות גילי יכולות לקדם הסברה עבור ישראל מבלי לפגוע בשאר ההיבטים בחיינו. אחת הדרכים העיקריות היא שיתוף ברשתות החברתיות. נערות יכולות לכתוב מאמרים, פוסטים ברשתות חברתיות כמו אינסטגרם ופייסבוק, או כתבות על נושאים חשובים להן. נערות יכולות להצטרף לקבוצות ברשתות חברתיות שמתמקדות בקידום נושאים חברתיים. ברשת הטיקטוק נערות יכולות להפיק סרטונים קצרים וחינוכיים על הנושא ההסברתי. הן יכולות להפיץ את הסרטונים ברשתות חברתיות, ביוטיוב, או באירועים ציבוריים. מלבד הרשתות החברתיות ניתן לבצע עשייה מעשית, נערות יכולות להרצות בפני קהלים שונים, כמו תלמידים, חברים, או בני משפחה, על נושאים הסברתיים. נערות יכולות להשתתף בהפגנות וצעדות ציבוריות למען מטרות חברתיות או פוליטיות.

הצעות אלו מצד אחד בכוחן לעודד בנות נוער ובני נוער לפעול בנושא ההסברה. עם זאת, לעיתים נוצרת תחושה של ייאוש וחוסר מוטיבציה להמשיך ולפעול בשל הבורות הבלתי נתפסת של אוכלוסיות שלמות. בעקבות המצב בישראל ובעזה, גל של רגשות אנטי-ישראליים שטף אזורים נרחבים באירופה [ואת הקמפוסים האמריקאים](#), מדובר באנטישמיות מודרנית. הצהרות שפורסמו על ידי ארגוני סטודנטים שונים באוניברסיטאות אמריקאיות אף הביעו סולידריות עם הפלסטינים לאחר האירוע. הצהרות אלה נתפסות כמתעלמות מאלימות פלסטינית תוך גינוי ישראל בלבד.

ניתן לחלק את האנטישמיים לשלוש קבוצות: קלאסיים, מודרניים ו"אידיויטים שימושיים בורים" כל שלוש הקבוצות מתנגדות בסופו של דבר לקיומה של ישראל ולזכותה להגן על עצמה (גנור, 2023). הבורות אינה מתבטאת רק בקרב אנשים מן השורה, אלא ובצורה ברורה ביותר, בקרב נציגי האו"ם. נחרדתי לנוכח הסירוב של מועצת הביטחון באו"ם לאחר ה-7 באוקטובר לצאת נגד הטבח המזעזע, ובכללם נשים, ילדים, תינוקות ושישיים. מזכ"ל האו"ם אנטוניו גוטרש אף אמר כי "חמאס לא פעל בוואקום" בטובחו 1,400 אזרחים ישראלים. הוא אומנם התנצל בפני בני משפחות החטופים על ההתבטאות מחפירה זו, אך ההתנצלות הרפה רק מעגנת בזיכרון את ההתבטאות המחפירה שלו, שנאמרה אגב ביום שבו צוין חגיגת

באז"ם מלאת 78 שנה להקמתו של הארגון העולמי, שנולד כתקווה גדולה וזה שנים ארוכות לא מפסיק להכזיב (שמיר, 2023). אלו הוכחות לכך שאנטישמיות ובורות הם מנת חלקם של אוכלוסיות רבות בעולם. ההסברה לעיתים קרובות נופלת על אוזניים ערלות, מופנית לאנשים בורים שלא מכירים את המציאות שלנו ומדברים מתוך שנאה.

ואכן, האנטישמיות רק הולכת ומתגברת. בשנה האחרונה חלה עלייה של 33% באירועים אנטישמיים אלימים ועלייה של 1200% בפוסטים אנטישמיים - רוב השיח האנטישמי - מכון נגד מדינת ישראל ועוסק בסכסוך הישראלי-פלשתיני (אביטן-כהן, 2024). אך למעשה זוהי ההוכחה המובהקת לכך שאנו חייבים להמשיך ולהילחם על צדקתנו בפן ההסברתי ובכל פן אחר. אין בי ספק כי אסור לנו להפסיק לנסות ולשנות את דעת הקהל העולמית, המשפטית. עם כל הקושי והתסכול, שכן גם מספרית מדובר במעטים מול רבים, עלינו להמשיך ולהגביר את ההסברה בעולם, ולנסות לעצור את האנטישמיות הגואה.

רשימת מקורות:

- אביטן-כהן, ש. (2024). לאחר אירועי שבעה באוקטובר: זינוק של מאות אחוזים באנטישמיות בעולם. הוצא מתוך: <https://www.israelhayom.co.il/judaism/judaism-news/article/15165436>
- גנור, ב. (2023). אנטישמיות, בורות ומניפולציות: על תופעת ההסתה נגד ישראל בקמפוסים בארה"ב. הוצא מתוך: <https://news.walla.co.il/item/3625034>
- המכון הישראלי לדמוקרטיה. (2023). הוצא מתוך: <https://www.idi.org.il/tags/51052>
- זיתון, י. (2010). "לא רסיסים ישראליים": השיחה המפלילה בין המחבלים, אחרי הפיצוץ בבית החולים. הוצא מתוך: <https://www.ynet.co.il/news/article/rjwlbtbt>
- לשם, ב. (2023). הלייקים לא יעזרו. "ההסברה" הישראלית תיכשל שוב. הוצא מתוך: <https://www.ynet.co.il/news/article/bks11kwtmt>
- מילון מילוג. הוצא מתוך: <https://milog.co.il/%D7%94%D7%A1%D7%91%D7%A8%D7%94>
- פוקס, נ. (2023). "אי אפשר לצפות בזה בלי לעבור טראומה": כמעט 14 מיליון צפיות לציוץ שמתאר את "סרט הזוועות". הוצא מתוך: <https://www.ynet.co.il/news/article/s1ml5ytra>
- שמיר, ש. (2023). פשיטת רגל מוסרית וערכית: האז"ם נחשף במלוא עליבותו. הוצא מתוך: <https://www.maariv.co.il/journalists/Article-1047852>
- שפירא, א. (2023). הוצא מתוך: <https://www.idi.org.il/articles/51112>

איך תראה עזה ביום שאחרי?

עוד לפני שהתחיל המבצע הקרקעי ברצועת עזה, הופנה הדיון הציבורי לשאלות: מה יהיה ברצועה ביום שאחרי? איך ישראל תפעל לאחר כיבוש עזה?

היעד המרכזי בלחימה הוא מיטוט שלטון חמאס. הצבת יעד כזה, דורשת ניתוח אסטרטגי מעמיק, ובהירות לגבי התרחיש שאליו מדינת ישראל חותרת להגיע. לאור העובדה שהגורמים המעורבים בלחימה לא נכנסו אליה לאחר מחשבה לטווח הארוך, ישראל לא נכנסה ללחימה לאחר שהכונה תרחישים לסוגיה, ולא הציבה מטרות ברורות בנושא, קשה להבין איך תראה רצועת עזה לאחר הכיבוש. בשל הסוגיה המורכבת, ובעקבות העובדה שאין תוכנית מבוססת מהממשלה או מגורמי הביטחון לשאלת "היום שאחרי", עולות הצעות מגוונות לסוגיה: חלוקת המהגרים הפלסטיניים בעולם, ריבונות ישראלית, החזרת הרצועה לראשות הפלסטינית, סיפוח למצרים, התיישבות מחדש בגוש קטיף.

חלוקת המהגרים בעולם- הומניטרי או נטל?

חברי הכנסת דני דנון (הליכוד) ורם בן ברק (יש עתיד), משני צידי המפה הפוליטית, פרסמו מאמר ב"וול סטריט ג'ורנל", שבו העלו הצעה חדשה לעתיד רצועת עזה, וקראו לגבש תוכנית שתאפשר מעבר מסיבי של פליטים מהרצועה למדינות שיסכימו לקלוט אותם. (Ynet, איוני, 2023). במאמר כתבו השניים, כי חשוב שהקהילה הבינלאומית תעמוד לצד תושבי עזה, ובדומה לסכסוכים אחרים בעולם, תקלוט כל מדינה מספר של מהגרים עזתיים שרוצים בישוב מחדש. "ניתן לעשות זאת באמצעות מנגנון מובנה, בתיאום בין-מדינתי, שייעודו מתן מענה בינלאומי לתושבי עזה. זאת ועוד, על מנת להקל את ההתאקלמות של אותם עזתיים, הקהילה הבינלאומית יכולה וצריכה לסייע להם בחבילת סיוע כלכלית נדיבה, כך שכל משפחה עזתית תוכל להיקלט במדינת היעד ביתר קלות ובנוחות". - כך הם כותבים. "גם מספר התחלתי קטן יחסית, של 10,000 עזתיים לכל מדינה קולטת, יביא להקלה עצומה בסבלה של האוכלוסייה וישפר את המצב בעזה. יש 193 מדינות בעולם, ורובן, לפחות לפי הצבעותיהן באו"ם, תומכות תמיכה חסרת פשרות בפלסטינים, כך שניתן להניח שלא יתנגדו לסייע לאותם פלסטינים שבהם הן תומכות לאורך השנים." זו ההזדמנות של אותן מדינות שתומכות ומרחמות על תושבי עזה, להוכיח את עמדתן ולסייע להם באמת, בכך שיקלטו מספר סמלי של מהגרים וכך יעזרו להם להתחיל חיים חדשים (בן ברק ודנון, 2023).

אך נשאלת השאלה- איזו מדינה תרצה להכניס אליה מרצון אוכלוסייה כה בעייתית? האוכלוסייה הפלסטינית היא קשת יום, לא משכילה, לא יצרנית, אשר מונהגת על ידי ארגון טרור וניזונה מתיעוב ושנאה. בהתחשב בכמות העצומה של הכספים והתרומות אשר מועברים לעזה, ניתן להבין שהם עדיין מסרבים להתפתח ולקדם את עצמם ממחנות הפליטים מאז 1948. האוכלוסייה הפלסטינית היא נטל, ואף מדינה מתקדמת לא תרצה בנטל הזה. "עקב הקושי של מספר פוליטיקאים להתמודד עם המציאות, הם מעדיפים להציע הצעות הזויות. כך, למשל, חברי הכנסת רם בן ברק ודני דנון מציעים מעבר המוני של פלסטינים מרצועת עזה למדינות העולם, וקליטתם שם. מעין "הגירה מרצון" החוצה מהרצועה. גם אני חושב שזו הצעה מצוינת, מלבד הבעיה הקטנה שההצעה הזו היא הזיה מוחלטת. צריך דמיון פורה במיוחד כדי לחשוב שמדינות העולם יסכימו ליציאה "מרצון" של מאות אלפי פלסטינים מהרצועה, ועוד שהן יצטרכו לקלוט אותם. וצריך דמיון פרוץ במיוחד לחשוב שמדינות ערב, שבעצמן לא מוכנות לקלוט אפילו עזתי אחד לרפואה, לא יתנגדו בתוקף ליוזמה שכזו, ולא ילחצו על מדינות העולם לדחותה מכל וכל." (דיומא, רמון, 2023)

גם במצרים יצאו כנגד ההצעה, שר החוץ המצרי, סאמח שוכרי, התייחס לסמוטריץ' ואמר שהצהרותיו בנוגע לעקירת פלסטינים נדחות לחלוטין, ומפרות את החוק הבינלאומי. וכמוהו, בתגובה ליוזמה אמר נמרוד ברקן, לשעבר ראש המרכז למחקר מדיני במשרד החוץ, שכיהן גם כשגריר בקנדה: "זו בדיוק ההצעה שהמשטר הנאצי הציע ליהודים עד 1941. כשהתברר שאי אפשר - הוא כינס את ועידת ואנזה. מי שמתחיל להציג הגלייה יגמור עם רצח עם".

יש לזכור, שזו לא הפעם הראשונה שבה מוצע "מעבר מסיבי"- שאולי הן צמד מילים עדינות לטרנספר, לאוכלוסייה הפלסטינית. משחר הסכסוך הישראלי-פלסטיני קמו הצעות דומות, ואף מהצד השמאלי של המפה הפוליטית. כך למשל, הציע יצחק רבין בשנת 1973 לסייע לחוסיין מלך ירדן בפיתוח כלכלי של ירדן, מתוך מטרה לעודד הגירת פלסטינים מרצועת עזה לירדן: "אני מאמין שעם חוסיין אפשר להגיע לפיתוח כלכלי, שחוסיין מעוניין בו היום, ויישוב הפלסטינים ויצירת מקורות שימשכו (בתוקף מציאות של התפתחות כלכלית, ושל תנאי-חיים) יותר פליטים מרצועת עזה לירדן. אני רוצה ליצור תנאים, שבמשך עשר או עשרים השנים הבאות, תהיה נדידת אוכלוסייה טבעית לגדה המזרחית. [...] תהיה בזה משום תזוזה ריאלית, אמנם ממושכת, לקראת פתרון הבעיה הפלסטינית במכלוליה האמיתיים". אולי כל הצעות ההגירה הללו נשמעות שונה כאשר הן מגיעות מצד פוליטי שונה?

ריבונות ישראלית ברצועה- הדרך היחידה להבטיח שקט?

יש הסבורים שרק שלטון ישראלי ברצועה יבטיח שקט. "בלי שלטון ישראלי בעזה לא ייחשב הניצחון לניצחון של ממש. המאבק הוא על האדמה ורק אבדן אדמה (שממילא לא הייתה שלו מעולם) ייחשב בעיניו לתבוסה. בלי שלטון ישראלי בעזה משפחות יישובי העוטף לא ישובו לבתיהן ויישוביהן. בלי שלטון ישראלי בעזה מסר החולשה יחלחל היטב לערביי יהודה ושומרון כמו גם לערביי שאר חלקי הארץ שיחברו לברבריות הרצחנית. בלי שלטון ישראלי בעזה ימשיכו שם ללמוד באותם ספרי לימוד המצמיחים דורות של חניכי דאעש. בלי שלטון ישראלי בעזה נשמע עוד ועוד את דרשות ההסתה מהמסגדים. בלי שלטון ישראלי בעזה יתדרדר אמון הציבור בישראל במערכות הביטחון, המשפט והממשלה לאפס. בלי שלטון ישראלי בעזה לא נוכל לחזור וליישב את הרצועה, שגם היא חלק בלתי נפרד מארץ ישראל. (מטר וקצובר, 2023)

"בלי שלטון ישראלי בעזה לא ניתן מענה מוסרי לגזל אדמתנו בידי זרים" - כך נכתב בתנועת הריבונות. כנראה שזה נכון, כנראה שזו הדרך היחידה להבטיח שקט אמיתי, כנראה שהעובדה שצה"ל לא שלט ברצועה אפשרה לחמאס להקים צבא ולהתחמש כפי שהתחמש, כנראה שרק כדי להבטיח שלא ימשיכו להבנות תשתיות טרוריסטיות מתחת לאפנו היא לאפשר לצה"ל ולשב"כ לבצע פעולות בתוך השטח כמו בשטחי יהודה ושומרון.

הסוגיה הזו גם מעלה את השאלה הכי חשובה- מה יהיה המחיר שישראל תשלם?

אז כמובן שהשאלה הזו תשים מולנו את העובדה הבאה - 15 השנים שבהן שהה ברצועת הביטחון, בין 1985 ל-2000, צה"ל איבד 559 חיילים; כמעט פי חמישה מאשר במלחמת לבנון השנייה. רצועת הביטחון הייתה שטח בדרום לבנון הסמוך לגבול ישראל. מטרת ההתיישבות הייתה ליצור שטח המפריד בין יישובי קו העימות שבצפון ישראל ובין מחבלים השוהים בלבנון, ובכך להגן על יישובים אלה. - מאוד דומה למטרה שיש ברצוננו ליישם עכשיו. אז כן, יהיה שקט, תהיה חזרה ליישובי העוטף, תהיה הבטחה לעצירת הטרור ברצועה- אבל במחיר כבד של חיילים שתמיד יפגעו, במחיר של מיליארדים שהמדינה תצטרך להשקיע.

בנוסף, לישראל אין מה לחפש בעזה. היא צריכה לנצח את המלחמה מהר ככל שתוכל בשני הפרמטרים שהגדירה לעצמה - הפלת שלטון חמאס ופגיעה קשה ביכולותיו הצבאיות, לצד השבת החטופים - ולשוב לגבולה, תוך שתשמר לעצמה חופש פעולה מבצעי בשטחי הרצועה ומרחבי ביטחון ממערב לגדר, ותוך שתפעל לפירוז הרצועה ולמניעת הברחות וייצור אמל"ח. את השליטה האזרחית ברצועה עליה להותיר לאחרים, ולא לשקוע בדאגה לחינוך, רווחה, בריאות, תשתיות ומקומות תעסוקה ל-2.2 מיליון עזתים עניים ועוינים. (ישראל היום, לימור, 2024)

העברה לרשות הפלסטינית- העברה מארגון טרור אחד לאחר?

אחד הרעיונות המוצלחים פחות, בלשון המעטה, הוא להשיב את הרשות הפלסטינית, השולטת (בדוחק) ברמאללה ובשטחי A באיו"ש, לסמכויות שהיו לה בעזה לפני ההפיכה שביצע חמאס ב-2007. גם תומכי האפשרות של שיבת הרשות הפלסטינית לעזה מודים שהיא אינה כשירה לעמוד במשימה. (סילברמן ולרמן, 2023)

"הרשות הפלסטינית היא זו שקיבלה מאתנו את רצועת עזה באוגוסט 2005 ואיבדה אותו לחמאס בבחירות

דמוקרטיה. היא שורש הבעיה. הרש"פ מחנכת מגיל אפס לכך שכל ארץ ישראל היא פלסטין ורצח יהודים הוא הדבר הנעלה ביותר. היא קוראת כיכרות על שם רוצחי יהודים ומתמרצת כלכלית את הטרור באמצעות קצבאות למחבלים, כולל למחבלי החמאס " (מידה, קלנר, 2023)

התכנון ליום שאחרי, חייב להתמקד בגורמים שביכולת שלהם לשקם את עזה ולהבטיח שלא תתדרדר שוב למקומות של טרור ואלימות - בראש הגורמים שאין להם את היכולת הזו נמצאת הרשות הפלסטינית. הרשות אפילו לא מצליחה למנוע תשתיות טרור בשטחי איו"ש - אז על אחת כמה וכמה שלא תוכל לשלוט על אזור שבו האלימות והטרור מושרש כל כך עמוק בכל בית ובכל משפחה. הרעיון הוא לתת לחיילי צה"ל להקיז את דמם כדי להחזיר את האזור לרשות שחמאס הצליח לגרש?

לדבריה של חברת הכנסת לימור סון הר מלך (עוצמה יהודית): "הרשות הפלסטינית נאצית בדיוק כמו חמאס. להעביר לרשות את השליטה בעזה ולגרום למדינות העולם לשפוך עליה כספים זה להביא עלינו את אותו הדבר גם ביהודה ושומרון. כמובן שלא אהיה חלק מכזו מדיניות". אליה הצטרפה בביקורת גם אורית סטרק, שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות: "לשלוח את חיילי צה"ל להילחם ולסכן את חייהם בשביל להעביר את עזה לרש"פ זה לא מוסרי ולא אחראי. הרש"פ, שכל שנותרה ביו"ש הסתכמו בטרור ועוד טרור, שתשלם משכורות למחבלי חמאס מהפוגרום בעוטף עזה, שלא גינתה את הפוגרום הזה אפילו פעם אחת, שרודפת את חיילינו בהאג, הרשות הרצחנית הזו לא תקבל מאתנו סנטימטר נוסף אחד." מהצד השני, כל רעיון אחר נשמע בגדר חלום, "גם אני הייתי מעדיף להעביר את השלטון האזרחי ברצועת עזה לידי דנמרק אבל הואיל וזהו חלום באספמיה, בואו ננסה להיות מציאותיים." "את השליטה הביטחונית ברצועת עזה יש להשאיר בידינו עד להודעה חדשה אבל אם לא נעביר את השלטון האזרחי לידי הרשות הפלסטינית תוך זמן סביר, ישראל תיתקע גם עם האחריות האזרחית על מיליוני עזתים לעוד שנים רבות. אין סיכוי שנצליח למצוא עוד פראייר כמו אבו מאזן שגם מטפל בכל טרחות השלטון האזרחי באוכלוסייה הפלסטינית ביהודה ושומרון – מה שחוסך לנו בין 10 ל-15 מיליארד שקל בשנה – וגם מסייע לנו בתחום הביטחוני, כאשר בתמורה אנחנו קוראים לו "מחבל" ורוצים למוטט את שלטונו." "או שאנחנו נשלוט ברצועת עזה לזמן ממושך, או שהרשות הפלסטינית, על כל חסרונותיה, תשלוט שם. אין אפשרות שלישית." (דיומא, רמון, 2023)

לאמירה המרוככת יותר של נשיא ארה"ב בידן שלפיה בעזה העתידית צריכה לשלוט רשות פלסטינית מתחדשת, עולה השאלה האם דבר כזה ישים בכלל? "ההתחדשות" המדוברת צריכה להסתמך על שלושה שינויים: ריענון מעמיק בהנהגה הפוליטית המנוונת והמנוכר ומהציבור, טיהור מקיף מהשחיתות השוררת בשירותיה, וחשב מכל, טיפול עומק בתכני הלימוד האנטי-ישראליים ובהסתה הרווחת ברשות, מהלך שתכליתו שינוי ארוך טווח בתודעה הקולקטיבית הפלסטינית - רשות שתעמוד בתנאים האלה תוכל להיות ראויה להשתלב בעיצוב עזה ביום שאחרי או אף לשמש בטווח ארוך יותר אחראית על האזור. כרגע אין בכוחה של הרשות שנעדרה מעזה משך כמעט שני עשורים ושולטת באופן רעוע על איו"ש ליטול אחריות מלאה על הרצועה. עיצוב מחודש של המציאות יחייב גם את ישראל להשתנות, במקום לראות בכך עול או אף איום, לראות בדיון שכזה הזדמנות אסטרטגית.

העברת הפליטים לסיני- אולטימטיבי אך מעורר התנגדות

מסמך שגיבש משרד המודיעין מציע לפנות את תושבי הרצועה לסיני לאחר המלחמה. המסמך כולל הצעה לפינוי מתוכנן של האוכלוסייה הפלסטינית מעזה לסיני, כפתרון ליום שאחרי המלחמה, שעל פיו ישראל תפעל למימוש הפינוי, בתחילה האוכלוסייה תגור בערי אוהלים ובהמשך ביישובי קבע בצפון סיני. היוזמה כוללת הנחיה ליצור "אזור סטרילי" של כמה קילומטרים בתוך מצרים, ולא לאפשר חזרה של האוכלוסייה סמוך לגבול ישראל. היוזמה כוללת הנחיה ליצור "אזור סטרילי" של כמה קילומטרים בתוך מצרים, ולא לאפשר חזרה של האוכלוסייה סמוך לגבול ישראל. (הארץ, לוי, 2023) המסמך בוחן שלוש חלופות ליום שאחרי, אך זאת החלופה "שתניב תוצאות אסטרטגיות חיוביות וארוכות טווח". בנוסף, המסמך קורא ליצירת שיתופי פעולה עם מדינות רבות ככל האפשר על מנת שאלו יוכלו לקלוט את הפלסטינים שנעקרו מעזה ולספק להם סלי קליטה. נשיא מצרים עבד אל פתאח א-סיסי מתנגד בתוקף לעקירה כפויה של

הפלסטינים לסיני והצהיר כי מהלך כזה יהפוך את סיני לבסיס להתקפות כנגד ישראל, אך עם זאת, המסמך של משרד המודיעין מציין כי במשפט הבינלאומי למצרים יש חובה לאפשר מעבר אוכלוסייה. מאז 1831 הייתה עזה תחת שלטון מצרי, שמאז 1948 החל להגדיר אותה כ"פלסטינית" בגלל התנגדותו לציונות, ולכן, יצר באזור רפיח חיץ בינה לבין מצרים. ד"ר אילון גנור (2023) טוען שהטעות האסטרטגית של ישראל היא חוסר היכרות עם ההיסטוריה באזור. "ישראל לא צריכה לדרוש את דחיפת העזתים למצרים, היא צריכה לדרוש את חזרת המצרים לשליטה על עזה כחלק מהם, כפי שהיה לאורך רוב ההיסטוריה. המצרים הם היחידים שידעו לכפות שלטון בעזה." ההצעה האמריקאית שלפיה מצרים תפקח על הביטחון בעזה לאחר תבוסת חמאס נדחתה על ידי נשיא מצרים, סירוב שלא מפתיע איש. שאדי אל גזאלי חרב מציין מספר גורמים שעומדים מאחורי קבלת ההחלטות במצרים. ולפיהם נדחו הצעות שניתנו למצרים בנוגע לשליטה ברצועה: ראשית, בראש סדר העדיפויות של צבא מצרים עומדת הלכידות המוסדית שלו. הממסד הצבאי תופס את לכידותו, כאמור, כמרכיב מרכזי של יציבותו וכוחו – ולא יסכן את זה ביישום אג'נדה לא פופולרית. בנוסף, כשדעת הקהל כל כך עוינת את ישראל, צבא מצרים לא יהיה להוט להשתתף במשימה ביטחונית בעזה הכרוכה בשיתוף פעולה עם ישראל כדי לדכא כיסי התנגדות כלשהם של חמאס. (חרב, 2023).

למען האמת, ישבתי וחשבתי היכן דעתי ממוקמת, איזה פתרון הוא האולטימטיבי ביותר בעיניי, ולא הצלחתי להגיע למסקנה חד משמעית. כפי שהצגתי במאמר, לכל הצעה יש שני צדדים, בכל הצעה יש יתרונות וחסרונות. ניסיתי לחשוב באילו מההצעות העולות טובתה של מדינת ישראל מכריעה את הכף, אך הבנתי שבכל הצעה מדינתנו נפגעת. זו סוגייה כל כך מורכבת: אנחנו מתמודדים עם אויב קשה ואכזרי, שמשריש את הערכים הרצחניים שלו גם באוכלוסייה האזרחית, שבסופו של דבר מדינת ישראל אולי תצטרך לקחת תחת חסותה. אני מקווה שלא. כמובן, שמה שהופך את כל העניין למסובך הרבה יותר הוא העובדה שלצערי, לפחות, לא רק מדינת ישראל קובעת, וישנן מדינות נוספות שעלולות להכריע את הכף. זו מלחמה קשה, שדורשת לקחת החלטות קשות וכנראה שגם לא תמיד טובות או יעילות. אני לא מקנאת במקבלי ההחלטות שמתמודדים עם הסוגיות האלו. לכן, דעתי היא, שיש רק לקוות שמי שבסופו של דבר יקבל החלטות, יקבל אותן מתוך אינטרס חד משמעי לטובת מדינת ישראל, לטובת חיילינו, לטובת האזרחים. כי המלחמה הזו לימדה אותנו שטובת מדינתנו תמיד, אבל תמיד צריכה להיות במקום הראשון. רק כך נצליח להמשיך להתקיים. רק כך ננצח.

רשימת מקורות:

- אייכנר. (2023). "יוזמת הטרנספר מרצון של החכ"ם דנון ובן ברק: העולם יקלוט פליטים פלסטינים". ynet.
- גנור. (2023). "הפתרון היחיד לרצועת עזה: החזרתה למצרים". כלכליסט.
- דיומא, ר. (2023). "בין עזה לאספמיה- מי ישלוט ברצועת עזה אחרי המלחמה?"
- חרב. (2023). "מצרים לא מסוגלת להיות אחראית על הביטחון בעזה". זמן ישראל.
- לימור, י. (2024). "היום שאחרי: לישראל ארבע אפשרויות קיימות | סקירה מלאה". ישראל היום.
- ליס. (2023). "מסמך שגיבש משרד המודיעין מציע לפנות את תושבי הרצועה לסיני לאחר המלחמה". הארץ.
- מטר, קצובר. (2023). "אין ניצחון ללא שליטה ישראלית בעזה". ערוץ 7.
- מידה, קלנר. (2023). "אחרי הניצחון, פרדיגמה חדשה ליו"ש ועזה".
- סילברמן ו. (2023). "אל תעמיסו גם את עזה על הרשות הפלסטינית הכושלת". n12.

י"א 1 - שליי ביטון

בס"ד

כרטיס 'אדי'

בחרתי לכתוב את המאמר שלי בסוגיית החיילים שחתמו על כרטיס אדי ומצילים חיים במותם. בעקבות מקרים אלה שלצערנו נהפכו תדירים יותר ויותר לאור אירועי התקופה האחרונה מאז אירועי ה-7.10. מצד אחד חיילים אלה היו מוכנים לצאת אל הקרב, אל המלחמה, למות למען ארצם, לחרף את נפשם רק על מנת להבטיח את ביטחון אזרחי מדינתנו. כמו שאומר המשפט "במותם ציוו לנו חיים", אך משפט זה מקבל משמעות שונה בהקשר זה מכיוון שחיילים אלו לא רק הקריבו את חייהם על מנת להבטיח לנו ביטחון לאומי אלה גם במותם הצילו חיים נוספים באמצעות תרומת איבריהם לאחר מותם על ידי חתימה על כרטיס אדי.

מהו בעצם **כרטיס אדי**? כרטיס אדי נקרא על שמו של אהוד בן דרור, שנפטר בעודו מחכה לתרומת כליה (המרכז הלאומי להשתלות, 2023). חתימה על כרטיס תורם 'אדי' מעידה על רצונו של אדם לתרום מאיבריו לאחר מותו להצלת חייהם של חולים הממתינים להשתלה. מאגר החתומים על כרטיס תורם אדי ממוחשב ומנוהל על-ידי המרכז הלאומי להשתלות של משרד הבריאות. כל אזרח מדינת ישראל, מגיל 17 ועד גיל 120, יכול לחתום על כרטיס תורם, ללא תלות במצבו הבריאותי. בכל מקרה, בזמן אמת יבדקו האיברים הנתרמים כדי להבטיח תפקודם הבריא והמלא. על כן, חיילים בגלאים 18-20 נמצאים בטווח המתאים על מנת לחתום ובסיכון רב יותר בעקבות המלחמה. החתימה על כרטיס תורם מעידה על רצון החותם, אך תמיד מבקשים את הסכמת המשפחה, והמשפחה יכולה גם לסרב. הניסיון שנצבר ברבות השנים מלמד אותנו כי אחד הדברים החשובים ביותר למשפחות הוא מילוי רצון יקירם שנפטר, ולכן הן מבקשות למלא את רצונו גם כאשר הוא לא בהתאם לרצונם - ותורמות מאיבריו. לפיכך ניתן להבין תשובה לסוגיה הבאה: האם בעת שבה החייל חתם על כרטיס אדי ונפל בקרבות ניתנת האפשרות למשפחה לסרב לכך? למרות שזו היא בקשתו האחרונה של החייל? והתשובה לכך היא שכן, שלמשפחה יש אמירה בדבר.

יהונתן יצחק סמו ז"ל נפל בעזה - והציל 6 נפשות במותו: "חלק ממנו ימשיך לחיות"

ההחלטה לתרום את איבריו הייתה של יהונתן עצמו: "הוא חתם על כרטיס אדי מיוזמתו. אימו מצאה יום אחד את הכרטיס ושאלה אותו על כך והוא השיב לה - 'כן, חתמתי מזמן'. לכן לא הייתה התלבטות בכלל אם לתרום את איבריו. "זה היה יהונתן", מעידה אימו, "כל דבר הוא עשה בחיוך מתוך הבנה, מחויבות ורצון לעזור. העובדה שחלק ממנו ימשיך לחיות ולעזור לאחרים - אין יותר מרומם מזה. בזכותו במהלך השבעה חתמו אנשים רבים על כרטיס אדי, ויחתמו עוד". בזכות המעשה של יהונתן ניצלו שש נפשות ורבים נוספים בזכות לחימתו בקרב על הגנת המדינה, ובזכות המעשה שלו חתמו עוד רבים שיצילו חיים בזכותו (ינקו, 2023).

מדוע שהמשפחה תסרב לדבר כה חשוב והכרחי? ניתן לבחון סוגיה זו מכמה היבטים:

מההיבט הדתי-הצלת חיים היא למעלה מכל ויכוח. פיקוח נפש דוחה את כל המצוות, חוץ משלוש העבירות החמורות שבתורה. "וחי בהם" אמר הקב"ה בתורה "ולא שימות בהם". לכן חייבים אנו לעשות כל שביכולתנו

על מנת להרבות חיים ולהציל חיים בכל הזדמנות. ועל כן יש להגדיר **מהו מוות הלכתי**: על פי היהדות המוות ההלכתי אומר שכל פסיקה רבנית המתירה תרומת איברים (ואף רואה בה מצווה), מציבה סייג אחד: תרומת איברים מותרת רק אם היא נעשית לפי חוקי ההלכה. ניתן לסכם ולומר כי קביעת מוות מוחי נשימתי נעשית היום בהליך קפדני על פי נהלי משרד הבריאות – חוזר מנכ"ל - על ידי שני רופאים מומחים שעברו הכשרה מיוחדת, ולאחר ביצוע בדיקה מכשירנית שהראתה היעדר פעילות מוחית, וזאת על פי חוק מוות מוחי נשימתי, ובתיאום מלא עם דרישות הרבנות הראשית לישראל וההלכה. וכמו כן, ניתן לקבוע בחתימת הכרטיס איש דת על פי בקשת המשפחה.

ביהדות עולה גם הסוגייה הבאה האם תרומת אברי המת להשתלות נוגדת את האמונה בתחיית המתים? לצערי הרב כנגד החובה להציל חיים באמצעות תרומת האיברים עומדת תפיסה הסוברת כי תרומת אברים לאחר המוות נוגדת את האמונה בתחיית המתים. כיום, אחד המניעים המרכזיים שבגללו נמנעים יהודים מלתרום אברים לאחר המוות הוא חוסר הבהירות לגבי עניין זה. האמונה בתחיית המתים היא אמונה בדבר שאינו על דרך הטבע, שהרי ברור שהגוף נרקב באדמה ואינו נשאר בשלמותו. ומה לגבי יעקב אבינו ויוסף הצדיק שנחנטו במצרים, ובחניטה היו מחסרים את האברים הפנימיים? ברור שאם ביכולתו של הקב"ה להחיות מתים, יש ביכולתו לחדש את האיברים שחזרו לעפר. ולכן ברור שאין צורך להימנע מהצלת חיים בשל האמונה בתחיית המתים. הצלת נפשות היא מצווה גדולה שהרי כל המציל נפש אחת כאילו הציל עולם מלא, ובוודאי מי שבמותו הציל חיים, וכן המשפחה שקיבלה את ההחלטה לתרום את אברי המת, זכותם רבה ועליהם נאמר "יש קונה עולמו בשעה אחת".

היבט נוסף שיש לבחון הוא הפחד מהמוות - "אולי אני ילדותית ואגואיסטית, אולי הפחד שלי מוצדק אבל אני ממש מפחדת שיקרה לי משהו ואז יוותרו עליי בשביל לתרום את האיברים שלי, אני רוצה לחיות." כותבת **המאמר** מביעה את פחדיה לחתום על הכרטיס דבר המשפיע על בחירת החותמים על הכרטיס ועל משפחתם של הנפטר. היא טוענת ש"מה שקורה זה שכאשר בן אדם צריך התערבות מסוימת בשביל לחיות אז בוחרים לא לנסות את הניסיון האחרון הזה בשביל להציל אותו ותורמים את האיברים שלו בשביל להציל חיים אחרים." טענה זו הינה חסרת ביסוס ומתבססת על דעות קדומות. רופאים אמונים על הצלת חיי אדם. על כן, אין שום היגיון שהם ירצו לזרז מוות של אדם אחד כדי להציל אחר. בכל מקרה, קביעת מוות מוחי נשימתי מתבססת על אבחנה רפואית - קלינית קפדנית ובדיקה מכשירנית ונעשית על ידי שני רופאים מומחים אשר עברו הכשרה ייעודית לכך. זאת לפי נוהל קפדני של משרד הבריאות המעוגן בחוק מוות מוחי נשימתי 2008. מעולם לא נמצא דופי בקביעות הרופאים שמתבצעת על ידי כמה וכמה ולא רק על ידי רופא אחד.

דוגמה נוספת של אירוע בו התרומה הייתה החלטת המשפחה הכבד של **עמיחי רובין ז"ל**, שנפל בתחילת הלחימה בעזה, הציל שלושה.

רובין ז"ל היה בין הכוחות הראשונים שהסתערו והשיבו אש על המחבלים שנכנסו למוצב סמוך לגבול עזה. הוא הסתער על המחבלים הרג רבים מהם והציל את חבריו. במהלך הקרב נפצע ברגלו אך המשיך ללחום בגבורה. במהלך הקרב נפצע מקליע בראשו פגיע שפגע גם במוח, הוא הצליח להמשיך להילחם עוד כ-20 דקות.

כשהגיעו כוחות החילוץ הוא פונה להדסה עין כרם ללא הכרה. ביום שלישי לפני שבוע, צוות הרופאים קבע מוות מוחי ומשפחתו בחרה לתרום את איבריו. במקרה זה, זוהי הייתה החלטת משפחתו של הנפטר לתרום את אבריו ובכך להציל חיים נוספים, מלבד אלה שהציל בקרב, באמצעות השתלת שרשרת (YNET, 2023).

שיווקו והנגשתו של כרטיס אדי לציבור נעשים על ידי כמה אמצעים:

למשל היוזמה החדשה של השר הממונה על משרד התרבות והספורט, חילי טרופר, להצלת חיים (**לכתבה**). כשתחפשו מידע על תרבות או על ספורט, תיחשפו גם לאפשרות לחתום על כרטיס אדי - ולהגדיל את

מעריך תרומות האיברים בארץ. כל אדם אשר ייעזר בשירותיו של משרד התרבות והספורט, תופיע מעתה ואילך האפשרות להצטרף למאגר החותמים על כרטיס 'אדי'.

תקדים נוסף הוא האפשרות לתרומת איברים מקוונת (**לכתבה**). על פי הצעת החוק, תתאפשר חתימה על כרטיס 'אדי' לתרומת איברים באמצעות טופסי ממשלה מקוונים וגישה מהירה ופשוטה ונוחה למעוניינים לתרום את איבריהם לאחר מותם ולהציל חיים.

נוסף על כך, קיימים אירועי החתמה ארציים על כרטיס 'אדי', כמו למשל ביום הבחירות האחרון (**לכתבה**). המרכז הלאומי להשתלות יוצא בקמפיין החתמה ארצי על כרטיס אדי, ביום הבחירות לרשויות המקומיות שיתקיים ביום שלישי, ה- 27 בפברואר. כ- 200 דיילים יעמדו להחתים על כרטיס 'אדי' בסמוך לקלפיות מרכזיות ברחבי הארץ, ובבתי החולים בקלפיות המונגשות. וכל זה על מנת להעלות את המודעות על חתימת כרטיס אדי.

לסיכום, לאור כל ההסברים ניתן להבין ממאמר זה את המסר החשוב ביותר, את חשיבות החתימה על כרטיס 'אדי'. כמתנדבת במד"א מזה מספר שנים, אני פונה אליכם, בין אם אתם חותמים על הכרטיס למען עצמכם או למען קרוב שנפטר, עשו זאת! זה מעשה קשה, אך נעלה וחשוב עד מאוד!!!, שכן הערכות ההדדית והעליה עם השנים באחוזי החתימה, הם יהיו אלה שיפתרו את בעיית המחסור באיברים להשתלות, יצילו חיים של רבים וייצרו עתיד טוב יותר לכולנו.

רשימת מקורות:

[https://www.ynet.co.il/health/article/rkof7nw46?](https://www.ynet.co.il/health/article/rkof7nw46?utm_source=https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share)

[utm_source=https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share](https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share)

[https://www.ynet.co.il/health/article/ryjsislmp?](https://www.ynet.co.il/health/article/ryjsislmp?utm_source=https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share)

[utm_source=https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share](https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share)

[https://www.ynet.co.il/health/article/b1b7ebr11a?](https://www.ynet.co.il/health/article/b1b7ebr11a?utm_source=https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share)

[utm_source=https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share](https://www.ynet.co.il&utm_medium=social&utm_campaign=general_share)

<https://www.inn.co.il/news/515974>

י"א 1 - יהונתן קושרסקי

חובת התרומה למדינה

בעוד כשנה וחצי אני וכל חברי (ורוב הנערים והנערות בארץ) עומדים להתגייס לצבא, לשנת שירות או לשירות לאומי. כלומר, אנחנו הולכים לתרום למדינה במשך 33 שנים וכולנו נעשה זאת בשמחה. לעומת

זאת, אם נלך רק כ 15 קילומטרים לדוגמה, לעיר שפרעם או טמרה אחוזי הגיוס יורדים בצורה משמעותית.

למה זה קורה? מסיבה פשוטה, בישראל אזרחים מוסלמים לא חייבים להתגייס לצבא ולא מחויבים לעשות שירות לאומי. איך זה יתכן שאזרחי המדינה, נערים שגרים במרחק כמה קילומטרים מהעיר שלי (וכמובן שגם בשאר הארץ) בעוד שנה וחצי יוכלו ללכת ללמוד, לטייל בעולם ולהתפתח בחייהם האישיים - בזמן שאני אתרום למדינה שלי ושלחם. אותם נערים מקבלים את אותן הזכויות כמוני אך אינם ממלאים את אותן החובות.

למען האמת, על פי החוק, ערביי ישראל חייבים להתגייס אך צה"ל בוחר שלא לגייסם, ולכן נשאלת השאלה מה עם השירות הלאומי? התשובה היא שאזרחים ערבים רבים בוחרים שלא לעשות שירות לאומי ממגוון סיבות: חלקם אומרים ששירות לאומי צריך להיות התנדבותי בלבד ואסור להפוך אותו לחובה, חלקם אומרים שהם מופלים לרעה על ידי הדרישה לעשות שירות לאומי, כלומר הדרישה לתרום למדינה שלהם (שעלן, 2012), אך השורה התחתונה היא שהם מקבלים את אותן הזכויות ובו בזמן לא ממלאים את אותן החובות, דבר היוצר פער וחוסר שוויון בין היהודים והערבים במדינה.

אני לא מבקש מערביי ישראל להתגייס לצבא וללכת להילחם אם הדבר פוגע בעקרונותיהם או בעמדתם, אך אני כן מצפה שכל נער מהמגזר הערבי שנמצא מתאים לכך יעשה ויתרום את חלקו במסגרת שירות לאומי. כמובן שהשירות הלאומי יכול להיות במגוון תחומים ונושאים ועם מגוון אנשים ממגזרים שונים. ובוודאי שכל אחד יוכל לתרום למגזר שלו אם ירצה בכך: שירות בבתי ספר ערביים, גני ילדים, קופות חולים ביישובים ערביים, חקלאות, עבודה עם נוער בסיכון וכו' (עמותת ביחד ערבים זה לזה, 2019).

השירות הלאומי יוכל לתרום לתחושת האחדות, הרגשת השייכות, ואהבת הארץ - ערכים כל כך חשובים לכל אזרחי ישראל ובמיוחד עכשיו בזמנים הקשים שאנחנו עוברים. ולכן, אני סבור שלכל הפחות כל נער ערבי, אשר מתאים ומסוגל לכך צריך לתרום למדינה בשירות לאומי (או צבאי) משום שבמדינה מתקדמת ומפותחת כמו ישראל לא יכול להיות מצב שבו כל כך הרבה אנשים (כ 20% מהאוכלוסייה) לא ירצו לתרום למדינה שלהם.

מגזר נוסף שאחוזי הגיוס בו נמוכים הוא המגזר החרדי. כיום ההסכם אומר שכל גבר חרדי בגיל גיוס, שלומד תורה בישיבה לא צריך להתגייס. מעבר לעובדה שזה לא נכון מבחינה מוסרית שחלק מסוים בעם אשר נהנה מכל זכויותיה של המדינה פשוט לא משרת בצבא ולא עושה שירות לאומי, גם במקורות הדתיים יש מספר אזכורים לחובה להילחם במלחמת מצווה ואפילו במשנה כתוב ש "אבל במלחמת מצווה, הכל יוצאין, אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה." (משנה סוטה ח' ז').

אז אולי בזמנים רגילים זה בסדר והמדינה מצליחה להתמודד, אבל בימים כמו היום, כשהמדינה נמצאת במצב כל כך קשה, איך יכול להיות שחלק כל כך גדול במדינה לא משרת בצבא או עושה שירות לאומי?

עכשיו, אל תבינו אותי לא נכון, אנחנו יהודים בארץ ישראל ולימוד תורה הוא אחת מזכויותינו הבסיסיות והחשובות ביותר, אבל האם לימוד תורה יכול לבוא על חשבון שירות לאומי או צבאי? אז אומנם התשובה לא מאוד פשוטה, אך היא כן קיימת, לימוד תורה לא יכול לבוא על חשבון הגנה על המדינה והתנדבות לשירות לאומי, אבל הוא גם לא צריך, ניתן לשלב צבא או שירות לאומי תוך כדי שמירה על אורח החיים החרדי.

בהחלט ניתן להבין את אחינו החרדים אשר טוענים שהצבא יהפוך אותם לחילונים ושהצבא לא מותאם לקליטת חרדים, אבל המצב לא באמת עד כדי כך נורא. האוכל בצבא כשר, קיימים בסיסים עם הפרדה בין נשים לגברים, ניתן להקדיש זמן לתפילות יומיות וכמובן שכל זה לא בגדר תיאוריה או רעיון לעתיד אלא כבר קורה עכשיו! הרי הדתיים הלאומיים משרתים בצבא ושומרים על אורח חייהם הדתי ללא בעיה (ynet, 2023). וכמובן שאם לנער חרדי כלשהו יש בעיה עם שירות צבאי, אין שום מניעה לעשות שירות לאומי בכל תחום שיבחר.

אני באמת מאמין שלימוד תורה ואורח חיים חרדי יכולים וצריכים לבוא ביחד עם שירות צבאי או לאומי - רוחניות ביחד עם גשמיות. אפילו במשנה כתוב "עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים" (משנה אבות א').

לסיכום, אני באמת מאמין שאנו צריכים ואפילו מחוייבים לפעול למען שוויון, אחדות, אהבת הארץ ואהבת האחר על מנת להצליח להגיע למצב שבו קיים שוויון בנטל בין כל המגזרים. יש לנו עוד הרבה מה לשפר ולהתאים על מנת שכולם באמת יוכלו להיכנס ולמצוא את מקומם בצבא ובשירות הלאומי, אבל יש גם הרבה דברים שכבר נעשו, ואנחנו כן מתקדמים בכיוון הנכון. מתחילת המלחמה צעירים חרדים רבים ביקשו להתגייס לצבא וחלקם אפילו כבר [סיימו טירונות](#) (אדמקר, 2023). ולגבי הערבים - הסטטיסטיקה מראה שבשנים האחרונות חלה עלייה בכמות הצעירים הערבים אשר עושים [שירות לאומי](#). אז כן, כמובן שיש עוד מה לשפר אבל אנחנו בהחלט בדרך הנכונה. ותמיד תזכרו, כוחנו באחדותנו.

ולסיום, עם ישראל חי!

רשימת מקורות:

אדמקר, י. (2023). רק כ-10 אחוזים מהחרדים התגייסו בשנים 2019-2021.

[הכי תורמים לצה"ל - הדתיים](#) - ynet 06.02.11

ערוץ 7. (2023). "חלק בלתי נפרד מהמערכה": 120 חרדים סיימו טירונות בעיצומה של המלחמה.

[שירות לאומי בחברה הערבית](#) - עמותת ביחד ערבים זה לזה (01.04.2019).

שעלן, ח. (2012). ערבים בשירות לאומי: "אסור להפוך אותו לחובה".

י"א 1 - דניאל ליהיא

איסוף הראיות לפשעי המין המחרידים של מחבלי החמאס

בשבעה באוקטובר 2023, שבת הדמים, מצפון עד דרום - עם ישראל חווה את אכזריותם של מחבלי החמאס פעם נוספת, אמנם זירת הפשע "מלוכלכת" וקשה לשמר ראיות פורנזיות לאחר הרצח האכזרי של רוב הקורבנות, אך קיימות ראיות רבות שצולמו על ידי עדים ששרדו או המחבלים בעצמם. לכן מתעוררת השאלה: מדוע אנשים מרחבי העולם וארגוני זכויות אדם לא מאמינים להן? הציפייה הייתה שהעולם יראה חמלה ואמפתיה כלפי הקורבנות והנפגעים. סרטוני הזוועות שותפו ברחבי האינטרנט, כל יום מתגלים פרטים חדשים על ההתקפות ופשעי המלחמה שעברו ישראלים רבים, נשים ונערות שזכויותיהן נלקחו מהן, מחבלים שחיללו את גופן והשפילו אותן כדרך נוספת להטיל אימה על אזרחים יחד עם הרצח, החטיפות והשחיטה, הם השתמשו בסיט הכי גדול של כל נערה ואישה, ובמקום רחמים וסימפטיה, ארגוני הנשים וארגוני זכויות האדם החליטו להפנות את עורפם. ארגונים שמגנים אלימות כלפי נשים במרכזם שמרו על

שתיקה ואפילו התכחשו לקיום הטבח, והשאירו את הנשים, נערות וילדות צעירות להתמודד עם הזוועות שחוו לבד.

מטרתם של ארגוני זכויות הנשים היא להילחם באפליה מגדרית, אלימות על בסיס מגדר, ותפקידם הוא להעלות מודעות לנושאים אלו, להיות הקול של הנשים שאין להן דרך לדבר אל כל העולם ולקבל מספיק חשיפה.

הנשים בישראל לא קיבלו את התמיכה הזו, לעומת זאת כלפי הנשים הפלסטיניות בעזה, ארגוני הנשים וזכויות האדם לא היססו לגנות את ההתקפות הצבאיות של צה"ל באזור, 'UN WOMEN' התמקדו **במכתבם** (2023) בהשפעת המלחמה ואירועי השבעה באוקטובר על הנשים והנערות בעזה, בלי שום התייחסות לזוועות שעברו הנשים והנערות בישראל.

בעוד שארגוני הזכויות תומכים בכל נערה ואישה, גם ללא ראיות בידיה – אם הקריאות לעזרה מגיעות מאישה ישראלית ויהודית, ואחת שמחזיקה בראיות, היא לא תקבל את אותו המענה, את אותה התמיכה. ארגוני זכויות הנשים "מטילים ספק" באונס של נשים ישראליות בשבעה באוקטובר, ויותר נורא – מצדיקים אותו.

לנוכח הצטברות הראיות והעדויות של הקורבנות, ארגוני זכויות הנשים בחרו להעלים עין ממצבן של הנשים הישראליות שנפגעו מהפשעים המיניים של החמאס. הם בחרו להכחיש את חומרת המצב או לשתוק, בטענה שבהקשר זה כל אלימות כלפי נשים ישראליות היא לגיטימית להשגת זכות השיבה של הפלסטינים. ארגונים אלה לא הצליחו לעמוד במנדט שלהם לתמוך ולהגן על זכויות הנשים, ללא קשר לנסיבות. וכך האמירה המפורסמת "אני מאמינה לה" - איבדה את משמעותה.

האינטרנט והמדיה החברתית מוצפים בתמיכה עיוורת בחמאס ובפלסטינים, עם עזרה מארגוני זכויות הנשים הרשמיים, והשאלה היא, מדוע ואיך העולם נותן לזה לקרות?

על פי **דו"ח האנטישמיות השנתי** שמציגה הכנסת (2024), בשנת 2023 חלה עלייה ניכרת בתקריות אנטישמיות בהשוואה לשנה הקודמת. השנה התחילה בעלייה מתונה של עד 10% בתקריות אנטישמיות בהשוואה לשנת 2022. עם זאת, מאוקטובר עד דצמבר חל זינוק משמעותי, עם עלייה של 235% בתקריות אנטישמיות. גם בארה"ב, בעקבות האירועים ב-7 באוקטובר, חלה עלייה מחרידה של 337% בתקריות אנטישמיות בהשוואה לתקופה המקבילה ב-2022. בתקופה זו גם היה המספר הגבוה ביותר של תקריות אנטישמיות שתועדו בטווח של חודשיים מאז התיעוד שהחל ב-1979.

במהלך תקופה זו תועדו כ-200 הפגנות שהציגו רגשות אנטישמיים או אנטי-ציוניים, כולל תמיכה בטרור. חלה עלייה דרסטית של 1200% בפוסטים אנטישמיים באינטרנט ועלייה של 540% באיומי שווא בהפצות נגד מוסדות יהודיים ובתי כנסת. בקמפוסים של מכללות ברחבי הארץ, חלה עלייה של 700% באירועים אנטישמיים. כ-54.5% מהסטודנטים היהודים בארה"ב דיווחו שהם מרגישים לא בטוחים פיזית בקמפוסים, ויותר משליש חשו נאלצים להסתיר את זהותם היהודית.

נוסף על כך, במהלך ההיסטוריה, קיים כלי נשק אחד קבוע ותמידי: האלימות המינית. אונס ותקיפת נשים בזמן מלחמה תמיד היו בשימוש, נגד ישראל, יוגוסלביה, איטליה, אוקראינה ואפילו ברומא העתיקה.

אלימות מינית בזמן מלחמה מתייחסת לאונס ולצורות אחרות של תקיפה מינית, המתרחשת בתקופות של מלחמה או כיבוש צבאי. הוא משמש לעיתים קרובות על ידי לוחמים כטקטיקה לפגיעה פסיכולוגית ולהשפיל את אויביהם. סוג זה של אלימות הוא ניסיון לא רק לפגוע פיזית ביחידים, אלא גם להרוס את הזהות התרבותית והאתנית של קהילה. כאשר משתמשים באלימות מינית מתוך כוונה להרוס קבוצה אתנית מסוימת, היא יכולה להיחשב כסוג של רצח עם.

עם התנועה האנטישמית שהולכת ומתרחבת, יחד עם ההתמסכנות וההיצמדות לנרטיב של הפליט הפלסטיני, שגורש וברח מארץ ישראל לאחר מלחמת העצמאות ובמהלכה, בעולם מניחים שהסבל שהיהודים חוו ביום השבת באוקטובר, הוא לגיטימי, הרי לטענתם הסבל של העם הפלסטיני שנגרם מהתנועה הציונית, מצדיק את זוועות השבעה באוקטובר.

ההכחשה, תיאוריות הקונספירציה נגד היהודים ולכאורה חוסר הראיות גם הם גורמים חשובים לאי המענה שקיבלו נשים ישראליות. מנהלת מרכז סיוע לנפגעות תקיפה מינית באוניברסיטת אלברטה בקנדה, סמנתה פירסון, חתמה על [עצומה](#) (2023) נגד מנהיגים פוליטיים שתומכים בפעולות צה"ל בעזה, שם מתחה ביקורת כלפי פוליטיקאי שלטענתה "חזר על האשמות בלתי בדוקות של הפלסטינים באלימות מינית", ויחד איתה חתמו פרופסורים רבים אחרים.

פרופסור יפעת ביטון, משפטנית ונשיאת מכללת אחוה, עוסקת כבר 25 שנים בחקר אלימות נגד נשים, ובימים אלו עומדת בראש צוות נשים שהקימה יחד עם ד"ר כוכב אלקיים-לוי שמתמקד באיסוף ראיות לפשעי המין שמחבלי החמאס ביצעו.

לפי סרוסי (2023) אחת הטענות העיקריות, שהעלה הצוות בראשותה של פרופסור ביטון, היא שמאחר שמדובר בזירת מלחמה, לא כל הממצאים תועדו כראוי, כיוון שההתייחסות לזירה הייתה כאל זירת מלחמה ולא כאל זירת פשע, ומכיוון שהיה מדובר בזירת מלחמה, לא היה ניתן לאסוף ראיות תחת אש ותוך כדי שהניסיון העיקרי הוא טיפול בנפגעים ופינוי ההרוגים, כך בעצם מסבירה פרופסור ביטון את חוסר הראיות המדובר.

סבר (2023) ביצעה ראיון עם הצוות, שהסביר שהוא מוודא ששום ראיה קיימת לא תעלם, שתהיה הכרה רשמית מצד הארגונים הבינלאומיים. הן דואגות לייצר תיעוד אצל כל הגורמים הרשמיים המתאימים ולקשר בין הגורמים לבין הנפגעות כדי לייצר עדות מלאה ושלמה של כל מקרה תוך כדי הטרדה ותיזוז מינימלי של הנפגעות בין הגורמים הרשמיים השונים. העדויות והסיפורים עתידיים לשמש כראיות בהליכים משפטיים עתידיים וכן ישמשו בעתיד להנצחת אירועי השבעה באוקטובר.

הסיפורים המזעזעים של הנפגעות מעוררים תהיות על התגובה של החברה הבינלאומית וארגוני הזכויות אדם ונשים לאירועים כאלה. האלימות המינית בעת לחימה הינה בניגוד לחוקי המלחמה החל משנות ה-90, ייתכן ועדיין לא קיימת בעולם הפנמה של חומרת הפשעים המיניים בזמן מלחמה כנגד נשים. המצב מחייב שינוי של תפיסת העולם של כל הגורמים הרשמיים בעולם כנגד פשעים מיניים בעת מלחמה. מדובר באירוע רב נפגעים וישנה חשיבות רבה בשמירה על זכויות הנפגעות, שזקוקות להכרה והזכות להשמיע את קולן, שצריכה להגיע יחד עם תמיכה של ארגוני הנשים וזכויות האדם.

רשימת מקורות:

חדשות הכנסת. (2024). דו"ח האנטישמיות השנתי: עלייה של 235% באירועי האנטישמיות בעולם מאז פרצה המלחמה. הכנסת.

<https://m.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press29.01.24.aspx>

סבר, מ. (2023) 'משימה היסטורית': כך נאספות הראיות לפשעי המין המחרדיים של מחבלי חמאס. ישראל היום.

<https://www.israelhayom.co.il/magazine/shishabat/article/14829363?amp=1>

סרוסי, נ. (2023) "ההתייחסות למקום הייתה כאל זירת מלחמה ולא כאל זירת פשע", גלובס.

<https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001462152>

Hristova, B (2023), Hamilton MPP Sarah Jama removes name from open letter questioning

י"א - 1 איילון דוחבני

מתן עונש מוות למחבלים

בימים אלה, בהם מדינת ישראל נמצאת במלחמת "חרבות ברזל", צצות ועולות שוב סוגיות מהותיות בחברה הישראלית ונשמעות קריאות שונות בין חלקי האוכלוסייה השונים. אחת מסוגיות אלה עוסקת בהצעה למתן עונש מוות למחבלים. זוהי סוגיה מורכבת ושנויה במחלוקת שמלווה את מדינת ישראל עוד מימי הקמתה. סוגיה זו אינה חד משמעית וניתן לבחון אותה בהיבטים שונים, דוגמת: משפטי, מוסרי, ביטחוני ודתי. יש הטוענים כי בבסיסה של ההצעה עומדים ערכים שונים שחלקם עלולים להיפגע, כגון: מוסריות, צדק ואנושיות. ערכים אלו יכולים להיפגע מכיוון שהחלטה על מוות של אדם אחר אינה עולה בקנה אחד עם אנושיות ועם מוסריות. גם הצדק נפגע פה, משום שאין למחבל שום יכולת חרטה על מעשיו והשפעה על עונשו. לעומתם, ישנם הטוענים כי זהו צו השעה והגיע הזמן להסיר את הכפפות ולאפשר מתן עונש מוות למחבלים. אני מסכים עם טענתם של המבקשים להסיר את הכפפות.

ראשית, גזר דין מוות למחבלים הוא גורם הרתעה חזק ומשמעותי. הידיעה שקיים עונש מוות עשויה להוות שיקול מכריע עבור מחבלים ולשמש גורם מרתיע עבורם בפגיעה בישראלים. עונש מוות משמש כאמצעי הרתעה רב עוצמה נגד מחבלים פוטנציאליים, ומעורר פחד למי שעלול לשקול פעולות אלימות. החשש מלהתמודד עם העונש הסופי יכול להרתיע אנשים מלעסוק בפעילויות טרור. מחקרים הראו מתאם בין עונש מוות לירידה משמעותית בהתרחשותן של פעולות טרור. אייל (2022) בדק עשרות מקרים ידועים בהם המחבל התחרט על רצונו למות, או שמחשבה זו לא עמדה בבסיס החלטתו לבצע את הפיגוע. אצל מחבלים כאלו עצם הידיעה שלא יחזרו בחיים יכולה להיות משמעותית בהחלטה האם לבצע את הפיגוע.

שנית, בהתחשב בהגנה על הציבור הרחב, הוצאתם להורג של מחבלים הופכת לצעד הכרחי לשמירה על האוכלוסייה שלנו מפני אנשים שהפגינו התעלמות בוטה מערך חיי אדם. הוצאת מחבלים להורג מבטיחה הגנה על חיי חפים מפשע. על-ידי הוצאה לצמיתות של אנשים מסוכנים אלה מהחברה, אנו מבטיחים הגנה על חיי חפים מפשע ומונעים פעולות טרור עתידיות שעשויות להתרחש במידה ומחבלים אלה ישוחררו בחיים, למשל בעסקאות החזרת שבויים. במציאות שבה אנו חיים, מדינת ישראל נמצאת במלחמה שנכפתה עלינו, מלחמה שבה המחבלים טבח, שרפו, חטפו ואנסו נשים, גברים, ילדים וזקנים חפים מפשע. חלק מהמחבלים נתפסו על-ידי כוחות הביטחון של מדינת ישראל ונמצאים בבתי הכלא. כעת, עליהם לקבל

את גזר הדין שלהם. במדינת ישראל כיום אין גזר דין מוות כלפי מעשי רצח על רקע לאומני. מימוש גזר דין מוות למחבלים שביצעו את הפשעים האלו, ימנע את האפשרות שלהם לבצע פעולות טרור עתידיות ובכך יגן על חיי חפים מפשע. שום עונש אחר לא יהיה מספיק ראוי למעשים של המחבלים, בהתחשב בשיקולים של טובת הציבור.

בנוסף לכך, בתנ"ך מדובר פעמים רבות על עקרון "מידה כנגד מידה". כאשר מחבל מחליט לקחת חיים של בן אדם, יש את הזכות להענישו באותה המידה, אף אם מראה חרטה. כאשר אדם מעם מסוים נרצח, יש לרשות המחוקקת של העם את הזכות לגמול לרצח באותו המטבע וכך לנהוג בהגינות כלפי הנרצח. הוצאה להורג כיום בישראל מאפשרת רק במקרים ספציפיים- אך אינו כולל מעשי רצח על רקע לאומני. עונש מוות מופיע בהוראות חוק ספורות – למשל, בחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, התשי"ז-1950, בחוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התשי"ז-1950, בסימן ב לפרק ז של חוק העונשין (לעניין בגידה במדינה), בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 ובתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945. דעתי בנושא היא שכאשר אדם נרצח, העם כולו סופג את המכה ועל כן ישנה הזכות להשתמש בעקרון הנ"ל על מנת לגמול לרצח.

גם חיים נחמן ביאליק כתב את השיר "על השחיטה" בעקבות פרעות קישינב. בשיר חיים נחמן ביאליק (1903) כותב:

"וְאֶרֶר הָאוֹמֵר: נָקָם!"

נִקְמָה כְּזֹאת, נִקְמָת דָּם יִלְד קָטָן

עוֹד לֹא-בָרָא הַשָּׁטָן

בשיר ניתן לראות שח.נ. ביאליק (1903) דורש צדק, צדק מוחשי שיעשה כאשר הניצולים מהפיגוע עדיין בין החיים, משום שצדק שיגיע מאוחר הוא עוול כלפי הנופלים. בעקבות האירועים האחרונים יש להשיב צדק לעם שלנו, צדק שיעשה בזמן שהניצולים עוד בין החיים. יש להשיב את הסדר לארצנו ולנקום במחבלים שרצחו אנשים חפים מפשע בקנה מידה עצום על מנת להרתיע אותם ולגרום להשבת הביטחון במדינתנו.

ישנם אנשים המתנגדים לכך וטוענים כי עונש מוות איננו נדרש וישנן שיטות ענישה אחרות. גרמן (2023) הציגה את דעתם של מתנגדי החוק, הסבורים שסל הכלים הנדרש לענישה, אינו כולל בתוכו עונש מוות. בעשור האחרון נחקקו שני חוקים: חוק המאבק בטרור ורפורמה בעבירות המתה שהינם תוצר של חשיבה ממושכת של חברי כנסת, מומחים, אנשי מקצוע, אנשי אכיפה וביטחון אשר ניסחו את סל הכלים הנדרש לטיפול בטרור ולענישה על עבירות המתה והוא אינו מצריך עונש מוות.

אולם, ניתן לראות כי חוק המאבק בטרור נחקק בשנת 2016 ומאז מספר הפיגועים והפרעות לא פחת ואף גדל והחמיר. ניתן לראות זאת במלחמה שאנו נמצאים בה כיום, מחבלים שביצעו פיגועים קשים מנשוא כעת משוחררים על מנת להשיב חטופים ישראלים חפים מפשע. יחיא סינוואר מהווה דוגמה לכך שעונש מוות למחבלים הוא הכרחי. לאחר ששוחרר מהכלא הישראלי בעסקת שליט, חזר לעזה והנהיג במשך זמן רב את תנועת הטרור חמאס.

לאור כל מה שכתבתי, ובשל התעצמות מעשי הטרור בכלל ומעשי הטרור במלחמת חרבות ברזל בפרט, ובשל חומרת הפשעים שבוצעו, אני מציע לקדם את המהלך לחקיקת עונש מוות למחבלים על עבירת רצח בנסיבות טרור בישראל, ומאמין שהוא נחוץ והכרחי במדינת ישראל.

רשימת מקורות:

ביאליק, ח.נ. (1903). "על השחיטה"

ברסקי, א. (2023). עונש מוות למחבלי הנוח'בה הכלואים בישראל? הפנייה של בן גביר לראש המל"ל. מעריב.

זרחיה, צ, קורץ, ע. (2023). הכנסת אישרה בטרומית את חוק עונש מוות למחבלים. כלכליסט.

יותם, א. (2022). שלוש סיבות למה צריך עונש מוות למחבלים? מקור ראשון.

עטרה גרמן, ע. (2023). "לגדוע את הטרור באיבו": חוק עונש מוות למחבלים הוגש לכנסת. מקור ראשון.

שקלאר-חמו, א. (2023). מתי אפשר לגזור עונש מוות בישראל, והאם זה רלוונטי לאירועי ה־7 באוקטובר? גלובס.

י"א 1 - אלון בן דוד

האם יש להנציח את נרצחי השבעה באוקטובר ביום משלהם?

אני מרגיש ויודע שאת **מאורעות השבעה באוקטובר**, אותה שבת שחורה משחור, כולנו, והדורות הבאים אחרינו יידעו מה התרחש באותו יום נורא, לא רק לעם שלנו, עם ישראל, אם כי לאנושות. מאורעות קשים כל כך שזוועותיהם כמעט ולא מתירות צלם אנוש בסיפורים שהתגלו, סיפורים שפשוט לא נתפסים כמשהו שיכול לקרות במאה העשרים ואחת. דברים שמזכירים רגעים אחרים בהיסטוריה, שחשבנו והבטחנו כי לא יקרו שוב, ואותם רגעי הפשע השפלים ביותר שלא ניתן לעלות על דעתנו, המהווים כתם שחור על כלל ההיסטוריה של הציוויליזציה האנושית ומובילים לתהיות קשות איך בימינו אנו, למרות היותנו חברה מתקדמת ומפותחת הן טכנולוגית, הן אידיאולוגית ורעיונית, עדיין יש אנשים בעלי תפיסה כה רצחנית, מעוותת ומפלצתית. ומנגד עומדים את אלו שמצדדים בהם ובפעולות שנקטו. הדבר מעורר תהיות על כל מה שחשבנו והחשבנו כמובן מאליו ואמור להוות חלק ממאפייני כל אדם כבן אנוש, ובראש ובראשונה בעלי חמלה על האחר. במידה מסוימת האמונה באנושיות אבדה חלקית באותו יום, על אף שבתחילה מדינות כל העולם הראו תמיכה והזדהות עם האובדן ההרסני, אך עד מהרה הלך הרוחות השתנה, כשחלק נכבד מאזרחי העולם מבקר אותנו ואת זכות קיומנו. העם היהודי תמיד היה עם נרדף, וכנראה שכך אומות העולם רוצים שיהיה, זה חלק מההיסטוריה הלאומית שלנו. עתה כבר יש לנו מדינה עצמאית משלנו, האם אין ציפייה שנגן על עצמינו?

כולנו נושאים את כאב אותו היום מהטרגדיה הלאומית שעברנו, בה כל כך הרבה משפחות נחרבו, חלקן נכחדו לגמרי. אך טבעי הוא הדבר לשאול: האם יש להנציח את נרצחי השבעה באוקטובר ביום משלהם?

העלאת ההצעה שנויה במחלוקת. יש הטוענים שמקדם להחליט בנושא, כיוון שהטראומה עוד טרייה, ולכן הדחף לעשות משהו כדי לעזור לנו כעם להתמודד עם האובדן באה לידי ביטוי שננציח את הנרצחים, אך הדבר עלול לגרום לבעיות אחרות. רבים טוענים שעצם הנצחת נרצחי השבעה באוקטובר ביום נפרד תביע זלזול בכל אותם נרצחי פעולות איבה או נופלי המלחמות, ויתרה מזאת היא עלולה להפחית את חשיבות קדושת יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות האיבה.

אני חושב שטענה זאת מאבדת ממשמעותה כאשר אנחנו מסתכלים על התקופה לפני השביעה באוקטובר, תקופה שלא הייתה כמותה מאז קום המדינה, ואליה אף אחד מאיתנו לא רוצה לחזור. עם מפולג, משוסע המחולק למחנות בעקבות [הרפורמה המשפטית](#), שמאל נגד ימין. "מלחמה על הבית" בעוד הבית עצמו בכלל מתפרק (אטינגר, 2023). שנאת אחים של ממש, שגרמה לקרע עצום בחברה והחלישה אותנו כמדינה מאוחדת, דבר שהיווה גורם ישיר לחשיבה של [ארגון הטרור חמאס](#) שאנחנו במצב רגיש וזה הזמן המתאים לתקוף (מרשק, 2023). הנצחת שמם של נרצחי השבעה באוקטובר תשמש קודם כל דוגמה לכולנו למען יראו וייראו, כדי שלדורות נזכור את המחיר של עם מחולק למחנות המשסע אחד בשני..

גם עכשיו, חודשים רבים כל כך מאז השבעה באוקטובר, עדיין מתפרסמות עדויות חדשות מהזוועות שקרו באותה שבת שחורה, אשר מתווספות לכל כך הרבה ידיעות נוראיות להן אנחנו כבר מודעים, גם אם עדיין לא ממש מעכלים. ובכל זאת, יש כמה דברים שעוזרים לי אישית בתקופה הזאת. למשל אני מוצא נחמה בכך שעדיין יש מפגן עצרות תמיכה בעד ישראל ובמלחמה הצודקת שלנו נגד הטרור ברחבי העולם, שלא נכנעים לפחד מפני הפגנות השנאה שמנגד. כמו כן, על אף כל המחלוקות והקרע בעם ששרר עד לפני כמה חודשים, עם ישראל התאגד כאגרוף חזק, שם את המחלוקות בצד ונלחם כתף אל כתף מתוך אמונה בצדקת הדרך. כך הוכחנו יותר מתמיד שהגורל שלנו הוא משותף.

אך מבין כל הדברים, הדבר שמתחילת המלחמה שעל פי דעתי נגע בכולנו הכי הרבה, זה לא הסיפורים העצובים על הטבח ומעשי הזוועות, אלא פשוט לזכור שמאחורי כל סיפור היה אדם עם משפחה וחברים משלו, מטרות משלו, עיסוקים משלו, ובקיצור חיים משלו. המחשבה על כך יכולה להיות טיפה מוזהר, שכן דבר מותם של אותם בני אדם היה אמור להעציב רק יותר, אבל ההפך קרה כאשר אנשים מצאו נחמה בכך שהם ניהלו חיים שמחים ועשו את הדברים שהם אוהבים עד הסוף, בין אם רקדו במסיבה ברעים או בילו את כניסת השבת והחג בסעודת ערב בחיק משפחתם. הם גם שמרו על הערכים הקדושים להם וכמו כן גם על האנושיות שלהם אל אף המצב.

אין אדם במדינה שלא מכיר את הסיפור של [עמית מן](#). עמית מצאה את עצמה ביום שבת של השבעה באוקטובר בקיבוץ בארי כאשר החל מסע הטבח של המחבלים. היא הסתגרה במרפאת השיניים של הקיבוץ היא ועוד אנשים, שחלקם כבר היו פצועים. יריות נשמעו מכל עבר ובכל אותה העת לא היה להם מושג מה קורה בחוץ ולמה אין סימן לצבא, דבר שיתברר בסוף כאירוע עצום בגודלו ובהפתעה ששיבשה את בלימת המתקפה על ידי הכוחות הראשונים. חרף החשש לחייה, חוסר הידיעה המוחלט מה קורה איתה ועם אנשים שהיא אוהבת, עמית מן לא היססה ובתור מי שהתנדבה שנים רבות במד"א לא איבדה קור רוחה ואת המקצועיות הרבה שלה וחירפה נפשה, תוך שהיא מטפלת בכל הפצועים שהסתגרו במרפאה, כשהמטרה שלה היא להציל את חייהם, תוך כדי שהיא דואגת להחזיק לידה סכין במקרה שהמחבלים יצליחו לפרוץ. לצערנו המחבלים פרצו ובהקלטות האחרונות שלה למשפחתה, היא ביקשה שאם יקרה לה משהו שיהיו חזקים ולא רצתה להבהיל אותם. עמית לא שרדה והיא נהרגה תוך שהיא מנסה להציל חיים בזמן שאחרים מנסים לגדוע חיים (גליקמן, 2023).

מבחינתי, היא דמות מופת הגדולה מהחיים, גם על המסירות וקידוש החיים וגם על האומץ לטפל בפצועים למרות שידעה כי הסוף קרב. כמו על כל דמות מופת ציונית אחרת בהיסטוריה, עליה מחנכים בבית ספר, יש להנציח אותה ולחנך את הדור הבא על דמותה ופועלה, גם אם זה רק במד"א. הערכים, המוסר וההקרבה ראוי שיילמדו ולא יישכחו.

סיפור שנגע בי מאוד הוא על שני האחים **נועם וישי סלוטקי**. הם היו שני אחים מירושלים ששירתו במילואים. בבוקר השבעה באוקטובר, כאשר רק החלו להגיע ידיעות על מה שמתרחש בדרום, הם לא יכלו להישאר אדישים. עוד באותו רגע בלי לחשוב פעמיים תפס כל אחד מהם את נשקו, עלה על מדים, ודהר אל עבר ישובי עוטף עזה. ניתן היה לראות את הרגעים האחרונים שלהם במצלמות האבטחה, כאשר הם פרקו מהרכב והתלכדו עם כיתת הכוננות בקיבוץ עלומים מוכנים להילחם. הם נלחמו בעוז עד שלבסוף שניהם נפלו מאש המחבלים זה לצד זה, שני האחים ביחד עם גורל דומה- אובדן כפול (טוויזר, 2023). עצם העובדה, שהם כמו כל כך הרבה אחרים, שלא נשארו לצפות במתרחש מרחוק, אלא, יצאו לשטח להילחם ושילמו על כך בחייהם, מעידה על הדאגה לזולת, המעורבות החברתית, אהבת המדינה והאנשים בה וגדולת הנפש.

אובדן כה גדול ופתאומי למשפחה אחת חייב להיות מוכר ומוערך על ידי כולם. הם הצילו חיים תוך חירוף נפשם ושמו את טובת הכלל לפני טובתם האישית. לכן צריך לעשות את מעט הצדק עם המשפחה שלהם, כמו של הרבה משפחות שנהרסו באותו יום, ולהזכיר אותם. לעיתים גם כאשר המשפחה משתפת ומוודאת שלא ישכחו את יקיריהם זה נותן שקט נפשי וזה המעט שניתן לעשות כדי לעזור להם.

את תוצאות אותה שבת אנחנו מרגישים עד עתה, מאה וחמישים ימים אחרי תחילת המתקפה (נכון לרגע כתיבת מאמר זה). הדבר בא לידי ביטוי בסיפורי הגבורה שנחשפים, בסרטוני החטופים שנותרו בשבי ונמצאים בסכנת חיים מידי יום, במילים הקשות מנשוא: "הותר לפרסום" המודיעות על נפילת חיילים גיבורים בקרבות הרבים כל יום. יש לנו חובה מוסרית להזכיר אותם, וחובה מוסרית כלפי עצמנו: לעולם לא עוד!!!

רשימת מקורות:

אטינגר, א. (2023). "כל מה שצריך לדעת על הרפורמה המשפטית: הלוי"ז המלא והשינויים שבדרך". ישראל היום.

<https://www.israelhayom.co.il/news/politics/article/13712722>

ברמן, ר, זיתון, י. (2024). "השעות הראשונות של השבת השחורה". ידיעות אחרונות ; <https://w.ynet.co.il/yediot/7-days/time-of-darkness>

גליקמן, א. (2023). "לזכרה של הפרמדיקית עמית מן: ספר תורה הוכנס לבארי. ynet <https://www.ynet.co.il/judaism/article/sjoco7mbt>

טוויזר, ע. (2023). "בחייהם ובמותם לא נפרדו: סיפור הגבורה של האחים נועם וישי סלוטקי ז"ל. N12. https://www.mako.co.il/news-israel/2023_q4/Article-3d6094c252e2b81027.htm

מרשק, א. (2023), "מי יצר את ארגון הטרור חמאס?". עיתונות אזרחית. <https://civilpress.co.il/articles/who-created-hamas>

י"א 1 - גונדריט אבטה

הלם קרב ופוסט טראומה

ביום ה-7 באוקטובר 2023, מדינת ישראל נפגעה ממתקפת טרור אכזרית של ארגוני החמאס, אשר חדרו לשטחה מרצועת עזה. במעשה טבח אכזרי במישור הקיבוצים וביצוע פשע נורא במסיבת טבע באזור, התרחשו אירועים חריגים במידתם. אלפים נפגעו ונרצחו בדם קר, ומעל 240 אנשים נחטפו, כולל תינוקות, ילדים, קשישים, נשים וגברים. התמונות שנחשפו לעם ישראל ולחיילי צה"ל בשבת השחורה היו אכזריות, קיצוניות וקשות מאוד למראה.

החיילים שלחמו בקרבות בשבת השחורה הזו נתקלו בזוועות נוראיות וקשות, שמחייבים טיפול רגשי ונפשי. הם נאלצו להילחם ולפנות גופות רבות, ובעוד שהם מנסים לעכל את המציאות הנוראית אליה נחשפו, מול עיניהם נפצעים ונהרגים חבריהם. החיילים הרבים שחזרו מהמלחמה לריענון נתקלו בקושי לחזור לשגרה שלהם, לחיים שלפני המלחמה. הם מתבוננים בשדה הקרב ורואים את הסיוטים מחדש בלילה, ומרגישים כאילו הם עדיין נמצאים בשדה הקרב. חיילים אלה חווים הלם קרב ופוסט טראומה. נוסף על כך, לרבים מן החיילים שגויסו בשבת השחורה, נותרו צלקות והלם קרב מהמלחמות הקודמות כמו צוק איתן ועוד.

חיילים צעירים נכנסים לשדה קרב במהלך שירותם הצבאי. הלחצים הטבעיים של גיוס לצבא ונטילת אחריות במסגרת זו משפיעים על נפשם של חיילים רבים. לחלקם, הלחץ המוסף של מצבים קיצוניים, כגון מבצעים צבאיים, מביא להתפתחות של הלם קרב ופוסט טראומה. כניסה למצבי מלחמה מהווה מעמסה לא קלה על הנפש, מעמסה שחלק מהחיילים לא מצליחים להשתחרר ממנה, גם לאחר שסיימו את שירותם ומנסים להתמודד עם הלם קרב. מדינת ישראל ששלחה אותם לקרב חייבת לטפל בהם בשובם ממנו.

הלם קרב הוא מצב נפשי ורגשי מורכב שעשוי לפרוץ לפני אדם לאחר חוויות קרב או אירועים טראומטיים. חוויות אלה עשויות לגרום לתחושות של אי-בטחון, התפרצויות זעם פתאומיות, חרדה ועצבות עמוקה שעשויות להשפיע על פעולותיו ורגשותיו של האדם. הלם קרב עשוי להתבטא בסימפטומים פיזיים כגון חוסר שינה, עייפות קיצונית ובעיות במערכת העיכול, וגם בסימפטומים רגשיים כמו חרדה רבה, חוסר יכולת להתרכז, רגשות של חוסר בטחון וכעס רב (נלקח מתוך האתר פורטל נכי צה"ל-הלם קרב).

להלם הקרב יכולות להיות השפעות בעוצמות שונות על חיי היומיום, עד כדי אובדן שליטה מוחלט עליהם. אנשים החווים הלם קרב ממשיכים לחוות שוב ושוב את חוויות המלחמה שיצרו אצלם את הטרומה והותירו בהם את הצלקות הנפשיות. האירוע הטרומטי יכול לחזור אצל נפגעי הלם הקרב באופנים שונים תמונות, הזיות, אשליות, פלשבקים וחלומות המשחזרים לפרטי פרטים את האירוע וגורמים לנפגע להרגיש כאילו הוא מתרחש מחדש. כל דבר יכול לעורר מחדש את הזיכרונות אפילו צליל או ריח שמסמלים או מזכירים לנפגע את שדה הקרב. וכמו כן נפגעים הסובלים מהלם קרב עלולה להתפתח גם נטייה להתמכרות לאלכוהול ולסמים, בניסיון לברוח מהזיכרונות הרודפים אותם. (ליון, 2022).

חלק נכבד מהנפגעים במלחמה מגלים את פגיעתם רק לאחר תום הלחימה וחזרתם לשגרה. אלה הם נפגעי הלם הקרב, תופעה המוכרת בעיקר בקרב גברים, אך אצל מרביתם היא חולפת מאליה זמן מה לאחר

שמסתיימת הלחימה. אצל נפגעים אחרים הלם הקרב יכול להופיע גם תקופה ארוכה לאחר המלחמה, אשר פוגעת בחיי היום שלהם. מכיוון שאנשים רבים הלוקים בפוסט טראומה כתוצאה משירותם הצבאי, נוהגים להתכחש למצבם ולהימנע מקבלת סיוע, בין אם מתוך חשש להוות נטל על סביבתם או מתוך הנחה שמדובר בתהליך מורכב הרצוף בקשיים רבים. שכן, לעתים עובר זמן רב אם בכלל, עד אשר מתבצעת הכרה רשמית במצבם של אותם חיילים מצד הרשויות.

הלם קרב עשוי להשפיע על יכולת האדם לתפקד באופן תקין במגוון תחומים כגון, עבודה, ביחסים עם אחרים ובחיי היום-יום. חוויות הלם קרב עשויות ליצור קשיים בתקשורת, ביכולת להתמקם בסביבת העבודה, וביכולת ליצור קשרים חברתיים עמוקים ותומכים. השלכות הנזקים שנגרמים על ידי הלם קרב על יכולתם של החיילים להתמודד עם החיים היומיומיים ולהתקיים בעבודה עשויות להיות עמוקות ומשמעותיות. בעבודה, השלכות נגזרות מהלם קרב עשויות להשפיע על הביצועים, הריכוז והיציבות הרגשית של החיילים.

כמו כן, חיילים שחווים הלם קרב עשויים להיתקל בקשיים להתמקם בסביבת העבודה, לשמור על רמת יעילות גבוהה ולהתמודד עם לחץ וחרדה בעבודה. הלם קרב עשוי להשפיע על הזוגיות והיחסים האינטימיים של האדם, וליצור קשיים בתקשורת רגשית וביכולת לבנות קשרים בריאים עם בני משפחתו ובני זוג.

נוסף לכך, הלומי הקרב מפתחים אסטרטגיות להימנעות מסיטואציות חברתיות, אשר מבודדות אותם ומעמיקות את תחושת הבדידות שלהם לאורך זמן. הם שקועים כל כך עמוק בטראומה, חיים שוב ושוב את האירועים שחוו בשדה הקרב, זה גורם להם להיות לפחות מעורבים בחיי הסובבים אותם. ופחות נכנסים ונקלעים לסביבה חברתית. כי בעיניהם להיות הלום קרב זה דבר שצריך להתבייש בו.

יתר על כן, בני משפחות של הלומי קרב אינם מצליחים להתמודד ולהכיל את המצב, הם קיבלו ילד, או בעל חדש שאינו מתפקד כמו שתפקד קודם לכן. הם מרגשים שהפקירו אותם, בלי טיפול ראוי לנפש שלהם. המשפחות מרגישות שהחייל נחרד מכל רעש, והבית איבד את השמחה ששרתה בו. הורים רבים במשפחות של נפגעי הלם קרב, מוצאים את עצמם עוסקים בשאלת גיוס הבן או הבת מחשש שהדבר הנורא יכה בהם שוב (יקיר, 2024).

התמודדות קשה היא לנשות המילואמניקים, שנאלצות להתמודד עם בן זוג השרוי בפוסט טראומה בעקבות הלחימה בשדה הקרב. אליזה ביסמוט, שבעלה אובחן כהלום קרב מספרת שהוא מנותק מהמציאות ולא מצליח לישון בלילות בלי מוזיקה. היא מעידה כי "הוא חי בתודעת קרב כל הזמן. הוא לא באמת השתחרר מהצבא אף פעם". (סבר, 2022)

אחרי כל מה שכתבתי בוערת בי השאלה: איך זה כשחייל נפצע בשדה הקרב (פציעה גלויה) הוא מקבל את הטיפול הרפואי הטוב ביותר ובמייד, וכשמדובר בנפש (פציעה שקופה), יש הזנחה, סחבת, אי הכרה....מדוע החיילים צריכים להוכיח שהם פצועים וזקוקים לעזרה? אנו רואים את זה במצב הנוכחי של מלחמת "חרבות ברזל", שבו התגייסו מילואימניקים שחוו הלם קרב ופוסט טראומה מהמלחמות הקודמות כמו מלחמת לבנון השנייה וצוק איתן ולא טופלו כראוי. כאשר חייל נפצע בשדה הקרב, המערכת הרפואית פועלת במהירות וביעילות כדי לספק לו את הטיפול הרפואי הטוב ביותר, אך כאשר מדובר בנפש המציאות נראית שונה. החולשה הרגשית והפסיכולוגית נעלמת מהעין הציבורית ולעיתים קרובות נתקלת בהזנחה וסחבת. חיילים שנפצעים בנפש עשויים להתמודד בדיכוי עצמי ובקשיים בבקשת עזרה ותמיכה, מה שעשוי להוביל לצורך להוכיח את רמת הפגיעה שלהם. הבעיה היא שחיילים רבים לא ביקשו תמיכה ועזרה כי הם מתביישים בזה שהם הלומי קרב. אומנם הדבר הנכון הוא לטפל בחייל שנפצע במייד, אך יש גם לתת להם מענה ראוי ולנסות לעזור להם כשהם יוצאים מהמלחמה, כי ישנם חיילים שהם מרגישים מצולקים, מיד עם המלחמה, אך יש חיילים שרק החוויה של הפוסט הטראומה מתעוררת לאחר כמה שנים בעקבות הדחקה רגשות ולכן כשהחיילים מבקשים טיפול, משרד הביטחון שאחרי על זה לא מכיר בהם כהלומי קרב.

דוגמה מוכרת היא המקרה של איציק סעידיאן, שלחם במבצע "צוק איתן" ומתמודד עם פוסט טראומה, הצית את עצמו ב-2021 מול משרדי אגף השיקום של משרד הביטחון בשל אי ההכרה בו כחייל הלום קרב, אחריו כ-20 חיילים המתמודדים נפשית ניסו להתאבד. (אלוש, 2023).

והוא לא לבד, אמיר ירדנאי, שטיפל בחילוץ נפגעי גולני משג'אעיה ב"צוק איתן" ונחשף למראות הקשים ב"אסון הנגמ"ש", התמודד במשך יותר משנתיים עם הלם קרב שממנו סבל. אחיו ומשפחתו מספרים שהאירוע של איציק סעידיאן עורר אצלו את הפוסט טראומה. בהתקפים היה נוהג לקרוא לחבריו לצוות בשמות, חילק להם מספרי ברזל, "חי את המשימות של צוק איתן". במשך שנתיים הוא התמודד עם פוסט טראומה, עד ששם קץ לחייו בפברואר 2024. (מושקוביץ, 2024).

אחת הסיבות שהלם קרב מתחזק יותר היא שהחיילים שנמצאים בשדה הקרב מקבלים חופשות קצרות, והחיילים לא מספיקים לעכל את כל מה שקרה בקרב. לדוגמה במלחמת "חרבות ברזל" יש חיילים שלא יצאו לחופשות מתחילת המלחמה והם חוו את המראות הקשים וראו את חבריהם מתים מול עיניהם, מפקדים, אחים. הם אינם מצליחים לעכל את המראות האלה וממשיכים להילחם ומדחיקים את כל הרגשות ואין ספק שהדבר ישפיע ועלול לגרום להלם קרב. בעקבות כך ההורים של הלוחמים מתלוננים למפקדיהם שבניהם שנמצאים זמן רב בלחימה ללא רענון וטיפול נפשי ורגשי יחזרו שונה מבחינת מצבם הנפשי ושוזה ישפיע על חיי השגרה שלהם. לכן אם נטפל בנפש של החיילים במהירות וביעילות, הם יתחזקו, יתרמו יותר וירגישו שהם בידיים טובות שאם יצאו לעוד מלחמה ירגישו שיש מי שיטפל בהם לאחר המלחמה. אין ספק שהדבר יתרום לחוסן של החיילים ולחוסן של המדינה.

נכון, יש תופעה נלווה של חיילים המזייפים פגיעה נפשית על מנת לקבל זכויות ואחוזי נכות. תופעה זו באמת שולית והיא לא מתכתבת עם המלחמה הנוכחית, בה רבים חוו חוויות קשות, לחימה מתישה לאורך זמן ללא הפסקה. המדינה חייבת לתת עזרה ראשונה, מיון מהיר ואיתור של כל מי שזקוק לעזרה ולתת לו אותה במידה. אין טעם בסחבת של טפסים. כל המדינה בטרומה. יש להשקיע בכוח אדם מוכשר שיאתר ויאבחן את הזקוקים לטיפול פסיכולוגי ונפשי.

באופן אישי הרגשתי שבמלחמה זו **כולנו הלומי קרב**, המלחמה הזו השפיע על הציבור. אנשים חוו את הזעזוע, כולנו הרגשנו הלם קרב מהמלחמה זו. מלחמת "חרבות ברזל" העלתה לתודעה הציבורית את תופעת הלם קרב ופוסט טראומה. בניגוד לעבר, כאשר חיילים התביישו לדבר על הלם קרב ולפנות לטיפול, היום רואים יותר פתיחות והבנה לצורך בתמיכה נפשית ופסיכולוגית לחיילים שחוו חוויות קשות בשדה הקרב. הוקמו מרכזים מטעם משרד הביטחון המלווים את הלוחמים בסדנאות "עיבוד".

לכן, אני פונה אליכם משרד הביטחון ואגף השיקום, לתת מענה ראוי, לאתר ולזהות כל חייל שזקוק לטיפול נפשי. כולנו בטרומה, אבל הלוחמים שלנו קודמים ולהם צריך לתת מענה נכון ומותאם.

רשימת מקורות:

ליון, ש.נ. (2022). "פוסט טראומה מהצבא".

<https://hiburimnamal.co.il/%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%9C-%D7%91%D7%97%D7%A8%D7%93%D7%95%D7%AA/%D7%A4%D7%95%D7%A1%D7%98-%D7%98%D7%A8%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%94/%D7%A4%D7%95%D7%A1%D7%98-%D7%98%D7%A8%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%94-/%D7%9E%D7%94%D7%A6%D7%91%D7%90>

מושקוביץ, י. (2024). הלם הקרב הכריע את אמיר שנחשף לאסון הנגמ"ש בצוק איתן: "חובה לדבר ולטפל". "ynet".

https://www.ynet.co.il/health/article/rj0x5q1ja?utm_source=ynet.app.android&utm_medium=social&utm_campaign=general_share&utm_term=rj0x5q1ja&utm_content=Head

נמר. ס. (2023) "זוועות שלא הכרנו": במערכת בריאות הנפש דואגים מהשלכות השבעה באוקטובר

<https://www.maariv.co.il/news/health/Article-1051021>

<https://www.ynet.co.il/laisha/article/hjazcccfo>

סבר, מ. (2022) "הפוסט טראומה הזאת הרגה לי את האיש שלי": נשות הלומי הקרב מדברות".
<https://www.makorrishon.co.il/rishonotc/483627>

פורש, א. (2022). "נתונים מטרידים": כל לוחם שלישי חווה פוסט-טראומה".

https://www.pnz.co.il/%D7%9E%D7%94%D7%95_%D7%94%D7%9C%D7%9D_%D7%A7%D7%A8%D7%91.html

<https://www.israelhayom.co.il/military-life/world-news-military-life/article/13379917> 30/11/2022

קינן, ע. (2022). " לגייס הלומי קרב לעבודה".

<https://www.megapro.org.il/%D7%9E%D7%92%D7%94-%D7%AA%D7%A2%D7%A9%D7%99%D7%95%D7%AA/%D7%9B%D7%AA%D7%91%D7%95%D7%AA/%D7%AA%D7%A2%D7%A9%D7%99%D7%99%D7%94-%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%94%D7%95%D7%9C/%D7%9C%D7%92%D7%99%D7%99%D7%A1-%D7%94%D7%9C%D7%95%D7%9E%D7%99-%D7%A7%D7%A8%D7%91-%D7%9C%D7%A2%D7%91%D7%95%D7%93%D7%94>

"לשם שינוי"

י7 - אמה זינגלבוים

חשיבותה של דמות קבועה עבור ילדים צעירים

במסגרת המחויבות האישית אני מתנדבת בגן ילדים, ונתקלתי בתופעה שהחלה מאז תחילת מלחמת "חרבות ברזל", והיא החלפת הצוות העובד בגן על בסיס יומי. בעקבות נסיעה של הגננת לחו"ל בתחילת המלחמה לילדים אין דמות אחראית, מרכזית וקבועה בגן, האווירה בגן הפכה לקשה ולא נעימה לילדים, להורים ולצוות המטפלות. חוסר בדמות קבועה מקשה על הילדים ויוצר אצלם רגש של נטישה. בעקבות עזיבתה של הגננת בכל יום מגיעות לגן שלוש מטפלות שונות. החלפת המטפלות באופן תדיר גורמת לילדים לא לסמוך עליהן, ולכן הם משנים את התנהגותם בהתאם, ויש הרבה יותר מקרי אלימות והתפרצויות. הילדים בודקים ופורצים את הגבולות, משום שהם מרגישים שהמטפלות לא מנוסות ולא מציבות להם גבולות.

אני סבורה שהגן זקוק לדמות קבועה שתדע להציב גבולות ברורים ותגרום לילדים לסמוך עליה, וכך גם תהיה לה סמכות עליהם. זה עשוי להוביל את הגן לשינוי ולשפר בו את האווירה. חשיבותה של דמות קבועה עבור ילדים צעירים מופיעה בתאוריית ההתקשרות של ג'ון בולבי (ישי קרין, 2003). לפי התאוריה צורך בדמות קבועה הוא צורך אבולוציוני וביולוגי שהוא חלק בסיסי במערכת הנפשי של האדם. התינוק תמיד יחפש את אימו או את מי שדואג לו בתוך קבוצת האנשים שאליה הוא שייך, והוא אף פעם לא מעוניין להתרחק מאדם קרוב אליו שדואג לו. כל ילד זקוק ונולד עם צורך לביטחון, לקשר, למגע, לקרבה, לחום ולאינטרקציה, ואת כולם אנו משיגים דרך קרבה לדמויות המטפלות שלנו (כץ, 2018).

לפי התיאוריה של מארי איינסוורת' (כץ, 2018) יש ארבעה סוגי התקשרות (התקשרות בטוחה, נמנעת, אמביוולנטית ולא מאורגנת). כל ילד משתייך לסוג התקשרות שונה. רוב הילדים 55%-70% מחפשים אינטראקציה וקרבה עם ההורה ועם הדמות המטפלת. כל תינוק נולד עם מוכנות בסיסית ליצור התקשרות בטוחה עם האנשים שמטפלים בו, וכדי לפתח התקשרות בטוחה צריך מישהו שיענה לצרכיו של הילד באופן עקבי ורגיש. מחקרים מראים שגם בבגרות לאדם יש צורך בדמות שתקשיב לצרכיו, ותהיה רגישה כלפיו כמו למשל בניחוח אבלים. לכן צריכה להיות בגן מטפלת קבועה שמוכרת לילד, וכך הילד ירגיש בנוח, חשוב ומוגן (ישי קרין 2003).

סיבה נוספת שמצביעה על החשיבות של צוות קבוע ומקצועי בגן נובעת מהתסכול של הילדים והגבה לסיטואציות בצורה אגרסיבית. יש קבוצה גרעינית של ילדים שרמת האלימות שלה עלתה. הם מתנהגים בצורה אלימה כלפי ילדים אחרים וגם כלפי אנשי צוות, למשל מכים בידיים או עם חפץ, בועטים, מקללים, זורקים חפצים, קורעים יצירות של ילדים ועוד. סביבת הגן הפכה לאלימה מאוד, ולכן המטפלות עסוקות בענישה על מנת למנוע את הכאוס, במקום לעזור לילדים אחרים ולחזק את המעשים הטובים של שאר הילדים בגן. מתוכנית התערבות שערכה פסטרנק-זיידמן בשנת 2015 עולה כי יש לחזק את ילדי הגן בעזרת משוב מיידי ועקבי עד ידי מתן תשומת לב, חיוך והתייחסות מילולית מפרגנת. כך תעלה המוטיבציה של הילדים להתנהג על פי חוקי הגן. עוד עולה מהמחקר שחשוב לארגן את הסביבה החינוכית בגן כך שהילדים יקבלו משוב יומיומי על התנהגותם. כמו למשל "כל הכבוד שאתה ממתין יפה בתור, אני גאה בך" או "אני רוצה לציין את פלג שהתנהג למופת במפגש: יש לאורך כל המפגש, גילה איפוק ולא התפרץ אלא הצביע לקבלת רשות דיבור". שימוש בכלים החינוכיים האלו יכול לסייע מאוד לאווירה בגן (פסטרנק-זיידמן, 2015).

יש לציין שכל ילד זקוק למבוגר שהוא מכיר ואוהב לצורך פיתוח קשרים וכישורים חברתיים. בגילאים הללו המבוגר מהווה עוגן עבור הילד, הוא מקנה לו את תחושת השייכות והביטחון, והוא יסייע לו במסע ההתפתחות החברתית שלו. הנגישות, הנכחות והזמינות של הדמות מאוד חשובים, גם כאשר הילד לא מביע את מצוקתו (<https://www.youtube.com/watch?v=8jARinbx14k>). הילד נעשה רגוע ברגע שהדמות נוכחת. כאשר הקשר עם הדמות המרכזית בחיי הילד נפגע, הוא חווה מצוקה, וכדי לעזור לו עם מצוקה זו הוא זקוק לקשר ומגע שיחזירו את שלוותו (<https://www.drima.co.il/first-years>). כפי שהרב קרליבך אומר, "כל מה שילד צריך, זה מבוגר אחד שיאמין בו" (<https://landspiritwoman.co.il/belive2020>).

קיימת מגבלה שמונעת יצירת צוות קבוע בגן, משום שיש חוסר בכוח אדם, ולכן אין יכולת לשבץ שלוש מטפלות קבועות לכל גן. כלל שהשנים עוברות יש פחות ופחות גברים ונשים שפונים לעבודה בגיל הרך. הם יודעים שזה כרוך בהרבה סבלנות, יכולת לנהל צוות בגן עם המון ילדים ומשכורת נמוכה. כל זאת במקביל ליחס מזלזל שחווה המטפלות מצד ההורים (לוין, 2002). כתוצאה מכך העירייה ורשות המתנסים מתקשה למצוא צוותים קבועים לכל גני העיר. אני סבורה שאפשר למצוא פתרון יצירתי, ולדאוג לכך שיהיה איש או אשת צוות קבועים בכל גן, ושאר המטפלות יתחלפו בסבב בין גני העיר. פתרון זה יסייע להתמודד עם הצורך בדמות קבועה מצד אחד וייתן מענה למחסור בצוות מצד שני.

ללא ספק יש חשיבות לדמות קבועה בגן ילדים ולהצבת גבולות ברורים כבר בגיל הרך. דמות קבועה תיצור אווירה נעימה לילדים, לצוות ולהורים. אני סבורה שאם אתם בעירייה וברשות המתנסים תיפעלו כך, שביעות הרצון של כולם תגדל. בואו נעשה יחד שינוי למען ילדי העיר. ביחד נצליח!

רשימת מקורות:

ישי-קרין, נ. (2003). "התקשרות". אתר פסיכולוגיה עברית.

כהן-מידן, ע. (ללא תאריך). "השנים הראשונות". אתר דוקטור אימא.

כ"ץ, ע. (2018). "בזכותה אנחנו מבינים מה עובר על הילדים כשהם נפרדים מאיתנו בבוקר בגן". הארץ.

לוין, ג. (2002). "יחסי מחנכות וילדים בגיל הרך". אתר הגיל הרך.

מט"ח המרכז לטכנולוגיה חינוכית. (2002). "יובל מתקשה בגן". יוטיוב.

פסטרנק-זיידמן, ו. (2015). "הפעלת תוכנית התערבות מערכתית בגן עירייה". ארגון

מנחמי ההתנהגות בישראל.

י' - מאור סרנגה

תחבורה ציבורית בשבת

אחד הנושאים הבודעים והשנויים במחלוקת ביותר במדינת ישראל כיום הוא מדיניות התחבורה הציבורית בשבת. הסטטוס קוו שמשמר כבר שנים רבות מוביל לחוסר או כמות מועטה של תחבורה ציבורית בשבת ברוב המוחלט של הערים בארץ. אני כאן כדי להראות למה אני חושב שהמצב הזה מצריך שינוי.

אני אתחיל מסיפור שקרה לי לפני מספר שבועות. אני פעיל בתנועת הצופים ובתקופת חג פורים היו לנו פעילויות והכנות רבות בשבת לקראת מפעל קרוב, כך יצא שגם בסופי שבוע הייתי צריך להגיע ולתרום את חלקי. פעמים רבות הייתי צריך ללכת ולחזור מהבית לשבת ולהפך. הדבר התיש אותי ומנע ממני הרבה זמן של עבודה ומנוחה דבר שהיה יכול להיחסך אם האוטובוס שאני נוסע בו בדרך כלל היה נוסע גם בשבת.

כמו כן, אני לא לבד בנושא הזה. כיום בשנת 2024 עדיין לא קיימת תחבורה ציבורית בשבת בכל האזורים החילוניים וגם אם היא קיימת באופן מועט. על פי מאמרה של ארז-לחובסקי (2022), כמחצית מקווי האוטובוס שיש בידם רישיון כלל אינם פועלים בשבת. אלה שפועלים, אינם מגיעים לבתי חולים למעט בערים חיפה ואילת. נוסף על כך, קווים בודדים בלבד מגיעים ליישובי ספר. אני מאמין שיש לכבד את הציבור הדתי ושלא תהיה תחבורה ציבורית באזור שלו, אך אוכלוסיות חילוניות אינן צריכות להיפגע כתוצאה מכך.

כידוע, מדינת ישראל הוגדרה בהקמתה כמדינה דמוקרטית. עם זאת, אי הפעלת התחבורה הציבורית בשבת מאלצת אנשים לקיים אורח חיים דתי גם אם אותם אנשים אינם דתיים. זוהי פגיעה חמורה בחופש הדת שקובע כי אין כופים במישרין או בעקיפין מצוות דת על מי שאינם שומרי מצוות, ואינם רוצים לקיים את מצוות הדת, ע"פ ארז-לחובסקי (2022), החיים במרחב הציבורי בישראל שגם ככה עובר תהליכים של חילון הבאים לידי ביטוי במרכזי קניות שפתוחים בשבת, אינם יכולים להיקבע על ידי רצון של קבוצות דתיות מסוימות, על אחת כמה וכמה בשכונות ובאזורים שבהם אין ציבור דתי גדול. האם אני, כאדם יהודי חילוני, צריך לחיות ע"פ תכתיבים של האוכלוסייה הדתית? התשובה כמובן מבחינתי היא לא, וכי לכל אדם יש את הזכות לחיות על פי אמונותיו והשקפותיו האישיות.

נוסף על חופש הדת, עוד עיקרון דמוקרטי שנפגע הוא עיקרון חופש התנועה, שקובע שלכל אדם זכות קנויה לחופש תנועה. הגבלת התחבורה הציבורית בארץ אינה עולה בקנה אחד עם עיקרון זה, שכן אם התחבורה הציבורית מוגבלת, כך גם התנועה. באופן אישי, אני עוד לא בגיל שבו אני יכול להוציא רישיון נהיגה, ולכן אני מרגיש שאני לא יכול לנוע באופן חופשי בסופי שבוע.

כמו כן, סיבה נוספת להפעלת תחבורה ציבורית בשבת היא העובדה שידם של חלק מהאזרחים בישראל אינה משגת רכב פרטי מסיבות שונות. כתוצאה מכך, האפשרות לטייל, לבקר בני משפחה או אפילו לעבוד ביום שבת כמעט אינה קיימת עבור אנשים כאלה. למשל, ע"פ מאמרה של ראובן (2023), חיילים בשירות סדיר ומילואים שהוקפצו לשירות בצו 8 במהלך מלחמת "חרבות ברזל" נאלצו להישען בסוף השבוע על טרמפים של מתנדבים או על הוריהם כדי להגיע לבסיס ולביתם. העובדה שלחיילי צה"ל שמשרתים את המדינה ומתגייסים למענה, אין מענה זמין ונוח מטעמה להגיע מהבית לבסיס ולהפך, מראה מצב שגוי

מהיסוד שמחייב טיפול מידי. אותו הדבר אפשר להגיד על קשישים שבמקרים מסוימים אין להם רכב וכשהם רוצים לבקר את משפחתם (דבר שמתאפשר לרוב רק בסופי שבוע כיוון שבשאר השבוע רוב האנשים עסוקים בעבודתם) הם מוכרחים לנסוע במונית. הנסיעה במונית יקרה מאוד ולא כל המבוגרים יכולים להרשות זאת לעצמם. כמו כן, המשפחה שלי נוהגת לצאת לטיולים בסופי שבוע, ואם לא היה לנו רכב הדבר לא היה מתאפשר. על כן, כדי לתת לאזרחי ישראל לנצל את סוף השבוע בכל אופן שיבחרו חשוב שהתחבורה הציבורית תתפקד כמו בשאר ימות השבוע.

זאת ועוד, הידעתם ששרי הממשלה נוסעים ומתדלקים בשבת על חשבון הציבור במדינת ישראל?

כן, אותם שרים שלא משנים את הסטטוס קוו במצב התחבורה הציבורית בישראל, נוסעים ברכבם שממומן על ידי כספי ציבור גם בסופי שבוע. ע"פ מאמרו של אביטל (2019), שר התחבורה ב-2017, ישראל כץ, תידלק את רכבו ב-37 שבתות מתוך 52 במהלך אותה השנה ובשבתות מסוימות אף תידלק פעמיים. בנוסף, בסרטון שמצורף למאמר שלקוח מהתוכנית "הצנרת" מצוין שחברי כנסת מהקואליציה דאז כמו אמיר אוחנה, גלעד ארדן ודודי אמסלם נסעו בשבת ברכבם לאירועי "שבתרבות" שמתרחשים בימי שבת. חלק מחברי כנסת אלה, ע"פ הסרטון, גם הצביעו נגד חוקים לטובת קיום תחבורה ציבורית בשבת. די צבוע, לא?

אני מאמין שאם חברי הכנסת והשרים יכולים לנוע ברכבם הפרטי בשבת, חלקם אף בחוצפה על חשבון כספי הציבור, הם לא צריכים לפעול נגד חוקים שמגבילים תחבורה ציבורית ביום זה.

בניגוד לדעה שלי, אנשים רבים יטענו למשל כי השבת היא יום רוחני שבו צריך להישאר בבית וכי שמירת שבת היא מצווה חשובה ביהדות. בנוסף, רבים גם מתנגדים לשינוי הסטטוס קוו בנושא ודורשים לשמרו כפי שהוא כבר הרבה זמן. במאמרה של גרין (2021) נכתב שהשבת היא יום רוחני של שחרור מהחומריות והעיסוק בה, וזהו אינו סתם יום לטיולים אלא יום שיש לשמור את קודשו. עוד הוסיפה גרין (2021) כי החלטות הממשלה מבוססות על סטטוס קוו לפני קום המדינה לפיו תחבורה ציבורית לא תפעל בשבת בכל היישובים. הדבר הזה תמוה בעיניי, האם אני אומר לציבור החרדי איך להעביר את השבת שלו? ולמה אי אפשר לעשות שינויים בסטטוס קוו ישן מלפני קום המדינה? השאלות האלה מראות שניתן להפעיל תחבורה ציבורית בשבת, שכן אין לדת את הזכות לכפות אורח חיים מסוים לציבור החילוני והלא יהודי בארץ.

לסיכום, יש מגוון סיבות שדורשות קיום תחבורה ציבורית נרחבת יותר בשבת, ובכל זאת אין ספק שהנושא רגיש ומצריך את טיפולם של נבחרי הציבור, שנוסעים אף הם בשבת על חשבוננו. כדי לתת לציבור החרדי והדתי לקיים את אורח חייו ויחד עם זאת לאפשר לשמור על הזכויות הדמוקרטיות ועל האפשרות של הציבור החילוני לבלות את השבת בכל דרך שיבחר, יש להפעיל קווי תחבורה ציבורית ביישובים בעלי אופי חילוני ברובו כפי שצינתי בהתחלה, ולא בשכונות דתיות מובהקות. כך, אולי נוכל להשיג פתרון יעיל לנושא הזה.

רשימת מקורות:

אביטל, ת. (2019). "השרים נוסעים בשבת במימון הציבור – אך מטרפדים תחבורה ציבורית". שקוף.

ארז-לחובסקי, א. (2022). "קשה עכשיו – הקלה אחר כך: על תחבורה ציבורית בשבת בראי המשפט". עיוני למשפט.

גרין, נ. (2021). "תחבורה ציבורית בשבת – למה הדתיים מתנגדים?" הידברות.

ראובן, י. (2023). "חרף הצורך החיוני, במשרד התחבורה לא מתכוונים להפעיל תחבורה ציבורית בשבת הקרובה". TheMarker.

י7 - עידו זהר

חשיבות תנועות הנוער

תנועות הנוער תמיד היו חוד החנית של הצעירים בישראל, הרבה אנשים היו לוקחים חלק גדול ומשמעותי בתנועות נוער, אך עם השנים, פחות ופחות אנשים רוצים לקחת חלק בתנועות נוער. נכון שיש הרבה אנשים שפעילים ולוקחים חלק משמעותי בתנועות אלו, אך עדיין זה לא מספיק.

קודם כל, הרבה מהצעירים חושבים שלהיות בתנועות נוער זה "מביך" או "ילדותי", אך מהניסיון האישי שלי, בתור מישהו שפעיל מאוד בשתי תנועות חזקות, מש"צים וצופים, אני יכול להעיד מהחווייה האישית שלי וגם מסיפורים ששמעתי, החוויות שרוכשים פה, הן חד פעמיות ולא ניתנות להישג במקומות אחרים. אולי בהתחלה זה מרגיש כאילו אתה בא לסתם פעולה ואתה עובר שם משחקים ותכנים, אבל בפועל, אתה לומד המון ורוכש ערכים מנהיגותיים שחבל לפספס. כלומר, עצם ההצטרפות לתנועות נוער מביא לך המון ערכים וכישורים כמו: התפתחות אישית, קשרים חברתיים חדשים והיבטים שונים על אנשים בסביבה, פיתוח כישורי מנהיגות והובלת קבוצה, מעורבות חברתית וצבירת חוויות וזיכרונות בלתי נשכחים. על פי המאמר "היתרונות של הרשמה לתנועת נוער" (חזיזה 2021), עקב ההרשמה שלך לתנועת נוער זה מפתח אצלך מספר דברים: תרומה להתפתחות האישית - השתתפות בתנועות נוער מעודדת אצל הנרשם תכונות חזקות כמו אחריות, יושרה וחוסן. יתרונות בקשרים חברתיים - מדובר בפעילויות המאפשרות לנרשם להכיר חברים חדשים, בעלי עניין משותף ותחביבים דומים. מעורבות קהילתית - בתנועות אתה גם מתנדב למען הקהילה, עושה שירות קהילתי ועוסק בפעילות התנדבותית, זה מלמד אותך תמיד לעזור לאחר. צבירת חוויות וזיכרונות - עצם זה שאתה עובר את הפעולות, הטיולים והמסעות, אתה לוקח מכל אחד מהם את הדברים הכי טובים, אשר הופכים לזיכרונות ולחוויות שלך שתיזכר בהם בעוד כמה שנים.

כמו כן, אם בתור ילדים אנו נמצאים במסגרת תנועתית, אנו נהיה רגילים למסגרות יותר רציניות כמו צבא ועבודה. אם בתור ילדים יצאנו לטיולים בשטח, צברנו כישורים מנהיגותיים אז נוכל לתפקד טוב בצבא, לעומת ילדים שלא חוו חוויות כמו שלנו. כמו שרשום במאמר "מאבק תנועות הנוער ברעננה: נוער ללא מסגרת ילך לאיבוד" (מנדלוביץ' 2020), גל לוי מרעננה מספר כי הוא הצטרף לצופים בכיתה ד', לאורך כל שנותיו בצופים גל פעל, על אף היותו על הרצף האוטיסטי, והוא הפך לדמות מוערכת ואהובה בשבט וברעננה. הוא מספר גם: "היום, בתור בחור בשכב"ג, אני כבר לא חושש מכלום. הצופים גרמו לי להיות אדם יותר חברותי. על החברים בצופים אני יכול לסמוך. יש לי הרבה ביטחון עצמי וחלק מזה זה לחלוטין בזכות התנועה. אני מרגיש מיוחד בתנועה, כולם מעריכים אותי ואוהבים אותי. הם כמו משפחה בשבילי". כלומר, מי שלא חווה בילדותו את החוויות שחווים בתנועות נוער, לא יחווה את ה"עולם האמיתי" כשהוא מבין באמת את הערכים שעליהם העולם מושתת.

בנוסף, מי שהיה בילדותו בתנועת נוער, יש לו רצון וסיכויי טוב יותר להתקבל ליחידה קרבית בצה"ל, כך שעצם ההתנסות שלך בטיולים בשטח, מסעות, סמינרים, וגם כישורי המנהיגות שרכשת, נותנים לך את הרצון להתקבל ליחידה קרבית, וגם מגדיל את הסיכוי להתקבל לאחת כזו. ניתן לראות זאת במאמר "סקר:

בוגרי תנועות הנוער קרביים יותר" (אתר משרד מערכת הביטחון 2018), נערך סקר ובו בדקו את שיעורי ההתגייסות ליחידות קרביות של אנשים שהיו בתנועות נוער בילדותם ובנעוריהם. שיעור המפקדים ביחידות קרביות של אנשים שהיו בתנועות נוער הינו פי 1.6 בקרב גברים ופי 1.8 בקרב נשים. שיעור דומה נמצא גם באנשים שיצאו לקורס קצינים והיו בערבם בתנועות נוער, פי 1.8 בקרב גברים ופי 2.3 בקרב נשים.

נכון, יש המון אנשים שנמצאים בתנועות נוער, חלקם אפילו בכמה תנועות במקביל (כמוני), אבל זה לא מונע מאיתנו לנסות להגיע למקסימום, שכמה שיותר בני נוער יקחו חלק פעיל ומשמעותי בתנועות הנוער השונות, יחוו חוויות, ירכשו כישורים וערכים. לפי המאמר "מספר התלמידים החברים בתנועות נוער גדל במאה אלף בתוך עשור" (נכון לשנת 2016), חל גידול של כמאה אלף תלמידים אשר לוקחים חלק באחת מתנועות הנוער - עלה מ-150,400 ב-2006 ל-248,600 ב-2016. זה הרבה וזה מכובד, אך הרצון שלנו אמור להיות יותר מזה, למשל היום, כשעברו שמונה שנים מתאריך פרסום המאמר, היה צפוי שיעלו עוד לפחות שבע מאות אלף אנשים נוספים בתנועות הנוער, בייחוד אם חושבים על העובדה שכאשר מסיימים ללמוד, מסיימים גם את חלקך בתנועות נוער (לא כולל את אלו שהולכים לשנת שירות בתנועות השונות).

לפיכך, אני ממליץ לכמה שיותר אנשים לבוא ולהצטרף לתנועות נוער, משום שזה מרחיב את מאגר הכישורים שלך, מרנה ערכים, יוצר קשרין חברתיים שלא ציפית להם, תרומה קהילתית והמון - נותן תחושת סיפוק, מרחיב אופקים בעתיד הלא כל כך רחוק - צבא, יותר עדיפות ליחידות קרביות, וגם יותר רצון שלך ליחידות קרביות. כמו כן, רק אם אתה בתנועת נוער אתה באמת מבין את הערכים שהעולם מושתת עליהם, ויכול גם להוביל קבוצה אחרך.

רשימת מקורות:

חזיזה, ג. (2021). "היתרונות של הרשמה לתנועת נוער". thepositiv.

שטיינמץ, מ. (2016). "מספר התלמידים החברים בתנועות נוער גדל במאה אלף בתוך עשור". walla.news.

מנדלוביץ, ע. (2020). "מאבק תנועות הנוער ברעננה: 'נוער ללא מסגרת ילך לאיבוד'". raanana.mynet.

מערכת אתר משרד הביטחון. (2018). "סקר: בוגרי תנועות הנוער קרביים יותר". אתר משרד הביטחון.

7 - עמית אוקמיאנסקי

שינוי שיטת ההיבחנות

מערכת החינוך במדינת ישראל, כמו ברוב המערכות החינוכיות בעולם, משתמשת במבחנים ככלי להערכת היכולת והידע של התלמידים. תלמידים רבים מוצאים את עצמם נתונים ללחץ נפשי קשה, מכיוון שהם רוצים להצליח והמבחנים לא תורמים לשיפור הרגשתם, אלא מחמירים את מצבם. מכאן עולה שאלה

חשובה: האם המבחנים באמת חיוניים ככלי להערכת היכולת או הידע של התלמידים או שהמבחנים הם תופעה מסורתית שגויה שמורידה מאיכות החינוך ומאיכות התלמיד?

חרדה היא תגובה נפשית ופיזית למתח, וכוללת תחושות של פחד ודאגה, כמו גם תסמינים גופניים כגון דופק מהיר והזעה. כאשר תלמידים חווים חרדה, זה יכול להשפיע על תפקודם בלמידה, בריכוז וביכולת להפיק את המרב מהחומר הנלמד. הלחץ הנפשי מהמבחנים יכול להוביל להתקפי חרדה, שהינם חוויות קשות המשפיעות לרעה על המצב הנפשי והפיזי של התלמידים.

לדעתי, צריך ואף חייב לשנות את השיטה שבה קובעים את הישגיהם של התלמידים ובודקים את הידע שלהם כך שהם לא יהיו נתונים ללחץ נפשי שעלול לפגוע בהם ובהצלחתם.

אחד הנימוקים המרכזיים כנגד שימוש במבחנים ככלי להערכת הישגי תלמידים הוא השפעתם הנפשית השלילית על התלמידים. המבחנים בבית הספר מתעסקים בזיכרון התלמיד וביכולתו לשמור מידע בזיכרון הקצר לאחר התעסקות עמוקה בו, מה שרק בודק את זיכרון התלמיד ולא באמת מלמד אותו את החומר הנלמד. פירסט (2016) מוסיפה ואומרת כי התלמידים משננים את החומר מה שאכן גורם לביצועים גבוהים בטווח הקצר אך בטווח הארוך הביצועים נהיים נמוכים כי אין באמת למידה בשינון אלא רק זיכרון. ניקח לדוגמה אותי, אישית את החומר של היסטוריה משנה שעברה אני לא יודעת בכלל ואני בטוחה שלמרות שקיבלתי מאיות בהיסטוריה בכל המבחנים שהיו לי, אם יבחנו אותי עכשיו כנראה אני לא אדע את החומר ולא אצליח במבחן.

בנוסף, הלחץ הנפשי המתלווה למבחנים והדאגה מהציון פוגעים בתלמידים ומקשים עליהם להתרכז ולהפיק את המרב מהלמידה. שמש (2015) מציינת כי ככל שתלמידים חושבים יותר על הציונים שהם יקבלו, כך הרצון שלהם ללמוד יורד וכתוצאה מכך גם הביצועים שלהם נפגעים. גרפינקל (2022) מוסיף ומדגיש כי תלמידים מבצעים טוב יותר ומביעים עניין רב יותר במשימות לימודיות כאשר הם מקבלים משוב מילולי במקום ציונים. כאשר התלמידים מקבלים גם משוב מילולי וגם ציונים, הם נוטים להתעלם מהמשוב ולהתמקד בציונים בלבד, מה שמשפיע לרעה על ביצועיהם.

כמו כן, הלחץ המוגבר שנובע מציפיות המורים וההורים עלול להוביל לבעיות נפשיות כמו חרדה. מה יקרה אם התלמיד יקבל ציון לא טוב ויאכזב את המורים וההורים שלו? הרצון לא לאכזב אף אחד ולהיות תמיד מוצלח מוביל ללחץ נפשי עצום ולהרגשה של חובה להצליח. משרד החינוך חייב לשאול את עצמו האם זה באמת מה שהוא רוצה - תלמידים עם בעיות נפשיות שמשפיעות וישפיעו עליהם לאורך חייהם, רק כדי לקבל ציונים טובים? רפאלי (2014) ממליצה להפחית את המשקל של הערכת הישגים באמצעות מבחנים כדי להקל על הלחץ הנפשי ולהגביר את הישגי התלמידים. אקח לדוגמה חברה טובה שלי, מאוד חשוב לה לקבל ציונים גבוהים ולכן נמצאת תמיד בלחץ גבוה לפני בזמן ואחרי מבחנים. לפני כשלושה חודשים היה לה מבחן במתמטיקה וכאשר עשתה אותו לא הצליחה לפתור אותו בשל הלחץ והיא מאוד נבהלה שלא הצליחה והמחשבה האובססיבית והמפחידה על הציון שתקבל ועל הציפיות שיש לכולם ממנה מאוד הלחיצה אותה עד לרמה שהיא קיבלה התקף חרדה באמצע המבחן וכתוצאה מכך לא הצליחה לסיים אותו ואכן קיבלה ציון לא טוב מה שביאס ואכזב אותה מאוד.

זאת ועוד, המבחנים מוגבלים בזמן - כך קשה לתלמידים להתרכז במבחן, כי הם יודעים שהם מוגבלים בזמן וחייבים לסיים את המבחן במועדו ולכן הם רק מרוכזים בזמן במקום בפתירתו. אמנם יש את הפתרון של "תוספת זמן", אך לפעמים גם הוא לא מספיק. יש גורמים רבים לכך שייקח לתלמידים זמן רב יותר לפתור את המבחן, כמו הלחץ, בעיות אישיות והסביבה. גם תוספת זמן של 25% לא תמיד מספיקה. כאשר התלמידים אינם מצליחים לסיים את המבחן בזמן, הציון שלהם נפגע, מה שמוביל ללחץ נוסף ולבעיות נפשיות.

יתרה מזאת, הלחץ הנפשי שהתלמידים חווים במהלך המבחנים מוביל לאיבוד זמן לעצמם ולפעילויות חברתיות ומשפחתיות. תלמידים שמתמודדים עם לחץ נפשי גבוה נמנעים מלהנות מהזמן החשוב הזה, ולכן הם יכולים למצוא את עצמם במצב של בידוד חברתי. לחוסר הזמן האישי והחברתי מתווספת גם אי היכולת לממש את עצמם במגוון פעילויות חינוכיות וחוויות חברתיות. הפסקות פנאי חשובות להתפתחותם הרוחנית והחברתית של התלמידים. עם נטישת הזמן האישי והחברתי עקב הלחץ הנפשי התמידי, יכולות התלמיד להתמודד עם דרישות היומיום ולהתפתח בכלליות נכשלות. לדוגמה, שנה שעברה כאשר הייתי תמיד בלחץ עצום ממבחנים לא היה לי זמן לחברות ומשפחה, וזה הוביל אותי למצב שהייתי לבד במשך כמה חודשים עד שהחלטתי שאני משנה את זה ושמה את הלחץ בצד ומכירה חברות.

ישנם אנשים הטוענים כי המבחנים בבית הספר דרושים על מנת לבחון את הידע של התלמיד ועל מנת לוודא שהתלמיד באמת לומד ואולי הם באמת צודקים, חשוב לבדוק האם התלמיד לומד ואת רמת הידע שלו אבל האם בדיקת ידע התלמיד צריכה לבוא על חשבון מצבו הנפשי? יש אפשרויות רבות לבדוק את ידע התלמיד בדרכים לא מלחיצות כמו עבודות, בחנים קטנים, או אפילו משחק בכיתה שבדוק את הידע וחבל להלחץ את התלמיד עם מבחן ולהסתכן שהלחץ יפגע בציון שלו. מעבר לכך, ישנם את כל הסיבות שציינתי קודם היכולות להשפיע לרעה על ציון התלמיד וכך ה'ציון' שלו במבחן לא באמת מבוסס על הידע שלו מה שהורס לתלמיד. בעצם, באמצעות האפשרויות השונות שציינתי מקודם להערכת התלמיד ניתן להימנע מלהלחץ את התלמידים עם מבחנים ולהפחית את הסיכון שהלחץ יפגע בציון שלהם.

מתוך המאמר עולה כי המבחנים במערכת החינוך לא תורמים לתלמידים ואפילו הורסים להם ופוגעים בהם במקום לעזור להם. המבחנים גורמים ללחץ נפשי ופוגעים באיכות הלמידה, ומשום כך ניתן להסיק כי המבחנים לא חיוניים במערכת החינוך וניתן לבטל אותם או לבחון דרכים חלופיות להערכת הישגים שיאפשרו לתלמידים ללמוד בצורה יעילה יותר וללא הלחץ הנפשי המזיק.

רשימת מקורות:

גרפינקל, א. (2022). "התמונה כבר ברורה: שיטת הציונים עושה יותר נזק מתועלת". הארץ.

פירסט, א. (2016). "כן מבחנים, אבל לא כאלה". הגיע זמן חינוך.

רפאלי, ו. (2014). "מבחנים, ציונים ורווחה פסיכולוגית". מס"ע.

שמש א. (2015). "ציונים במבחן – למה בכלל צריך אותם?". הגיע זמן חינוך.

אימוץ כלבים

אנשים רבים מחפשים לצרף כלב למשפחתם ומתלבטים האם הדרך הנכונה עבורם היא באמצעות אימוץ הכלב מעמותות או כלביות למיניהם או דווקא באמצעות רכישת הכלב ממגדלי הכלבים. אימוץ הכלבים נמצא בשנים האחרונות בירידה משמעותית בישראל ובעולם כולו. מהנתונים של מרכז תנו לחיות לחיות בכפר רות ניתן לראות כי היו סך הכל 347 אימוצים בשנת 2019 לעומת 229 בלבד בשנת 2022.

מה הסיבות, אם כן, לירידה באחוזי האימוץ? אחת הסיבות היא קושי כלכלי. גידול כלב זה עסק אשר דורש השקעה כספית לא קטנה ורבים מהאנשים חוששים שלא יעמדו בנטל כלכלי זה. סיבה נוספת היא תעשיית גידול הכלבים הגזעיים. אנשים מעדיפים לרכוש גזע קטן, כדוגמת שיצו, שנתפס בעיניהם כחמוד, נקי, לא תופס הרבה מקום, אינסטגרמי.

אולי ישנם כאלה שמתלבטים בין אימוץ לרכישה אך אני אישית סבורה כי קיימת רק דרך אחת לצרף כלב למשפחה והיא על ידי אימוץ, מהנימוקים הבאים: ראשית, ישנן כמויות גדולות של כלבים בכלביות ומקלטים למיניהם. לרשות הכלביות והמקלטים משאבים מוגבלים לטיפול בכלבים האלה ולכן כל יום מומתים עוד ועוד כלבים בגלל העדר מקום בשבילם או יכולת לטפל בהם. אימוץ הכלב מכלבייה הוא בגדר הצלת חיים עבור אותו הכלב. הכלביות עמוסות עד אפס מקום ולמרות הרצון לטפל בכל הכלבים חסרי הבית, היכולת לעשות זאת מוגבלת ולכן נאלצים לדלל את כמות הכלבים על ידי המתתם. כל כלב שמאומץ עבורו זאת מתנת חיים. כלב כזה יהיה חבר נאמן ומלא אהבה למשך כל חייו מתוך הכרת התודה על אימוצו. לפי המאמר: "רשיון להרוג: אלפי כלבים מומתים בישראל בשנה" ישנם בין 2000 ל-3000 כלבים המומתים בשנה עקב מספר נמוך של אימוצים.

שנית, אימוץ הכלב מתוך כלבייה או מקלט מאפשר להתאים בצורה מדויקת את אופי הכלב הדרוש לבעליו שכן האנשים אשר מטפלים בכלבים האלה מכירים כבר היטב את אופיים, התנהגותם, יכולים להסתדר עם אנשים או בעלי חיים נוספים. דבר זה מונע מצבים בהם יש חוסר התאמה בין הציפיות של המאמץ מהכלב לבין המציאות ומצמצם את הסבירות כי הכלב ינטש בעתיד בגלל חוסר התאמה לביתו החדש. אני אישית אימצתי את כלבתי, טינה, מעמותה שמטפלת בכלבים נטושים עד שמוצאים להם בית חם. אנשי העמותה עזרו להתאים בין טינה לדרישות הספציפיות של משפחתנו ולכן הייתה התאמה מלאה בין הציפיות שלנו למציאות וטינה התאימה לנו בצורה מושלמת מהרגע הראשון. לפי המאמר: "צריכים לדבר על זה: נטישת כלבים" ישנה מגמה מדאיגה של עלייה בנטישת כלבים בשנים האחרונות, והסיכוי לכך עולה כאשר לא נעשית התאמה טובה בין הכלב למשפחה, בטרם הכלב מצטרף למשפחה.

סיבה נוספת שבגללה קיימת העדיפות לאימוץ כלבים היא שכלבים הנמצאים בכלביות והעמותות השונות מקבלים ליווי וטיפול רפואי צמוד כך שמצטמצם הסיכוי לאמץ כלב עם בעיות רפואיות שלא ידועות מראש ולכן ניתן לצפות מראש מה הטיפול שידרש לאותו הכלב.

בנוסף, הכלבים שמאומצים לרוב מגזעים מעורבים וכך יורד הסיכוי למחלות תורשתיות שאופייניות לגזעים ספציפיים. כך למשל כלבים גזעיים מסויימים נוטים לסבול יותר מבעיות גב או מפרקים, מחלות כלייה ועוד. בנוסף לכך, הכלבים בכלביה ועמותות שונות לרוב נמסרים לאחר אילוף בסיסי, דבר שמונע התנהגויות לא רצויות בסביבה הביתית ומצמצם את הסיכוי שכלב כזה יינטש או יוחזר לכלביה. לפי המאמר: "כלב מי שקונה" דווקא כלבים מעורבים לרוב בריאים יותר ולא נוטים לסבול ממחלות תורשתיות שאופייניות לגזע.

בניגוד לאנשים שמעדיפים לאמץ כלבים, ישנם אנשים שמעדיפים לרכוש כלב תמורת תשלום מסיבות שונות ומגוונות. הם טוענים כי רכישת כלב מאפשרת לבחור גזע בעל תכונות ידועות מראש ומתאימות למשפחה הספציפית כגון: סוג הפרווה, גודלו ואופיו של הכלב. לדבריהם כלבים אשר מגיעים ממקלטים סובלים לעיתים קרובות מבעיות התנהגותיות ורפואיות וכן עברם של כלבים אלה אינם ידוע, מה שגורר בעיות שונות אצל הכלב. אנשים אלה גם אינם ראים קשר בין רכישת כלב לבין גורלם של הכלבים הנמצאים בכלביה.

לפי דעתי, טענות אלה לא מצדיקות העדפה של רכישת כלב על פני אימוץ. ראשית, בכלביות השונות יש מגוון עצום של כלבים מכל מיני מינים וסוגים, ותמיד ניתן למצוא אפשרויות רבות היכולות לענות על הדרישות הספציפיות של המשפחה כגון: גודלו וסוג פרוותו של הכלב. בנוסף, יש לקחת בחשבון שגם "בתורשה" יש לפעמים הפתעות ולעיתים הכלב גדל ומתפתח בצורה מעט שונה מהציפיות הנובעות מהגזע הספציפי.

את אותם אלה אשר מודאגים מאופיו הבלתי צפוי של הכלב אשר אומץ מהכלביה, ניתן דווקא להרגיע בכך שלרוב המטפלים בכלביות דווקא מכירים היטב את האופי של הכלב מתוך היכרות עמוקה איתו, ויכולים להמליץ על הכלב המתאים ביותר עבור המשפחה.

דווקא כאשר רוכשים כלב, עלולים להיות מופתעים יותר מאופיו בהמשך, שכן גזע ספציפי לא בהכרח מבטיח אופי מסויים, ואין היכרות מוקדמת עם הכלב על מנת לדעת איך יתנהג בהמשך. כמו כן, גם הטענות לגבי כך שרכישת כלב מאפשרת לוודא כי מקבלים גור בריא וללא בעיות רפואיות מופרכת לחלוטין.

דווקא בכלביות השונות הכלבים זוכים לטיפול נדרש בניגוד למצב אצל מגדלי הכלבים וניתן הרבה פעמים לטפל בבעיות התנהגותיות שמתגלות מראש על ידי אילוף מתאים. אנשים המצדדים ברכישת כלב מתעלמים לחלוטין מכך שפעולתם גורמת נזק אדיר לכלבים אשר כבר נמצאים בכלביות.

רכישת כלב למעשה דינה מוות לכלב אחר אשר נמצא בכלביה או מקלט מכיוון שלכלביות ועמותות משאבים מוגבלים לטיפול בכלבים והן אינן מסוגלות לטפל ולהכיל כל כלב אשר מגיע אליהן. עקב כך מספר רב של כלבים מומתים מידי יום עקב חוסר יכולת לטפל בהם. בנוסף, תעשיית הכלבים היא תעשייה אכזרית ורבים מהקונים לא מודעים לכך שהגורים החמודים מוחזקים בתנאים מחפירים ואימותיהם נאלצות להמליט שוב ושוב עד שכבר אינן מסוגלות ואז הן נזרקות וננטשות למות. רכישת גר "אינסטגרמי" לא שווה את ההתעללות שבעלי חיים אלה עוברים.

לסיכום, שלל הנימוקים אשר הצגתי בפניכם מדגישים את החשיבות הרבה שקיימת באימוץ כלבים וזוהי הדרך היחידה והראויה לצרף כלב למשפחה. אני ממליצה לכל אדם אשר רוצה לצרף למשפחתו כלב, לקחת בחשבון את החשיבות הרבה הקיימת באימוץ ולא להתפתות לקנות כלב רק כי הוא מגזע ש"מצטלם" יפה. כל אחד מכם, הקוראים יכול לשנות חיים עבור כלב מתוך שרק רוצה לחוות אהבה, ובכך להציל חיים.

רשימת מקורות:

גרופר, י. (2017). "עונשם של הכלבים הגזעיים". מכון ויצמן למדע.
הניג, ח. (2023). "כלב לא קונים, כלב מאמצים!". gov.il.

סלוניקי, א. (2023). "צריכים לדבר על זה: נטישת כלבים". חיותא.

שודייב, א. (2018). "כלב מי שקונה". mako.

שלום, ע. (2022). "רשיון להרוג: אלפי כלבים מומתים בישראל בשנה". ynet.

י 1 - נועה טרוסט

הרדיפה לשלמות כמודל היופי בקרב בנות נוער

כמה פעמים גללתן ברשתות החברתיות כמו "אינסטגרם" או "טיק-טוק" וחשבתן לעצמכן: "הלוואי והייתי נראית כמוה" או "איזה מושלמת היא, אני לעולם לא אראה כמוה".

האם את מסוגלת לעמוד מול המראה ולהגיד: "אני אוהבת את עצמי כמו שאני ולא מעוניינת להשתנות" מבלי לדמיין תוך כד"י התבוננות במראה, תמונות של דוגמניות או משפיעניות שהיית רוצה להיראות כמוהן?

בימינו, מודל היופי הבלתי ניתן להשגה והרדיפה אחריו מאוד נפוצים. קשה יהיה למצוא אדם אשר אינו חפץ להיראות כמו הדוגמנים והדוגמניות המופיעים בפרסומות המשודרות בטלוויזיה, בשלטי החוצות ברחובות או ברשתות החברתיות. "אידאל היופי המעוות שעל פיו החברה שלנו פועלת, לפיו כמה שיותר רזה כך יותר טוב, לא מותיר ברירה אלא לכופף את הראש וללכת עם העדר" (גור, 2019).

מודל היופי לא באמת השתנה לאורך השנים האחרונות. אמנם, בוודאי שמתם לב שחברות הפרסום מפרסמות מידי פעם דוגמניות במידות גדולות, דוגמניות עם ורטיגו, אוטיזם וכו' אך בפועל, בעיניי, זו הצגה זיוף אשר נועדו כדי להרשים, להשלות ולהשתיק את הציבור, כמי שאומרות: "שימו לב, אנחנו מציגים סוגים שונים של מבני גוף, כך שלא צריכות להיות לכם תלונות".

בפועל, בנות נוער רבות עוסקות באופן תמידי בנושא הנראות החיצונית. לאורך כל היממה ולאורך כל השבוע הן סובבות סביב השאיפה לשלמות. הרדיפה אחר מבנה הגוף הזה שמוצף ברשתות החברתיות, במחשבה שאולי כך יצליחו להידמות לדוגמנית שמופיעה שם.

"מחקרים שונים מצאו כי ככל שזמן השימוש ברשתות החברתיות עולה, כך עולה גם הסיכון לחוות ירידה בדימוי גוף, ובעקבות זאת ירידה בבריאות הנפשית ושביעות הרצון מהחיים." (היימן וכהן, 2022). נערות בגיל ההתבגרות נאלצות להיכנע למוסכמות והנורמות החברתיות אליהן נחשפו ברשתות החברתיות אשר רומסות את הבטחון העצמי שלהן ואף שולטות בחייהן. החשיפה לדוגמניות ברשתות החברתיות, גורמת לנערות רבות קנאה ורדיפה אחר השגת ה"גוף המושלם" ואף ביצוע פעולות מסכנות חיים בכדי להגיע אל היעד הנכסף.

מודל היופי המוצג ברשתות החברתיות רחוק מהישג ידן של מרבית בנות הנוער עד כדי בלתי אפשרי. איפור, תאורה, פילטרים והבעיה הגדולה מכולן – ליטוש תמונות. שימוש בתוכנות פוטושופ ועיצוב אשר יוצר פער בלתי מושג בין האידיאל למציאות. גור (2019): "לצד הרזון המוגזם, החלו להשתמש בפוטושופ, שאפשר למפרסמים להצר עוד יותר את היקפיהן הצרים מידי מלכתחילה של הדוגמניות". משפיעניות הרשת, דוגמניות וחברות הפרסום יוצרות תמונה לא מציאותית בה רוב הנשים רזות, בעלות עור חלק, שפתיים מלאות, עיניים גדולות ובגדים שתמיד מחמיאים. זו מציאות לא הגיונית ובלתי ניתנת להשגה. חוסר האמינות והמהימנות של התמונות המועלות ברשתות החברתיות גורם להשפעה שלילית בקרב בנות הנוער. בעקבות התכנים המוצגים ברשת, נערות רבות עומדות מול המראה ורואות רק את הדברים שהן לא אוהבות בעצמן.

תחקיר שפורסם במגזין הוול סטריט אודות המחירים הנפשיים הכבדים אותם משלמים בני נוער בעקבות השימוש ברשתות החברתיות מצא כי: 40% מבני הנוער חווים השפעות שליליות כתוצאה מהשוואה חברתית בזמן השימוש ברשת ו-32% מהמתבגרים שהרגישו רע עוד קודם לגבי הגוף שלהם, הרגישו עוד יותר רע לאחר השימוש ברשת. בנוסף, יותר מ-50% מבני הנוער חשו חוסר ביטחון לגבי דימוי הגוף שלהם לאחר שעקבו אחר משפיעני רשת באינסטגרם (היימן, וכהן, 2022). לאור זאת, לדעתי יש לפעול בהקדם לאיזון וקירוב הדברים למציאות אמיתית וברת השגה.

במציאות, לא כל הנשים בעלות מבנה גוף זהה, העור לא תמיד חלק ומתוח והבגדים לא בהכרח מתאימים למבנה הגוף. המצג השקרי ברשתות הוא זה שגורם לפיתוח דימוי גוף שלילי בקרב נערות רבות ולחוסר ביטחון עצמי אשר מתבטא בתחומי חיים רבים כמו חוסר היכולת ליצור קשרים חברתיים, הימנעות מבילויים ואף להוביל למקרים מסכני חיים תוך כדי ניסיונות לשנות את המראה. ההשפעות הפיזיות מתבטאות בהפרעות אכילה קלות עד קשות אשר יכולות להוביל אף למוות. דוגמה לכך היא הדוגמנית קארין באומן ז"ל, אשר נפטרה במאי 2023 כתוצאה מהפרעות אכילה, התמודדה בחייה עם הרבה אמירות של אנשים בתחום אשר הובילו אותה למצב קיצוני של הפרעות אכילה והרעבה עצמית כבר בגיל 22. "היא הייתה במידה 36-38 וכשהגיעה לחו"ל הבטיחו לה עתיד מזהיר אם תרד מידה". (ברקן בתוך בן ארי, 2023). כלומר, התפיסה של החברה לגביי מודל היופי, גרמה לה להגיע למצב קיצוני שכזה. ולצערנו, קארין היא לא היחידה שנפגעה מכך. גם נשים ובנות נוער רבות מתמודדות כיום עם מודל גוף ירוד וקשיים נפשיים.

לכן אני פונה אליכם, הקברניטים של חברות הפרסום, אנא מכם, הפסיקו לעודד את הרדיפה אחר השלמות, הרזון ומודל היופי הבלתי ניתן להשגה. הציגו גם דוגמניות "רגילות" פלאס סייז, דוגמניות עם ורטיגו ובעלות מבנה גוף שונה. אל תלטשו את התמונות בצורה שגורמת לדימוי גוף ירוד בקרב בנות הנוער הבוחנות את הדוגמניות.

נוסף על כך, אני פונה גם למשפיעניות הרשת, אנא הציגו תמונה מציאותית יותר שתגרום לבנות הנוער להזדהות איתכן. הציגו מציאות שבה לא קמים בבוקר עם שיער מושלם ופנים חלקות, מתוחות וללא קמטים. אל תערכו ותלטשו את התמונות שלכן.

פניה נוספת היא להורי בני הנוער. צרו בבית שיח בריא אשר מעודד לקבל ולאהוב את עצמנו כפי שאנו. עודדו קבלת כל סוג מבנה גוף באשר הוא, גם אם הוא שונה משלנו. בנוסף, נסו ליצור קירבה עם ילדכם בכדי שבמידת הצורך ירגיש בנוח לפנות אליכם והכי חשוב שמשו דוגמה אישית.

יתר על כן, אני ממליצה על ביצוע ריענון לחקיקה שנעשתה בשנת 2012 בדבר "חוק הדוגמניות הרזות" אשר אוסר על העסקת דוגמניות שסובלות מתת משקל ואשר דורש לציין באם נעשה פוטושופ בתמונות שפורסמו. כיום החקיקה הזו לא נאכפת ואני ממליצה לבצע פעולות אכיפה. משפיעניות רשת, חברות פרסום או כל גוף המעלה תמונות שעברו עריכה וליטוש ולא ציינו זאת על גבי התמונה, ייקנסו על כך. הדבר יכול לעזור רבות לבנות נוער כאשר הן מבינות שהתמונה בה הן מתבוננות לא מציאותית. במצב כזה, לא תיווצר פגיעה בדימוי הגוף שלהן ותהיה הכרה בעובדה שאין מודל יופי מושלם.

מנגד, חברות הפרסום יכולות לטעון כי לכל תקופה יש את מודל היופי שלה ואין פסול במודל היופי הנוכחי שהן מפרסמות. הם טוענים כי אנו חברה צבועה. מודל היופי הנוכחי מוכר ואילו דוגמניות "רגילות" או מיוחדות באופן חריג, לא. חברות הפרסום צודקות באופן חלקי. אכן יש מידה של צביעות בקרבנו אבל מחובתנו לקחת בחשבון את הנזקים וההשלכות על בנות הנוער. השלכות שאף יכולות להשפיע ולשנות חיים שלמים.

חלה חובה עלינו כחברה, לקדם יופי בריא, לעודד ביצוע פעילות ספורט אשר תיצור נפש בריאה בגוף בריא, לאהוב את עצמנו כפי שאנחנו מבלי לבצע השוואות לדוגמניות או לתמונות ברשתות החברתיות שאנו לא בטוחים אם הן אמיתיות. לאהוב את עצמנו אהבה אמיתית שלא תלויה בדבר, שלא תלויה במודל היופי.

גם אני כמו רבות מבנות הנוער כיום, מושפעת מהרשתות החברתיות, מבצעת מידי פעם השוואות לדוגמניות ומשפיעניות רשת ומייד חושבת על מה שאצלי לא נראה כמו אצל הדוגמנית ומה עליי לעשות בכדי להשיג את מודל היופי הזה ולעיתים נוצר תסכול סביב הנושא. לכן, אני חושבת שחשוב להציג ברשתות החברתיות מגוון של נשים בעלות מבנה גוף שונה, בכדי שכל אחת תוכל להזדהות עם מבנה גוף הדומה לשלה, או לפחות לראות כי יש מגוון רחב של דוגמניות. דבר זה יתרום רבות לדימוי ולביטחון העצמי של כל אחת ואחת מאיתנו.

כעת, אני פונה אלייך. את, שקוראת את המאמר שלי ברגעים אלו, זה בסדר אם את רוצה להיות להיות גרסה טובה יותר של עצמך, לשנות ולשפר דברים שמפריעים לך, כל עוד את שולטת בתהליך והתהליך לא שולט בך. תאהבי את עצמך בכל זמן ושלב בחיים וקבלי את עצמך תמיד.

"קבלה של העצמי האמיתי שלך מקרינה יופי טבעי שלא ניתן לדללו או להתעלם ממנו". (מרבולי, ח.ת.)

רשימת מקורות:

ברקן, ע. בתוך בן ארי, ד. (2023). עדי ברקן על קארין באומן ז"ל: "הבטיחו לה עתיד מזהיר אם תרד מידה". מגזין את.

גור, ע. (2019). אידיאל היופי המעוות והשפעתו על חיינו. חכמת נשים.

היימן, ש, כהן, ע. (2022). דימוי גוף (עצמי) בעידן הרשתות החברתיות. בית קוגניטיקה

מרבוליס. (ח.ת.)

הקבוצה הגזענית של המדינה

שמי נועם, שוער כדורגל, אוהד של מכבי חיפה, ונער שכל חייו מעורבים בענף הספורט הפופולרי ביותר בארץ.

זה מתחיל באופי. כדי להיות שחקן כדורגל אתה חייב לאהוב את הענף עד כדי כך שתוכל להקריב הכל למענו: לימודים, חברים, בילויים ולפעמים גם מקום מגורים. ממשיך באימונים אינטנסיביים - בכל רגע פנוי לקיים אימון בנוסף למסגרת האימונים הקבועה (בין אם אימון כדורגל, חדר כושר, שחייה ואפילו רק מתיחות) ומסתיים בשגרה והרגלים ספורטיביים - אוכל מזין, שינה טובה, צפייה ולמידה ממשחקי כדורגל ועוד...

נוסף על כך, כל ההשתתפות דורשת אמצעים כספיים רבים: מנוי שנתי בסך אלפי שקלים, נעליים חדשות וכפפות בכל כחצי שנה, ביגוד טרמי לשוערים נגד פציעות, מחנות אימון, ציוד רפואי מיוחד ועוד רשימה ארוכה. כל זה בשביל להיות שחקן מקצועי בעתיד, וכלום לא מובטח. תארו לכם שאחרי כל המאמצים הפיזיים, הנפשיים, הכספיים, ההקרבה וההשקעה, אתם מקבלים נהמות וקללות בגלל עצם היותכם חלק מאוכלוסייה מסוימת. כל מה שהתכוננתם אליו יותר מעשור, באופן יומי, מתנקז לשנאה קשה כלפיך כי אתה יוצא דופן במקום בו אתה נמצא. אני כותב את הטקסט הזה מנקודת המבט שלי, לבן עם עיניים בהירות. מעולם לא חוויתי גזענות ומקווה שלעולם לא אחווה, לא יודע איך זה משפיע ומרגיש במהלך משחק, אך אני ער לתופעה ומסתכל עליה מבחוץ.

אז מה היא בכלל גזענות? לדברי שנהב (2009), גזענות נובעת מהמילה גזע - מושג מדומיין ומומצא שמקורו במדע הביולוגיה במאה ה-18. לטענתו, בעקבות הביולוגיה החלו רופאים להסביר נחיתות או עליונות של קבוצות באמצעות דמיון השיח על הגזע - כך הוצדקו הבדלים בין קבוצות חברתיות ותרבותיות. הבדלים אלו אומנם השתנו מאז אך הם עדיין מורגשים, כאשר בתחומים מסוימים אף התגברו ובתחומים אחרים גם התפתחו.

במגרשי הכדורגל ישנה תופעה שהולכת וגוברת, הלועגת לשחקנים שצבע עורם שחום. התופעה באה לידי ביטוי כאשר קהל הקבוצה היריבה מקלל ונוהם לעבר שחקנים שחומי עור. לפי דסקל (2023) במחקר שנערך באיטליה, בנוסף לאוהדים, שחקנים שחומי עור מקבלים יחס שונה גם מהשופטים כאשר הם נענשים ב-20% יותר על עבירות מאשר שחקנים לבנים.

בישראל המצב מורכב עוד יותר, כאשר ישנם גילויי גזענות נוספים כלפי המגזר הערבי, דבר שהתגבר עקב המצב הנוכחי. גזענות מסוג זה נפוצה בעיקר בקרב אוהדי ביתר ירושלים המתגאים בגזענותם כלפי ערבים שמתבטאת בכל תחילת משחק בשירת השיר: "הנה היא עולה, הקבוצה הגזענית של המדינה." לטענתם, הם שומרים על בית"ר "טהורה" מערבים, דבר המזכיר תקופות חשוכות של שנאה על בסיס דת. אירוני שיהודים שרים את זה לנוכח עברנו. בשנת 2019, לראשונה אי פעם, הצטרף שחקן מוסלמי לבית"ר ירושלים, עלי מוחמד. הגעתו עוררה מחלוקת רבה ביציעים אך כעבור יישור קו של השחקן עם ארגון האוהדים, השחקן המשיך את פעילותו במועדון, בתנאי שהשם "מוחמד" לא יישמע ביציעים אלא ייקראו לו בשמו הפרטי או בכינוי מיוחד, רק לא מוחמד.

שנה שעברה במשחקה של מכבי חיפה נגד מכבי ת"א התקבלו טענות לגבי נהמות של אוהדי מכבי חיפה כלפיי פארפה גויאגון, שחקנה השחום של הצהובים. בארגון האוהדים הגיבו לטענות: "אנו מגנים את המעשה, ומבהירים שאנו נגד גזענות מכל סוג שהוא." לצערנו, ארגון האוהדים לבדו לא יכול להתמודד נגד הגזענות, אלא על כל האוהדים להתנגד ולגנות אותה.

הגזענות במגרשים לא פוסחת על שום אוכלוסייה ונמצאת בכל מקום, כמובן שגם כלפי יהודים. קחו לדוגמה את האוהדים האנטישמיים של סלטיק הסקוטית, בה משחק ליאל עבדה. איך שחקן ישראלי אמור להרגיש כאשר הוא עולה למגרש ורואה ביציע תפאורות שלמות של דגלי "פלסטין"? בעקבות המקרים הרבים עבדה עזב את הקבוצה, 1-0 לגזענות.

בשנים האחרונות האלימות במגרשים בארץ עלתה מדרגה גדולה. העונה האחרונה הייתה העונה עם הכי הרבה קריאות גזעניות אי פעם. לפי דוח הגזענות לסיכום עונת 2022/2023 של ההתאחדות לכדורגל, נרשמו 190 קריאות גזעניות, יותר מפי שניים מהעונה הכי גזענית שהייתה עד כה (עונת 2015/2016 עם 79 קריאות גזעניות). אי לכך ולשם העלאת המודעות של השלכות הגזענות כלפי השחקנים לפני כל תחילת משחק בליגת העל הכרוז מחויב לכרוז את הטקסט הבא: "בכדורגל אין מקם לגזענות! במידה ויתקיימו גילויי גזענות בין אם בקריאות ובין אם במעשים עלול שופט המשחק להורות על הפסקת ההתמודדות". לדעתי הניסוח בקטע זה הוא דו ערכי- אין מקום לגזענות כיוון שהיא עלולה לגרום להפסקת ההתמודדות או כיוון שהיא פוגעת בשחקנים בצורה קשה?

בכל מקרה, אני פונה אליכם, קהל האוהדים בכדורגל הישראלי, להוקיע את התופעה שפוגעת בחברה שלנו מבפנים ולהתאחד סביב אהבה משותפת למשחק. יחד, אנחנו יכולים ליצור סביבה ספורטיבית, מכבדת ושוויונית יותר. חובתנו לבעוט את הגזענות מהמגרשים!

רשימת מקורות:

דסקל, א. (2023). למה גזענות של שופטים, בכדורגל ובחיים, מתקנים בחינוך ולא בכוח? מוסף כלכליסט.
<https://newmedia.calcalist.co.il/magazine-09-03-23/m08.html>

הקופים הירוקים. (2023). הירוקים מהכרמל, הוצאת רשת גימל.
מערכת ספורט 1. (2023). העונה הכי גזענית ואלימה אי פעם בכדורגל בארץ. ספורט 1.
<https://www.one.co.il/Article/437149.html>

שנהב, י. (2009). מהי גזענות?, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר.
<https://www.gov.il/BlobFolder/reports/whatisracism1/he/whatisracism.pdf>

1 - אורעד שמריהו

הילדים של חורף '23

כולם תמיד מדברים על "היום שאחרי", היום שאחרי המלחמה, היום שבו הכל ייגמר.

"מה יקרה ביום שאחרי?" אני חושבת שזו אחת השאלות הנשאלות ביותר בתקופה זו. מה יהיה? איך נשתקם? איך תשתנה המציאות? אולי בכלל נחזור למאבק חסר הפשרות בינינו? אולי ביום שאחרי המלחמה נמשיך את המלחמה בינינו? או אולי בכלל היום שאחרי יהיה טוב יותר ממה שאנו חושבים? אין לכך תשובה ברורה או חד משמעית. היום שאחרי עוד רחוק, אבל המציאות שלנו היא ההווה. המצב הקיים הוא מה שחשוב עכשיו. צריך להתמודד עם המצב שנקלענו אליו ולא לברוח ממנו למחשבות עתידיות על עתיד ורוד ונוצץ, כי ההווה שלנו לא ורוד ובטח שלא נוצץ. הוא קצת יותר אפל ומפחיד, קצת מרגיש לא מציאותי.

לפעמים הכל מרגיש קצת כמו חלום, או יותר נכון סיוט. סיוט ארוך ומתמשך שאני רק מחכה שיעירו אותנו ממנו. אבל כנראה שהסיוט הזה הוא ההווה שלנו. הווה שיש בו זה נפשות סדוקות, מרוסקות, כואבות, הזועקות לעזרה. אנשים שחוו רצף אירועים משני חיים, ששינו אותם ואת המשך חייהם בצורה דרסטית. אנשים שכבר לא יחזרו להיות מה שהם היו בחיים. אולי זה לטובה, אולי זה לרעה, אולי זה גורל או פשוט איך שהדברים אמורים לקרות. אבל משהו בדרך הזו חייב להשתנות.

הילדים של חורף 23, דור ההמשך של הילדים של חורף 73 עוברים כיום תקופה משנת חיים. תקופה שבה נשברו כל המוסכמות, התנפצו תפיסות עולם ותחושת הביטחון האישית נפגעה קשות. בימים אלו, מתגבשת בקרב הילדים תפיסת עולם חדשה, רלוונטית לימינו, ומתגבשת זהותם הישראלית.

מידי פעם אני מקבלת סוג של תזכורת שהחיים שאני חיה הם לא באמת שגרה, שאנחנו עדיין במלחמה, ומה שהכי מפחיד אותי באופן אישי, זה שלאט לאט אנחנו שוכחים שיש פה מלחמה. אנחנו מתרגלים ו"כאילו" חוזרים לשגרה ופתאום אזעקה אחת והכל חוזר אלינו בבת אחת. הכל חוזר אל אותם הימים הראשונים, בהם היינו מקבלים את התמונות והסרטונים שמצלקים לנו את הנפש. אותם הימים שהסקרנות גברה עלינו וגרמה לנו להיכנס לאינטרנט לראות את הזוועות הטראומטיות, אותן זוועות שכנראה ילדנו ילדי חורף 23 לשארית חייהם. חלק מילדים אלו נמצאים במצוקה רגשית לנוכח החשיפה לתכנים של המלחמה ולזוועות ממתקפת הטרור ואף חווים חרדה, דיכאון ו-PTSD (בנגו, 2024). מתקפת הפתע מרצועת עזה שכבר גבתה חיי אלפים, גורמת גם לנפגעי חרדה רבים. בתור נערה שחוות את המצב במדינה וערה לסביבה שלי, אני יכולה להעיד על כך שאף אחד כבר לא אותו דבר.

האם אי פעם דיברו עם הילדים על הפחדים שלהם? על הרגשות שלהם? שברו לנו את כל מוסכמות החיים. טלטלו אותנו נפשית. מערכת החינוך חושבת שאפשר פשוט "לחזור לשגרה". לתחושת, משהו שם למעלה שכח שבסך הכל מדובר בילדים. ילדים שהנפש שלהם חוותה את הטראומה הכי קשה שניתן להעלות על הדעת. **ילדים** שהנפש שלהם התרסקה, נשברה לחתיכות.

אבל "חייבים להמשיך לעשות מבחנים, עבודות, שיעורים!" כי אחרת "איזה מוסד חינוך ללימודים אקדמיים יקבל אותנו?" "חשוב להשקיע!!" "אי אפשר לתת למצב להשתלט עלינו!!" "אנחנו יודעים שעצוב אבל אין מה לעשות זאת המציאות וחייבים להמשיך"

באמת? זה באמת מה שאתם חושבים? כי לי זה נשמע קצת הזוי. קצת הזוי שבזמן שאני עושה מבחן במתמטיקה, ילדה בגילי נמצאת בשבי מעל לחצי שנה. קצת הזוי שאני לומדת על ההיסטוריה, בזמן שברגעים אלו נכתבת היסטוריה חדשה - היסטוריה שאני חלק ממנה. אף גורם במערכת החינוך לא מנהל עם בני הנוער שיח בוגר, מחובר למציאות ורציני לגבי המצב במדינה.

יש החושבים שהחזרה לשגרה זו התרופה הטובה ביותר בעבורנו, מנסים לנרמל את המצב וגורמים לנו לשכוח את המציאות שנקלענו אליה, אפשר להגיד אפילו שהופכים אותנו לקהי חושים. עם זאת, עלינו לשים לב לאלו שסוחבים איתם את החרדה בצורה יום יומית. כולם חוו פה טראומה, לכולם יש את הטריגר שלהם מהלחמה הזו. החזרה המהירה לשגרה אכן עשויה לגרום להמשך תפקודי, אך ילדים רבים חווים קשיים שאין להם משאבים או זמן לטפל בהם, כשהם עסוקים בבגרויות ומבחנים (זכרוביץ 2024).

אני פונה אליכם משרד החינוך, אני יודעת שזה לא פשוט לאף אחד, אבל אל תסתירו מאיתנו את המציאות, אל תנסו לנתק אותה מאיתנו. תעזרו לנו להפנים אותה, להתגבר עליה. אנחנו עסוקים בלנרמל את המלחמה וקצת נמנעים מלגעת בבעיה ולדבר על המצב. יכול להיות שגם למורים קשה, לחלקם המציאות מגיעה עד לפתח הבית, אך חשוב להכניס למערכת יועצים ואנשים שמתמחים בנושא שיעשו זאת. תהיו פה בעבורנו, הקשיבו לנו.

חשוב לזכור את העוול שנעשה לנו, לא לתת לשגרה חסרת התקדים לנתק אותנו מהמצב הקיים. אפשר לעשות אירועי הנצחה וזיכרון בבית הספר על מנת לא לשכוח ולהנציח את יקירינו. עליכם לקדם שיח מקדם ומכיל יחד עם התלמידים, להעניק כלים, לשקף את המצב ולאפשר לכל אחד להתאבל ולעכל בדרכו שלו. בכך יבנה החוסן הנפשי של הדור הבא, וגם נהפוך לאזרחים טובים יותר בעבור עצמנו ובעבור מדינתנו.

אתם מוכרחים להבין שהבריאות הנפשית והפיזית של דור העתיד חשובה יותר מציונים או נוכחות. ההצטברות של מצבי הלחץ עלולה לערער את חוויית השליטה, להגביר לחצים ושחיקה נפשית ולהפך את הוויסות הרגשית (סבג 2024). נסו לעזור לנו לתקן את הדברים כי חלקנו לא תמיד יודעים איך. במקום לתת "הקלה" בבגרויות, תנסו להקל עלינו. נסו לדבר איתנו על התחושות שלנו במקום על המבחנים. צריך לבצע התאמות ולהבין שהמדינה במלחמה ואי אפשר להתנתק מכך כשנכנסים לשערי בית הספר.

ממש מפחיד אותי להתרגל לחיי השגרה הלא נורמלית הזו. לשגרה של ילדי חורף 23, ילדים שנולדו למלחמה, ילדים שגדלים לשגרה שלא ממש שגרתית, ילדים מפונים שביום בהיר אחד נעקרו מבתיהם ושלא לדבר על ילדים שפגשו את המוות עוד לפני שידעו בכלל שהוא חלק מהחיים.

להיות נערה במציאות כזאת זה קושי אחר, קושי שונה. הייתי אומרת שמצפים מאיתנו ליותר מידי. באיזשהו מקום אולי שוכחים שאנחנו **ילדים**, שוכחים שזו אמורה להיות **התקופה היפה ביותר שלנו**. אולי שוכחים שאנחנו רגילים ללכת למסיבות וקניונים ולא ללוויות ואזכרות. אולי שוכחים שאנחנו מפחדים, מפחדים מהלא נודע אנחנו רגילים לשבת בכיתה מלאה בחיוכים וחברים אבל פתאום ילדים יושבים בכיתה ויש כיסא חסר. כיסא של ילד, ילד טהור, ילד שנחטף לעזה או נרצח או פשוט לא מסוגל לצאת מהבית מאז אותו יום שחור. והם ממשיכים ללמוד, עם דממה מחרשת אוזניים. מסתירים את הטראומה כמה שהם יכולים. כי זה מה שלימדו אותנו, להתחבא, לא להתמודד עם המצב ולדבר עליו.

אני קוראת לכם להסתכל על הדברים מנקודת מבטו של ילד שעולמו השתנה בבוקר אחד, על הרגשות שלנו, לצד החשיבות של ההישגים שלנו. זכרו, אנחנו ילדים, בסך הכל ילדים - **הילדים של חורף שנת 23**.

רשימת מקורות:

בנגו, י. (2024). "המלחמה משפיעה לרעה על בריאות ילדים ובני נוער". מעריב חדשות מהארץ והעולם בארץ.

זכרוביץ, א. (2024). ילדי חורף 23. בלוג.

סבג, י. (2024). השפעות מלחמת "חרבות ברזל" על ילדים ובני נוער בישראל. מאיירס ג'ונט ברוקדייל.

י1 - נועם בן דוד

מכתב לרמטכ"ל

כבוד הרמטכ"ל הרצי הלוי, קשה לשפוט אותך ואת הלחץ שבו אתה נתון בעקבות המלחמה אבל זה הזמן שלך לכתוב את ההיסטוריה מחדש בתור מפקד צבא העם, בוגר הקרבות והמלחמות.

קוראים לי נועם בן דוד אני מקריית מוצקין החלום שלי הוא להיות טייס, נתקלתי לאחרונה בהרבה כתבות ומאמרים שהנושא שלהם הוא אפליות במיונים ליחידות טכנולוגיות וטייס, ואני מקווה שהחסמים האלה לא ישפיעו גם עליי. לכן אני כותב מכתב זה כדי לנסות ולהסיר את החסמים המדוברים. החסמים הם פנימיים וחיצוניים: מועמד לקורס טייס שגדל בבית שבו האב הוא טייס והוא חי ונושם את הווי החיל, סביר להניח שנקודת הפתיחה שלו תהיה טובה וקלה יותר ממועמד שנולד בפריפריה להורים שלא קשורים לחיל האוויר ושמשלח היד שלהם רחוק מלהיות טייס. למועמד כזה תהיה פחות דחיפה מבית ופחות קשרים בחיל. מה גם שלעתים הבחירה בחיל רגלים במסלול קרבי היא לאחר שיקול המענקים שיינתנו בשחרור.

חיל האוויר דחה שנים את הטענות שלפיהן קורס טייס הוא קליקה סגורה, אך נתונים מקורסי הטייס בשנים האחרונות מראים אחרת. דוח המבקר מאשר שיש תת ייצוג לפריפריה ביחידות הטכנולוגיות. צעירי הפריפריה מהווים כ-16.5% מהיחידות לעומת 32% בכל הצבא וישנם פערים בלתי נסבלים בייצוג של תושבי הפריפריה לעומת תושבי המרכז ביחידות הטכנולוגיות של צה"ל. 61% מבוגרי קורס הטייס האחרון מתגוררים במרכז הארץ, 26% מתגוררים בצפון הארץ ו-13% בדרום הארץ. הנתונים מגלים - אחוז גבוה מהבוגרים הם בני משפחה מקרבה ראשונה של טייסים ונווטים, ובכמה מהקורסים האחרונים מדובר אפילו על 25%. רק כ-27% מהמשרתים ב-8200 הם צעירים וצעירות המגיעים מהפריפריה.

לדעתי חשוב לטפל בעניין זה ולקדם שוויון הזדמנויות בקרב כלל המועמדים לקורס הטייס ובמיונים ליחידות הטכנולוגיות, אנו, תלמידי הפריפריה, נתקלים באתגרים שונים שיש לפתור על מנת להבטיח גישה שוויונית לכולם. נוסף על כך, שיתוף פעולה ומעקב קרוב על פעילות הקורס יכול לסייע בשיפור המצב. אחת מהשיטות האפשריות להתמודדות עם האפליה הזו היא עידוד תוכניות חינוכיות ייחודיות עבור תלמידים מאזורים פריפריאליים. תוכניות אלו יכולות לספק מידע שחסר להם ולסייע בהכנתם לתהליכי מיון וקבלה.

יכול להיות שיש פה גם מרכיב גנטי בנוסף על הרכיב הסביבתי. מועמד שאביו טייס ככל הנראה שגנטית יש לו את היכולות והמסוגלות להתמודד עם האתגרים בקורס. לעומתו תלמידים מאזורים פריפריאליים עשויים להיות דלים במשאבים חינוכיים וכלכליים בהשוואה לתלמידים מאזורים מרכזיים. זה לכשלעצמו עשוי ליצור אי שוויון באיכות ההכשרה שניתן לקבל וזה לא מאפשר מתן הזדמנויות שווה בין המועמדים. יתר על כן הממיינים משוייכים לאותה גילדה ויבחרו באופן טבעי את הדומים להם ואת המוכר להם. לעתים יעדיפו מועמד הדומה להם על פני מועמד בעל אותן יכולות אבל מתנחל מהשטחים.

נשאל שוב את השאלה הנצחית: הטובים לטייס??? כיצד השאלה הזו מתכתבת עם הנתונים לפיהם אחד מכל שישה בוגרי קורסי הטייס הם בנים או אחים של טייסים. ברור לי שרבים יטענו שאין פרוטקציות במיונים לקורס הנחשק והחשוב, ושהכניסה ליחידות העילית הטכנולוגיות בצבא וקורסי הטייס תלויים רק ביכולות של אותו איש והוא תלוי רק בעצמו. לדעתי מדובר בתמהיל מסוכן של גם וגם, אך בעיקר בריכוז

גבוה של מיון אנשים מאותה גילדה ועל כך אני מצר. מערכת שמקבלת מועמדים לקורסי טיס לפי מקום התיישבות מפרידה ומפלה על בסיס "חוקי" את האנשים לפי מוצאם הגאוגרפי, מעל פרטים חשובים כגון היכולת, הידע והניסיון האישי. זו פוליטיקה המתעלמת מהשוויון החברתי ומסכנת את איכות השירות הציבורי. מובן כי ברמה כזו תמצא גם סיכונים לביטחון הציבור בנוסף זה יכול ליצור תחושה פסולה ואי-שוויון בין האנשים בקהילה, מרביתם יכולים לחוש כי אין להם שוויון הזדמנויות מלא וזה יכול להביא לתחושת פסימיות.

קחו למשל את המכינות הקדם צבאיות ובמיוחד מכינת "עלי", המכינה שחרטה על דגלה את המטרה להכשיר לוחמים דתיים לאומיים לשירות משמעותי בצה"ל, כולל קצונה ומנהיגות, מכינה נוער דתי לקראת הצבא, ומבקשת לסלול עבור החניכים מסלול לפיקוד. עד עכשיו המטרה הייתה יחידות מובחרות קרביות בלבד, וכעת יש הכוונה גם לטייס, אבל הם נתקלו בבעיה מכיוון שנערי המכינה מוגדרים כמתנחלים=סדין אדום, ומשום כך אם יהיו להם אותם נתונים כמו מישהו מהמרכז או קרוב משפחה של טייס הם לא יתקבלו מכיוון שיש העדפה מסוימת על פי מקומות התיישבות בארץ.

דוגמה נוספת לתפיסה המסוכנת הזו, היא רב סרן במילואים שי קלך, אשר שירת בתפקיד בכיר בחיל האוויר והודח מתפקידו כשבוע לאחר טבח ה-7 באוקטובר על רקע דעותיו הפוליטיות. קלך היה בין היחידים במעמדו שקראו למאבק כנגד הסרבנות הפוליטית שהתנהלה בקרב ארגוני המחאה לפני פרוץ המלחמה. מי שסרב או שקרא לסרבנות, הוא בסדר, אבל מי שנלחם כנגד הסרבנות, הפך להיות 'סדין אדום'. שי קלך הודח מתפקידו בגלל שדעותיו הפוליטיות נוגדות את של מפקדיו. אסור שמקרה כזה יחזור על עצמו באף חיל, הדבר מסכן באופן ישיר את ביטחון מדינתנו ופוגע בתפקוד הצבא.

צה"ל שבוי "בקונספציה" שצבא קטן וטכנולוגי עם טייסות מטוסים במיליארדי דולרים יכול לנצח מלחמות לבדו, אך המלחמה הנוכחית הוכיחה אחרת והחזירה את הכבוד הראוי לחיל הרגלים "הצבא הגדול".

רא"ל הלוי, אני מבין את הכאב שלך ואת החשיבות שאתה רואה בערך של שירות ביחידות קרביות. אלא שפקודה אחת שלך יכולה להביא את השינוי. לא רק בדיבורים, אלא במעשים. פקודה אחת, שגם תחזיר את הכבוד האבוד של היחידות הקרביות וגם תעשה סדר בנושא קליטת חיילים ליחידת 8200 וטייס.

רשימת מקורות:

ארקין, ד. (2022). בצבא יש פרוטקציה ויש הפעלת קשרים על ההבדל בין פריפריה למרכז אחראית הממשלה <https://www.israeldefense.co.il/node/56691>

זרצקי, ר. (2022). מכתב לרמטכ"ל: מדוע אתה לא משנה את כללי הקבלה ל-8200. <https://www.pc.co.il/editorial/355673>

יהושוע, י. (2023). הנתונים חושפים: אחד מכל שישה בוגרי קורס טייס בנים או אחים של טייסים. <https://www.ynet.co.il/news/article/bjtseasuh>

1 - מיתר גור-אריה

למה אני כאן?

C:\Users\user2\Music\מיתר הקלטה_files\file(1).enc (מגד טנקים מילואים. 9215 חטיבה 205)

מי שהקשיב לדבריו המרגשים והעוצמתיים של מג"ד המילואים, לא יכול להתחמק מהשאלה: **"למה אני כאן?"**

עם ישראל ככלל נעמד לפני תקופה קשה, של לחימה ארוכה וממושכת, ואני, תלמידת כיתה י', מתכוננת ליום המחר, היום שבו אני אתגייס לצה"ל ואלחם את מלחמות המדינה שלי. אך איך יטמיעו וינחילו לי את המוטיבציה הזו כבוגרת מערכת החינוך, שכרגע חיה בתקופה שבה מדינת ישראל נלחמת? זו שאלה שאני שואלת את עצמי יום יום, בייחוד בתקופה זו.

ובכן, כדי לקבל את דמות הצעיר הערכי והאכפתי, יש להתחיל מפעילויות במסגרת החינוך. משרד החינוך צריך להכין עצמו 'ליום שאחרי', ולהתחיל להכניס שיעורים במערכת של תלמידי ישראל, המלמדים על אהבת הארץ. העברת שיעור על אהבת הארץ מתבצעת בהקשר הפדגוגי של התהליכים החינוכיים, המתרחשים במסגרת הלמידה. יש בכך הבנה של ערכים ישראלים וציוניים, אשר יכולים להביא לתחושת שייכות ולהקנות לתלמידים חוויות חינוכיות משמעותיות. עכשיו זה צו השעה, שמוכרח להכין אותי לקראת הגיוס, ולכן רצוי היה להתחיל כבר "מאתמול" בהכנסת שיעור שכזה.

כשמדברים על הטמעת ערכים, ידוע כי הדבר לוקח זמן, מדובר ביותר מאשר זריקת סיסמאות לאוויר. המשמעות המרכזית היא התמקדות בחינוך שמטרתו ליצור אזרחים פעילים ומחוייבים, המבינים את הסובלנות והערכים הקהילתיים. בהתבסס על המודל הזה, שיעור על אהבת הארץ מתקן את יכולת התלמידים לשמור ולקדם את התרבות, את ההיסטוריה ואת הייחודיות של המקום שבו הם חיים. הקשר המתרחש במסגרת זו מסייע להם להתפתח כאזרחים עם ראיית עולם רחבה, הפועלים למען הקהילה והחברה.

דמויות במערכת החינוך, המתמקדות ומעודדות את חינוך התלמידים על פי ערכים לאומיים, יכולות לשמש דוגמה חיה לאהבת הארץ ושירות הקהילה. מדובר כאן על מורים וראשי מוסדות החינוך אשר יקדמו ערכים לאומיים ויהפכו אותם לחלק בלתי נפרד ממערכת החינוך. הם צריכים "לבנות" דמויות עם ראייה לאומית, ולספק לתלמידים חוויות חינוכיות שיעורו עניין ואהבה כלפי הארץ.

נוסף על כך, יש להגביר את הקשר בין החינוך לבין הצבא, כך שהצוות החינוכי ישתף פעולה עם הצבא בפרויקטים משותפים, שמקנים לתלמידים תחושה של קשר ישיר ומעורב עם מסגרת הצבא.

מבחינת תוכן, יש להכניס למערכת החינוך פעילויות וחומרי לימוד המקדמים את הערכים של אהבת הארץ ואת ערך הגיוס לצה"ל. זה יכול לכלול שיעורים, פרויקטים מחקריים, סדנאות ופעילויות חינוכיות, שמעצימות את הרצון להגן ולשרת את המדינה.

הנושא המרכזי ששיעורי חינוך בבית הספר צריכים לכוון אליו, זה מענה על השאלה- ["למה אני כאן?"](#)

אם תלמיד במערכת החינוך יהיה מסוגל לענות על שאלה זו בסיום כיתה י"ב- מערכת החינוך ביצעה את עבודתה כראוי.

חלק מהחיבור לארץ ישראל צריך להתבצע גם דרך השטח והסביבה- דרך יופיים המרהיב של שטחי ארץ ישראל, ניתן ללמוד הרבה. אך כעת, בתקופה זו, בשל היעדר טיולים לאור המצב הבטחוני, דרך זו לחיבור בין התלמידים לארץ כבר לא תקפה, ולכן יש צורך לשים דגש עוד יותר על שיעורי החינוך בבתי הספר.

יתרה מזאת, ניתן גם כן להקים פרויקט בבית הספר- שבראשו יעמוד רכז גיוס, שיהיה בקשר עם הצבא, שיחבר בין התלמידים לחיילים, שיזום מפגשים ביניהם ויהווה דמות מפתח בבית הספר. פגישת דמויות שלחמו במלחמות הארץ ובמלחמת "חרבות ברזל" בפרט- שיסבירו מה זה בעצם אומר- ללחום למען המדינה, להיות מוכן לחרף נפשך למען עתיד מדינת ישראל בארץ ישראל, היא חשובה לאין ערוך.

הגיוס לצה"ל, בהתבסס על השקפת עולם וערכים הנקנים דרך שיעור על אהבת הארץ, מעניק לתלמידים יתרונות לא רק פרקטיים, אלא גם אידיאולוגיים ותרבותיים. גיבוש והכרה של הזהות הישראלית והצינית- שתבוא לידי ביטוי ותשתלב בהבנה מעמיקה של המשימות, האחריות והלאומיות של הצבא. כאשר צוותים מורכבים מאנשים שהם למעשה מייצגים מגוון רחב של רקעים תרבותיים ואידיאולוגיים, הם יכולים להביא פרספקטיבות שונות על השלמות הצוות. תלמידים המגיעים מרקעי חינוך, המעודדים אהבת הארץ והתרבות הלאומית, עשויים להביא יכולות אמפתיה והבנה עמוקה של המקום בו הם גדלו, מה שישפר את התקשורת והקרבה בין חברי הצוות. בנוסף, הגיוס לצה"ל מספק הזדמנויות לתלמידים לפתח יכולות ניהול, החלטות מהירות ושילוב בקבוצה. כל אלו הם יתרונות שישפרו את ביצועיהם במסגרת הצבאית ויגרמו להם להרגיש תחושה של תרומה משמעותית לקהילה ולמדינה.

"אני כותב לכם את ההודעה הזו בדרך לבסיס. אם אתם קוראים את זה כנראה שקרה לי משהו. כמו שאתם מכירים אותי, כנראה אין מאושר ממני כרגע. לא סתם הייתי ממש לקראת הגשמת החלום שלי בקרוב. אני שמח ומודה על הזכות שתהיה לי להגן על הארץ היפה שלנו ועל עם ישראל. הייתה לי הזכות להגשים את החלום והייעוד שלי. אני אגיד את זה שוב, יצאתי מהבית בלי שבכלל זומנתי למילואים. אני מלא גאווה ותחושת שליחות ותמיד אמרתי שאם אצטרך למות הלואי וזה יהיה בהגנה על אחרים ועל המדינה. ירושלים, הפקדתי שומרים, שיום יגיע ואהיה אחד מהם."

מכתב מצמרר, שכתב בן זוסמן ז"ל, שנפל בקרב בהיותו בן 22 במלחמת חרבות ברזל בתאריך 3.12.23, גיבור ישראל- שבמותו, אכן ציווה לנו את החיים. עבורי, בן הוא דוגמה לילד שיועד כיצד לענות על השאלה. יודע למה ועל מה הוא נלחם. בן ולוחמינו בצה"ל ככלל שלחמו בשבעה באוקטובר, ראו וחוו את הזוועות, הם אנשים שעברו את השיעור המהיר של החיים. כל אלו שלחמו, שאספו גופות, שחירפו נפשו למען המדינה, כנראה שלא צריכים לעבור את שלוש השנים של התיכון, כי קיבלו זאת "בקורס מזורז".

אומץ הלב של החיילים הצעירים, שמושתת על ערכים יקרים שהוקנו להם, הוא הדחף העז הפנימי שמניע אותם להצטרף לצה"ל, להקדיש שנים יקרות לשירות צבאי, קרבי ומשמעותי, ולהמשיך בעשייתם המבורכת. כאשר החיילים הצעירים מרגישים, כי עם כל שעה שהם משקיעים בשירותם הם משפרים את המדינה ומשפרים את ביטחונה, הם מחויבים לתהליך ההתפתחותי זה. בזמן מלחמה או מצבי סיכון גבוהים, אומץ הלב משפיע על החיילים להמשיך להתמודד ולהשקיע את המיטב שבהם, מבלי לחשוש מקשיים. את הערכים האלה אני מבקשת.

ובחזרה לשאלה: **"למה אני כאן?"** אני יכולה לומר בפה מלא, שלי עדיין אין את הכלים והמיומנות לענות על שאלה זו. אני זקוקה לעזרה מצד משרד החינוך שיעזור לי בהבנה שורשית ועמוקה, על מקומי בארץ.

רשימת מקורות:

י1 - שליו אשגרה

שבירת תקרת זכוכית בעדה האתיופית

לפני שאתחיל ואספר על עצמי ומי אני, רק אפתח בכך שאני נאלצת לעבוד קשה יותר משאר האנשים למען שינוי התדמית והסטיגמה החברתית עליי. כל מה שאשיג בחיים, כל מה שאעשה, כל דרך שבה אבחר תהיה מלווה בתהייה ובספקות. ולמה? כי אני אתיופית. על מנת שאצליח בחיים ואוכל להגיע גבוה- עליי "לשבור תקרת זכוכית". בשביל שאוכל להגיע למקומות הכי רחוקים שאפשר, עליי לפרוץ את המסגרת החברתית ששובצתי בה, לצאת מהקובייה המקוטלגת שבחרו לשבץ אותי בה. להיות שחורה במרחב לבן אומר להיות זאת שמסתכלים עליה בחדר, זאת שלא משנה מה תעשה- תיתפס כשונה מהשאר רק בשל צבע עורה.

אני שליו, בת 15.5, ואם תשאלו אותי במה ארצה לעסוק כשאגדל, כנראה שלא תקבלו תשובה מספקת ואולי קצת מעורפלת. אני משקיעה את כל כולי בלימודים, מצליחה ומצטיינת בלימודים, ומן הראוי שכל הדלתות ייפתחו בפניי, אך למרות זאת, עצם היותי אתיופית, גורם לאנשים להסתכל עליי בצורה שונה. למרות כל הישגיי אני חיה וחווה באופן עקבי גזענות, אפליה ו"הרמת גבה" רק בגלל היותי בצבע עור שונה משל כולם.

יש לי משפחה מדהימה. הוריי נולדו באתיופיה ועלו לארץ ישראל למעלה משלושים שנה. למרות התקופה המתקדמת והנאורה שאנחנו לכאורה נמצאים בה, עדיין קיימת אפליה כלפי בני העדה האתיופית, שהוחלשו והפכו לעדה מוחלשת. העדה האתיופית בישראל עברה דרך ארוכה וקשה מאז עלייתה לארץ. במהלך השנים, התמודדו בני העדה עם אתגרים רבים, ביניהם גזענות, אפליה, סטריאוטיפים, וקשיי הקליטה. אך למרות נקודת הפתיחה, בני העדה הצליחו להגיע להישגים רבים ולפרוץ דרך בתחומים רבים.

"כושי מסריח", "תחזור לאפריקה" אלו משפטי שאתיופים בישראל שומעים יום מפי אנשים שמחשיבים עצמם לנעלים רק בשל צבעם הבהיר. עם הגעתם לארץ בני העדה פוזרו למרכזי קליטה, שרק העצימו קשיים, כמו למשל קשיי התאקלמות בחברה הישראלית, פערם תרבותיים, הקושי בלימוד השפה העברית והקושי בשילוב בשוק העבודה. קשיים אלו הטמיעו את המונח: חברה מוחלשת.

אך מי בכלל קבע שאנחנו עדה מוחלשת? מה זה עדה מוחלשת? מי שמם את "הלבנים" להיות אלו שיחליטו שאנחנו עדה מוחלשת?

בדיקה מקיפה, שנערכה על ידי סטודנטים לחינוך בקריה האקדמית אונו, חושפת כי יותר ממחצית מצעירי העדה האתיופית חוו גזענות במרחב הציבורי, הרוב טוענים במידה רבה שדחקו אותם ל"חברות" סגורות לאתיופים בלבד והשאר דיווחו כי תחושת ההדרה בבית הספר השפיעה במידה רבה על הציונים וההתנהגות שלהם. (מעריב, 2022). בתור אתיופית שנולדה וגדלה בארץ, אני יכולה לאשר שמכשולים אלו אכן ניצבים בפניי בכל תחומי החיים-עוד מילדות כאשר הילדים בגן נהגו לכנות אותי "שוקולד", ועד היום, בכניסה לקניונים עם חברות אני היחידה שסורקים אותי בגלאי מתכות ופותחים לבדוק לי את התיק.

היום, בשנת 2024, תקופה נאורה ומתקדמת, שכבר היה ניתן לצפות כי הגזענות כבר תחלוף מהעולם ויקבלו את יהודי אתיופיה כשווים, אנו נוכחים לעובדה- שלא! כיום, למעלה משלושה עשורים לאחר תחילת העלייה מאתיופיה, העדה האתיופית נמצאת במצב מורכב: ההזדמנויות בתחום החינוך, התעסוקה והנגישות לשירותים איכותיים מעטות עדיין, הפערים התרבותיים הם אבן נגף בהשתלבותה, והשיח הציבורי הרווח בעניינה מאופיין בהנחות גזעניות. הקהילה נתפסת כחלשה ומוחלשת (חברה ורווחה, 2018). הגיע הזמן שהחברה בישראל תראה את האזרחים האתיופים, כהיה העור, לא רק כבולטים ומזוהים במרחב הציבורי בהקשרים שלרוב הם שליליים. מדהים אותי כמה אנחנו בולטים ובה בעת שקופים בפרמטרים רבים.

אבל מה זה בעצם אומר להיות שקוף? הרי אי אפשר להיות בלתי נראה. להיות שקוף משמע לא להוות פונקציה. כשאתה שחור כל ההסתכלות עליך היא שונה: בעבודה, בסביבת החברים, אפילו בשיח איתך. למה פרמטר במראה החיצוני משכתב לי את היחס שאקבל במשך כל חיי מהסביבה? הזכות הבסיסית של כל אדם היא לקבל כבוד, אז מדוע עדיין קיימת כמות לא מבוטלת של אנשים כל כך פרימיטיביים עם שנאה עמוקה עד כדי כך כלפי אנשים שחורים?

ומה זה אומר בעצם להיות גזען? גזען הוא אדם שמאמין בעליונות של בני אדם מגזע מסוים לעומת בני אדם אחרים, אדם שמייחס תכונות שליליות לבני אדם ממוצא שונה משלו. אם איאלץ לחשוב על סיבה, אגיד שמטבע הדברים הוא כזה, מפני שהאוכלוסייה הכהה מהווה מיעוט לעומת כמות האנשים הבהירים בישראל. ועדיין, עולה ונשאלת השאלה: מדוע קיימת גזענות רק כלפי מיעוט בצבע העור? לי עוד לא יצא לשמוע על גזענות כלפי ג'ינג'ים לדוגמה, או כלפי אנשים בעלי עיניים ירוקות- אף על פי שגם הם מהווים מיעוט באוכלוסייה. מדוע?

מדו"ח המצב החברתי בעדה האתיופית נכון לשנת 2022, עולה כי חל שיפור משמעותי באפיק ההשכלה של העדה: שיעור הניגשים לבחינות הבגרות בקרב תלמידי כיתות יב יוצאי אתיופיה בשנת תשפ"א היה 94%, ושיעור הזכאות לתעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות בקרב תלמידי יב יוצאי אתיופיה, נמצא במגמת עלייה בשנים האחרונות, כמו כן אחוז הממשיכים ללימודי תואר ראשון במכללות אקדמיות בקרב יוצאי אתיופיה גבוה יותר מהאחוז בקרב כלל התלמידים בחינוך העברי (54.8% לעומת 40.8% בהתאמה). ניכר כי ילדי העדה מתקדמים בצורה מרשימה במערכת החינוך הישראלית.

בתחום התרבות והאמנות, העדה האתיופית מביאה לישראל תרבות עשירה ומגוונת. היא מציגה מופעים ומופעים תרבותיים מקוריים, שמעניקים לצופים חוויה ייחודית ומרהיבה. בנוסף, יוזמות חדשות ומגוונות נוצרות בתחום האמנות והתרבות, כגון פסטיבלים, תערוכות וסדנאות, שמטרתן לקדם את התרבות האתיופית ולאפשר לציבור הישראלי להתרשם ולהתרגש ממנה.

בתחום העסקים והקריירה, ניתן לראות כי יותר ויותר אנשים מהעדה האתיופית עושים חיל בעולם העסקים ומצליחים להשיג מעמד גבוה בשוק העבודה. הם מקימים עסקים משלהם ומובילים חברות בכירות. יחד עם זאת, נפתחו תוכניות ייחודיות של ייעוץ והכוונה מקצועית, שמסייעות לאנשים מהעדה האתיופית למצוא את הדרך המתאימה ביותר להצלחה בעולם העסקים.

וכעת נשאלת השאלה- אילו צעדים עלינו לנקוט על מנת לשלב את האתיופים בקרב האוכלוסייה הכללית בישראל?

ראשית כל, חינוך והשקפת עולם. חשוב לקדם חינוך שמתעקש על שוויון, כבוד והבנה של תרבויות שונות, כדי לחשוב מעבר לגבולות תרבותיים ולקדם הבנה בין התרבויות השונות. את שילוב העדה האתיופית באוכלוסייה בישראל ניתן לקדם דרך חינוך והשקפת עולם משותפת. במסגרת החינוך, יש צורך ליצור תוכניות לימוד המתאימות לצרכים ייחודיים של העדה האתיופית, ולעודד תחושת גאווה וזהות תרבותית. צריך לקדם חינוך לכבוד, המדגיש ערכים ייחודיים של כל קהילה ומכבד את השוני כמקור להעשרה. חשיבה בדרך אחרת יכולה לתרום רבות להבנה עמוקה יותר של ההיסטוריה והמסורת של הקהילה. שימור השפה, המסורת והתרבות יכול להפוך לחלק מהתוכניות, וכך יתקדם גם השילוב המבוסס על הבנה של האחר ללא הסתכלות על צבעו אלא

מבט מעבר, מבט על האדם, על תכונותיו ועל אופיו. חינוך לכבוד והכרת הערכים השונים של העדה, יכול לקדם רגישות ושותפות בחברה.

נוסף על כך, תמיכה במיזמים קהילתיים- תמיכה בפרויקטים ומיזמים שמעשירים את הקהילה האתיופית, ומקדמים יזמות כלכלית וחברתית במסגרת מגוונת. מרכזים חינוכיים, פרויקטים קהילתיים ופעילויות תרבותיות משותפות יכולים להיות גשרים להבנה ולחיבור בין הקהלים. פרויקטים אלו יכולים לכלול מגוון תחומים כמו חינוך, תרבות, ספורט, וגם תחומים כלכליים כמו קידום עסקים מקומיים וחידושים טכנולוגיים. במקביל, קיימת חשיבות לקידום פרויקטים חינוכיים המקנים ידע וכלים, המסייעים לבני העדה להשתלב בחברה ולהחזיר לקהל הרחב תרומה תרבותית וחברתית. המיזמים הקהילתיים מהווים גשר בין העדה האתיופית והחברה הישראלית, ומקדמים שילוב פעיל ויזמות חברתית.

יתרה מכך, קידום דיאלוג והבנה. יצירת מקומות מפגש, שבהם אנשים מתקרבים, מכירים זה את זה ויכולים לשוחח על נושאים שונים, כדי לקדם הבנה משותפת וקשרים חברתיים. הדיאלוג מתבצע בהקשבה פתוחה ובשאלות שאלות, כדי להבין ולהעריך את הרקעים והפרספקטיבות השונות. דרוש כאן שיח מקדם שיוביל להבנה עמוקה שההבדל בצבע העור לא מעיד על שום דבר בנוגע לאופי האדם.

אני ממליצה לכם בחום להכיר את התרבות העשירה של העדה האתיופית, ולאמץ גישה פתוחה יותר.

רשימת מקורות:

גז, מ. (2022). יותר מ־70% מצעירי העדה האתיופית חוו גזענות בישראל. מעריב.

אליה-לייב, ר , הראל-שלו, א, דפנה-תקוע, ש'. (2018). מקהילה 'מוחלשת' לקהילה נאבכת, חברה ורווחה.

האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל – לקט נתונים לרגל חג הסיגד. (2022).

1 - דיאנה שבצוב

הבינה המלאכותית: השמדת היצירתיות בתחום האומנות

הבינה המלאכותית או Artificial intelligence בשמה המקורי, היא ענף של מדעי המחשב, המתמקד ביצירת מערכות ומכונות שיכולות לבצע משימות הדורשות אינטליגנציה אנושית, כמו פתרון בעיות, קבלת החלטות ועיבוד מידע. טכנולוגיות הבינה המלאכותית מאפשרות למכונות לדמות אינטליגנציה אנושית, ויכולת ללמוד (באמצעות תהליך של פיתוח אלגוריתמים ומודלים סטטיסטיים) ולשפר את הביצועים שלהן במשימה באמצעות היכולת שלהם ללמוד מטעויות. על ידי ניתוח הנתונים הללו, מערכות בינה מלאכותית יכולות ללמוד ולהסתגל מבלי להיות מתוכננות במפורש לכל תרחיש. יכולת זו מאפשרת לבינה המלאכותית להשתפר מכל פעולה, המבטיחה שעם השנים הבינה המלאכותית רק תשתכלל יותר ויותר.

האינטליגנציה של הבינה המלאכותית מתפתחת גם בתחום האומנותי, והיא מסוגלת ליצור ציורים, אנימציות, עיצובים שונים, תרשימים ועוד. כיום היא מסוגלת לדמות אומנות של אנשים אחרים בקלות, תוך שימוש ביצירות

של אנשים אחרים כמקור השראה. בינה מלאכותית לא מסתכלת על אומנות ויוצר משלה, אלא היא דוגמת את האומנות של אחרים, ואז הופכת אותה למשהו אחר (שאפי 2023).

גם האנשים התפתחו במידה רבה באומנות. טכנולוגיות גבוהות שהומצאו יחסית לאחרונה כבר מציגות סטנדרטים גבוהים באומנות, מה שהופך את יצירות האומנות לאיכותיות יותר מאי פעם. כיום אנשים מסוגלים ליצור יצירות דיגיטליות, במחשב בטלפון ועוד. הדבר מקל מאוד על האומנות בת זמננו. האומנים מבטאים את עצמם דרך האומנות והתוצרים שלהם גלויים לכל העולם בעזרת האינטרנט. אני כציירת גם משתמשת לרוב בטכנולוגיות הללו וגם לעיתים משתפת את היצירות שלי ברשתות החברתיות. זה עוזר לי להפוך את מחשבותיי למציאות באופן יצירתי.

אך עם ההמצאות הללו שחוללו שינוי ענק באומנות המודרנית נוספה גם סבירות גבוהה מאוד שתפיסת האומנות המודרנית בעתיד תהיה מעוותת. כאשר האומנות הופכת לזמינה עם הנחיה מהירה במקום שעות של עבודה קשה, הערך של אותה עבודה קשה יורד. אלו חדשות רעות לאומנים, כי זה מקשה עליהם לגבות שכר עבור עבודתם, וגם לראות ערך במאמץ שהם משקיעים (אובריאן 2023). לדוגמה, אדם יכול לעבוד על ציור שבועות רבים, להשקיע את כל נשמתו ביצירת האומנות שלו, אך עבודתו הקשה יכולה להיעשות בשניות אחדות על ידי הבינה המלאכותית. אנשים רבים עלולים לאבד את מקום עבודתם ויוחלפו על-ידי בינה מלאכותית, וזה כולל לא רק את האומנים והאדריכלים, אלא את רוב נושאי המשרות.

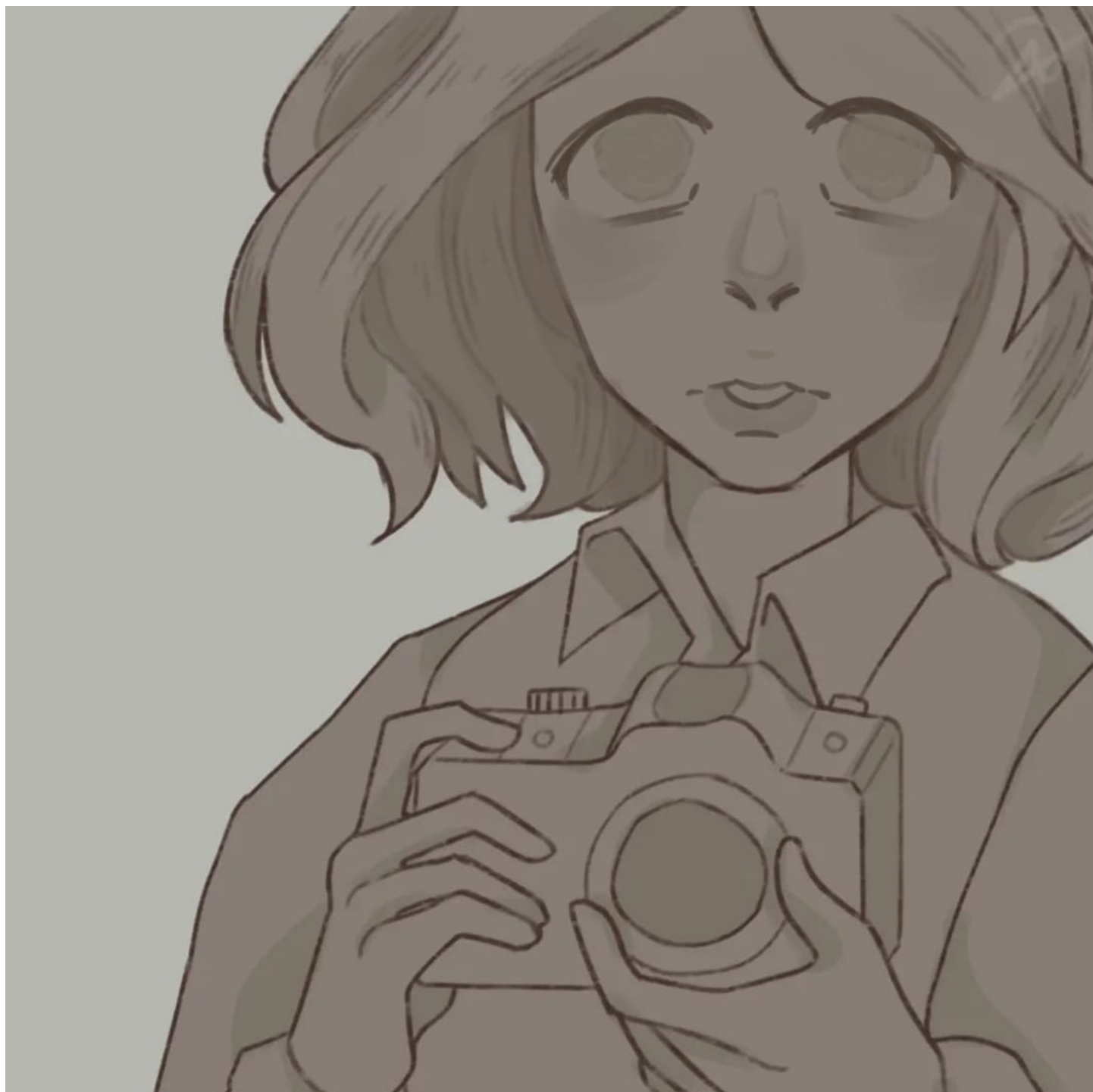
כדי לאשש את טענתי, החלטתי להראות את הבעיה בעזרת דוגמה אישית שלי, באמצעות האתר imgcreator.zmo.ai. שלחתי לאתר ציור שהכנתי ללא עזרה מבינה מלאכותית, שנוצר ממיומנויות שרכשתי עם השנים בהיותי ציירת. הציור השני נוצר באפליקציה לציור המדמה ציור על דף כדי שיהיה נגיש באופן דיגיטלי. הציור היה מוכן תוך כמה שניות. ניתן לראות שהבינה המלאכותית יצרה ציור, שנלקח מיצירות של ציירים אחרים, מה שמוכיח את הנאמר על ידי. זה רק עניין של זמן עד שהבינה המלאכותית תגיע להישגים שאומנים לא יוכלו להתחרות בהם.

נכון, איננו יכולים לעצור את התקדמות הטכנולוגיה ואת גישת העולם אליה, האנושות מתקדמת וזה משהו שאף אחד לא מסוגל להשפיע עליו. אך אנו יכולים להשתמש באמצעים אחרים לפתרון הבעיה. למשל, לחוקק חוק האוסר על שימוש ביצירות האומנות, שנוצרו על ידי אומנים אחרים שלא הסכימו שעבודתם הקשה תשמש כמקור השראה לבינה המלאכותית. כבר היום יש תביעות מצד אומנים, הטוענים כי יצירות שלהם, המוגנות בזכויות יוצרים, נכללו במאגרי האימון ללא הסכמה או פיצוי, מה שפוגע לא רק בעבודתם ובפרנסתם אלא גם בזכויות היוצרים שלהם (וולטמן 2024).

האומנים רוצים שתדעו שהם משקיעים את כל נשמתם ביצירות שלהם, וכשהיצירות שלהם נמכרות, הן נמכרות בידיעה שאנשים מעריכים את עבודתם הקשה. כעת, הם מרגישים כשכל עבודתם הקשה יכולה להיעשות בקלות על ידי הבינה המלאכותית. עם כל היתרונות בבינה המלאכותית, יש משהו שכולנו יודעים שהבינה המלאכותית אף פעם לא תוכל לחקות- את הנפש: "מקום בטוח שבו כולם יכולים לראות את הפוטנציאל האמיתי של היד האנושית ואת תהליך היצירה שלנו" (אוסלנדר 2022). הבינה המלאכותית לעולם לא תוכל להשקיע את נשמתה ולהכניס לעבודתה רגש ואנושיות. הרי עבודתה נוצרת בשניות על ידי פקודה של בני האדם. האומנות היא ראי לנפש של אדם, ואותה אי אפשר לחקות.

האומנות היא לא רק ראי לנפש וליכולות של בני האדם, דרך היצירה אדם מסוגל להירגע ולהרגיש שלוה עם עצמו. הציור הוא גם פעולה מרפאת, המאפשרת לרגשות לצוף, ואף לסייע לאנשים עם בעיות רגשיות-נפשיות. בניגוד לבינה המלאכותית שאינה יכולה לעשות זאת, היות שביכולתה רק ליצור איור מוכן רק לפי בקשה.

רשימת מקורות:

אוסלנדר, א. (2023). מחאת האמנים מתרחבת: "לא לתמונות שנוצרו באמצעות בינה מלאכותית".

וולטמן, מ. (2024). האמנים ש"מרעילים" את הבינה המלאכותית.

AiArt: Why Some Artists Are Furious About AI-Produced Art-(2023)

da magazine (2023)

It's the opposite of art': why illustrators are furious about AI'-(2023)

1 - שחר הררי

חברו הטוב ביותר של האדם? מצבם של הכלבים בישראל

רואים את הכלב הזה? הכלב הזה מפורסם ביד 2, פרסמו אותו לאימוץ. זוהי הזדמנות אחרונה לפני שיומת. למה שיומת אתם שואלים? הוא תופס מקום וכלב שלא רצוי ואין לו דורש, מבזבז עוד כלוב. כן, זוהי הצפיפות במכלאות הכלבים. כדי להמחיש במספרים, אציין כי מדובר בכמויות של כ-100,000 כלבים מומתים מדי שנה, על פי דו"ח של "תנו לחיות לחיות" מ-2015. חשוב לציין כי יותר מ-50% מהכלבים המורדמים, הם בעלי חיים בריאים, שהיו יכולים למצוא בית חם, והומתו בשל מצוקת מקום. זוהי תעשייה שלמה של הרג כלבים, ואני מאמין שאין אחד שלא יסכים איתי שזה נורא.

לדעתי, יש להעלות למודעות את מצב הכלבים בישראל, ולתעדף את אימוצם ממכלאות מאשר קנייתם בסכומי עתק.

אז בואו נתחיל מההתחלה. הכלבים, המגיעים אל הכלביות בארץ, הם כלבים שנמצאו ברחוב או ננטשו ע"י בעליהם. הכלבים עלולים להיות תוקפניים והם אינם מחוסנים ברובם. כמו כן הם עלולים להפיץ מחלות, המסוכנות לבני האדם, כדוגמת כלבת, ועל כן מרכזים אותם בהסגרים או בעמותות. את הכלבים מחסנים,

מעקרים ומסרסים כדי שלא יתרבו ויהוו עוד עומס על המערכת. בשלבי קליטתם מנסים למצוא להם בתים מאמצים, אך משדרך זו לא צלחה, נאלצים להמיתם בשל מצוקת מקום.

אז איך הגענו למצב שכ- 100,000 כלבים מומתים מידי שנה בישראל אתם שואלים?

כלבה ממליטה בין 6-7 גורים בממוצע. המשמעות של נתון זה היא, שהכלבים הללו יצטרכו למצוא בתים או להסתובב ברחובות, שם ימשיכו להתרבות ומעגל הסבל לא יגמר: המלטות, גורים חסרי בית, הגעה להסגרים ומי שלא מוצא בית, מומת.

עקב בעיות תקציב, הקשורות בהתנהלות ממשלתית ועבודה שלוקה בחסר של משרד החקלאות, אין טיפול בבעיה המהותית, שהינה עיקור וסירוס גורף של כלל אוכלוסיית הכלבים והחתולים בארץ. העומס על המכלאות הינו עצום. כתוצאה מכך נוצרים תנאים מחפירים במכלאות הכלבים, ואלו רחוקים אלף שנות אור מההגדרה של בית. "משרד החקלאות, שאמור לפקח על ההתנהלות התקנית של הכלביות, אינו עושה דבר. במשך 30 שנה אני רואה בכלביות העירוניות מצב מזעזע: כלבים חולים, כלבים גוססים", אומרת אתי אלטמן, מ"תנו לחיות לחיות" (ערץ 2, 2013). אתי טוענת שאלפי תלונות הוגשו למשרד החקלאות, ושום דבר לא נעשה. הגיע הזמן לעשות שינוי ושהסמכויות יעברו למשרד לאיכות הסביבה.

לא דיי בכך שישנו הצף של כלבים וקושי במיגור תופעת ההתרבות, בעיה נוספת בוערת לא פחות, היא תעשיית הגידול הפיראטי. ישנם אנשים המתייחסים לכלבים כאל עסק כלכלי, שצריך להפיק ממנו כמה שיותר רווח. הם קונים כלב גזעי שקיים לו ביקוש בשוק רכישת הכלבים, מפגישים אותו עם נקבה מאותו הסוג ומרביעים אותם. לפעמים הכלבים מזדווגים מרצונם והרבה פעמים באונס של ממש ע"י קשירת הנקבות למתקנים מיוחדים שנבנו לשם כך. מדובר בשוק שחור ומנצל בתחום. משמע, סוחרי כלבים מרביעים בצורה מסוכנת כלבים גזעיים ומוכרים אותם ללא תעודות וללא שום פיקוח (ice 2023). בדרך זו נולדים כלבים גזעיים "מובחרים" וכל אחד מהם ניתן למכור בסכומי עתק. ולמה יש מרכאות במילה מובחרים? כי כלב גזעי הוא ההפך ממובחר. לעיתים קרובות זהו כלב שהוא תוצר של גילוי עריות שבסבירות גבוהה, יפתח בעיות בריאותיות במהלך חייו. כבר הוכח מדעית, המערכת החיסונית של כלבים גזעיים יותר חלשה משל כלבים מעורבים.

למרות האמור לעיל, ישנם כלבים מגזעים שונים, אשר משרתים את בני האדם בשל תכונותיהם הייחודיות במגוון דרכים, לדוגמה: כלבי נחייה וכלבים טיפוליים הניחנים בצייתנות, סבלנות, רוגע, יכולת שכלית מפותחת בהבנת פקודות מורכבות, רגישות והבנת סיטואציות. נוסף על כך, ישנם כלבים יעודיים למשימות מבצעיות של הצבא והמשטרה. נכון ל-2012, שירתו בצבא כאלף כלבים, רבים מהם ביחידת "עוקץ". בצה"ל משמשים הכלבים גם ככלבי אבטחה, ששומרים בבסיסי חיל האוויר, כלבי מרדף, כלבי איתור חומר נפץ, כלבי תקיפה ועוד. הכלבים מופעלים ומאומנים ע"י לוחמים ביחידת עוקץ, שבה לכל לוחם יש כלב שאיתו הוא עובר את תהליך ההכשרה של הכלב ליחידה, ולאחר מכן יוצא איתו לפעולות מבצעיות, ובסוף השירות אפילו יכול לקבל את הכלב אליו הביתה.

גם כיום פועלים הכלבים של רשות הטבע והגנים לאיתור שרידים של נרצחים ממתקפת הטרור ב-7 באוקטובר. ברשות הטבע והגנים הקצו כמה כלבים עבור הפעילות בעוטף עזה. הכלבים נמצאים בחזית בעוטף. לכלבים אלו יכולות מיוחדות, בשונה מכלבי הרחה אחרים, מאחר שהם מיומנים במציאת פיתיונות מן החי בשטח. לפעמים גודל הפיתיון הוא פחות מסנטימטר. אלה יכולות שאין לשום כלב בארץ. בסריקות הראשונות הצליחו הכלבים להגיע לממצא של אדם 200 מטרים מאחד הישובים בעוטף, ונמצאו גם חולצות מוכתמות, שמסייעות לאיתור דני"א (ynet 2024).

הקשר המיוחד הזה שנבנה בין לוחם לכלב הוא קשר אמיתי למען מטרה של הגנה ותרומה למדינה, ולא קשר המבוסס על רכישת הכלב כמו מוצר מדף. כדי לשמר את תכונות אלו יש הצדקה להמשיך להרביע אותם עם אותו הגזע בצורה מבוקרת וע"פ הצרכים וזאת בהתאם לביקוש. אלו מקרים יחודיים שלצערי אינם מעידים על הכלל ואינם מצדיקים את התעשייה שהיא לצורכי רווח בלבד.

אז דעו לכם, שאם אתם קונים כלבים גזעיים, אתם מעודדים את המשך התעשייה שהופכת כלבים לרווח ומעודדת הרבעת כלבים באופן שמסכן את בריאותם. באין עצירה של מגמה זו ע"י חקיקה ואכיפה, אוכלוסיית הכלבים תמשיך לגדול וימשיכו להמית כלבים במכלאות מכורח המציאות. אז לפני שאתם מתייחסים לכלבכם כאל מוצר מדף מפונפן ו"מובחר", תתאפקו! כי כפי שציינתי הוא ממש לא מובחר וככל הנראה הוא פגום גנטית. חשבו כל כך, כל רכישה כזו תגרום בעקיפין להרג של כלב אחר. אז במקום לתת יד לילודה בלתי מבוקרת של כלבים חסרי ישע, שאינם יכולים להביע את דעתם ורצונם, ואנו בני האדם מנצלים את חוסר יכולתם לבחור, בואו נעצור את התופעה הזאת, ויפה שעה אחת קודם.

בואו נפסיק לתת יד לבתי הגידול הפיראטיים ותעשיית הרג הכלבים העצומה כל שנה. בואו פשוט נאמץ את הכלבים החיים שמחכים במכלאות. ואם ממש בא לכם כלב גזעי, אז תדעו שיש גם כאלה במכלאות, רק תדאגו לסרסם ולעקן כדי למנוע את התרחבות התופעה המכוערת הזו.

רשימת מקורות:

- אודם, י. (2013). הכלביות העירוניות: כך מוחזקים מאות כלבים בתת תנאים. N12.
- חצרוני, מ. (2015). דוח "תנו לחיות לחיות": יותר מ-100 אלף כלבים מומתים מדי שנה. N12.
- מערכת. (2023). ice. מגמה מזעזעת: הרבעה לא חוקית ומסוכנת של כלבים גזעיים. ice.
- קוריאל, א. (2024). "זה לא נגמר: כלבי ההרעלות של רטג ממשיכים לאתר שרידי אדם בעוטף". ynet.

נתראה בשנה הבאה...

